

O'ZBEKISTON TALABASI

2025.1. № 1-2 (22-23)

HAMDARDLIK
IZLAYMAN,
NUR
QIDIRAMAN...

BEYOND THE
CLASSROOM:
LEARNING
THROUGH BLOGS

ESKIMAVZU-
YANGI BAHS

SINOVLAR VA SARGUZASHTLAR DAVRI

Moliyaviy mustaqillik sari qo'yilgan ilk qadam - bu stipendiya. O'zbekistonda davlat stipendiyasi o'rtacha 500 ming so'mdan oshiqroqni tashkil qiladi.

O'ZINGIZNI KASHF ETISHNI O'RGANING!

Omadingizdan mag'ururlanmang, u shunchaki sizga berilgan, uni siz yaratmagansiz. Qachonki, siz sabab bo'lib, muvaffaqiyat keladigan bo'lsa, unda faxrlanishga arziydi. Men ulg'ayganim sari ana shunaqa "sovg'a"larimdan faxrlanmay qo'yganiman.

DARAXTLARNI UVOL QILGAN DIPLOMLAR

Mehnat bozorida ko'plab oliy o'quv yurtlarini tugatgan yosh mutaxassislar o'z sohasida amaliy tajribaga ega emasligi sababli qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Ish beruvchilar esa haqiqiy mahorat va mustaqil fikrlash qobiliyatiga ega bo'lgan nomzodlarni afzal ko'radi.

MUQADDASDIR HAYO PARDASI

E'tibor beryapsizmi, qish qishga o'xshamaydi, vaqtdan baraka ko'tarilgan - ko'z ochib yumguncha oylar o'tib ketmoqda, qalblar qattiqlashib bormoqda, xullas, insoniyat o'z yo'lidan adashib ketdi.

"HECH BO'LMASA MAVHUM BO'L..."

"Men olomon oldida gapirish o'rtacha odamning birinchi raqamli qo'rquvi deb hisoblangan tadqiqotni ko'rdim. Ikkinchi raqam o'lim edi. Bu odam uchun dafn marosimida maqto'v aytishdan ko'ra tobutda bo'lish afzalroq".

SHISHA SAROY

Xalq nimani so'rasa, javob tayyor edi. Ular har bir xonada o'tirgan xizmatchilarning vazifasi muhimligiga ishonishdi. Xizmatchilarning amakisi yo tog'asi Saroyning qo'riqchisi, yoki so'roqchisi, yo hisobchisi edi... Eng qizig'i, bu saroy xizmatchilariga xizmat qiladigan xizmatchilar ham bisyor edi.

KIMLARDAN RANG OLYAPMIZ?

"Men o'zimni ayol his qilaman" deyidigan erkaklar, "men o'zimni oq tanli yo qora tanli his qilaman", "men o'zimni hayvon deb e'lon qilaman" singari va'jlar, afsuski, bugun insoniyat vakillariga begona emas.

O'ZBEKISTON TALABASI

Ma'naviy-ma'rifiy, ommaviy-uslubiy metodik jurnal

Bosh axborot hamkorimiz
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

Jamoat kengashi
Isajon SULTON
Alisher SHODMONOV
Rayshan ERMATOV
Olim TOSHBOYEV
Dilorom KARIMOVA
Nodir JONUZOQ
Nazokat AZIM
Abduvali XOLIQOV
Kamoliddin O'RINBOYEV
Gulmira MUSAJONOVA
Jenisbek PIYAZOV
Ayub SHAHOIDDINOV
Iqbol QO'SHSHAYEVA
Bahrom IRZAYEV
Shahobiddin SHARIPOV

Muassis
"INTEGRATION CENTR UMID" MCHJ

Direktor
Chorshanbi XOLMATOV

Bosh muharrir
Sirojiddin IBROHIM

Navbatchi muharrirlar
Otash YASHIN
Maqsad OBIDJON

Jurnal tahririyat kompyuter markazida
terildi va sahifalandi

Sahifalovchi-dizayner
Rahmatjon YUNUSOV

Bir yilda 10 son o'zbek, qisman ingliz va rus tillarida chop etiladi. 2022-yil 11-mayda O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligida 1590-raqam bilan ro'yxatga olingan. Obuna indeksi: 1393. Adadi: 2500 nusxa.

Jurnalda e'lon qilingan materiallardagi dalil va raqamlarga mualliflar javobgar. Muallif fikri tahririyat nuqtai nazaridan farq qilishi mumkin.

Tahririyat manzili: Toshkent shahri Chilonzor tumani Novza ko'chasi 14-uy.
"Invest Book" boshmaxonasida chop etildi.
Manzil: Uchtepa tumani Foziltepa ko'chasi 12-B uy.

28.02.2025-yilda chop etishga ruxsat berildi.

Jurnal obunasi, sotuvi hamda reklama xizmati yuzasidan
+99891 077 75 75
raqami orqali ma'lumot olishingiz mumkin.

Maqolalar quyidagi manzil orqali qabul qilinadi:
@uzb_talabasi

MUNDARIJA

MUQADDASDIR HAYO PARDASI...02

“IDEAL TALABA”: MEN YOKI SIZ?...06

HAMDARDLIK IZLAYMAN, NUR QIDIRAMAN...10

BUXDU REKTORI OBIDJON HAMIDOV: “ILHOMLANTIRISH - KUN TARTIBIDAGI MASALA!”16

KIMLARDAN RANG OLYAPMIZ?...22

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON YOUTH.....26

BIR DAVR, TURFA TAQDIRLAR.....28

ESKI MAVZU - YANGI BAHS.....30

“ADIN... DVA... CHITIRI...”35

O‘ZINGIZNI KASHF ETISHNI O‘RGANING!38

HISSAMIZ BORMI?42

“APL”NI “PORTLATAYOTGAN” “O‘ZBEK TANKI”44

BUFETCHI OPA HAQIQATLARI50

TALABALAR MUSHOIRASI54

HAR YEGANING OVQAT BO‘LAVERMAYDI.....58

AFSONAVIY MAVJUDOT HAQIDAGI TASAVVURLAR.....60

TIBBIYOT VA TABOBAT: TANLOV QARSHISIDA.....62

SHISHA SAROY.....66

DARAXTLARNI UVOL QILGAN DIPLOMLAR.....70

DONOXON RO‘ZIBOYEVA: “QIYINCHILIKLARDAN IMKONIYAT IZLANG...”74

JANOZA.....80

SA‘DIYANING BEZOVTA RUHI.....82

DUNYONI O‘ZGARTIRGAN ASAR - “MAZAXCHINI O‘LDIRISH”84

BEYOND THE CLASSROOM: LEARNING THROUGH BLOGS.....89

QIZIM92

SINOVLAR VA SARGUZASHTLAR DAVRI.....95

“HECH BO‘LMASA, MAVHUM BO‘L...”.....98

MUQADDASDIR HAYO PARDASI

E'tibor beryapsizmi, qish qishga o'xshamaydi, vaqtdan baraka ko'tarilgan - ko'z ochib yumguncha oylar o'tib ketmoqda, qalblar qattiqlashib bormoqda, xullas, insoniyat o'z yo'lidan adashib ketdi. Nega? Chunki inson yuziga yopilgan muqaddas pardani yirtmoqda, o'sha buyuk, o'sha aziz, o'sha ulug' parda - hayoning, iffatning rasvosini chiqarmoqda, uni ko'mishga, ko'mganda ham qaytib eslanmaydigan holda yo'q qilishga intilmoqda.

Ko'pchilik "o'zbekchilik" degan atamani ko'proq salbiy ma'noda talqin etadi. Ammo yaxshiyamki, ana shu "o'zbekchilik" degan narsa bor ekan. Shu tushuncha bo'la turib, bugungi holatimiz, ma'naviyatimiz, axloqimiz haminqadar bo'lib bormoqda, biz uchun uyatli va chidab bo'lmas holatlar tabiiylik tusini olmoqda.

Tabiiylashtirish

Yaqinda bir ko'rsatuvda kelinchak chiqib, qaynotasining unga gap otgani, shilqimlik qilganini gapirib berdi. E'tibor bering, ipidan ignasigacha, har bir detaligacha hikoya qildi. Savol: bunga qanday qilib yuzi chidadi ekan? Bu holatga qaynota, er va boshqa qarindoshlar munosabat bildirishdi. Savol: ularning yuzi qanday chidadi? Bu voqeaga mutaxassislar, ko'rsatuv ishtirokchilari izoh berishdi. Savol: umuman bu narsalarga o'zbeklarning yuzi qanday chidamoqda?

Taniqli adibimiz O'tkir Hoshimovning "Ikki eshik orasi" asari qahramoni Robiya tog'asining xotini rais bilan don olishib yurganini o'z ko'zi bilan ko'radi, ammo bu haqda hech kimga hech narsa demaydi. Yangasidan nafratlanadi, ammo beti chidamay, bu haqda lom-mim demaydi. Yozuvchi qahramoni orqali bu voqeani oshkor etishi, el-yurt oldida bundaylarni sharmanda qilishi mumkin edi-ku? Ammo o'zbekning xarakteridan kelib chiqib, andishaga borib, bu haqda so'z yuritmaydi, qahramonini haqiqiy o'zbek obrazida tasvirlaydi.

Kelinning aytayotganlariga diqqat bilan e'tibor qarating, faqat diqqat bilan: "Erim qaynotam bilan gaplashib oldi. Dada, boshqa birov bilan bo'lsa mayli derdim, kelib-kelib mani xotinimga osilasizmi?" Boshqa birov bilan bo'lsa mayli... Demak, zinoga mayli, demak fahshga mayli... 64 yoshli nuroniy inson zinokorlik qilsa mayli, faqat kelini bilan emas, shundaymi?

Bir vaqtlar "Gap chiqdi" degan ko'rsatuv bo'lardi. Parda ortidan turib, oilalar muammosi hal etilardi. Lekin ochiq-oydin chiqib, butun millat oldida gapirishlar bizga begona edi.

Ertaga bir qiz chiqib, tog'asi yoki amakisi va yoki akasining shahvoniy qarashlari haqida gapirsa, yana biri chiqib boshqa qarindoshini hikoya qilsa, alaloqibat bu narsalar biz uchun tabiiylikka aylanmaydimi?

Ja, ko'pirtirmang dersiz... Aslo. Bugun "dunyoning bir chekkasidagi portlashda 20 kishi o'ldi" deganda pinagimizni buzmayotgan, yumor deya sahnaga chiqib, erotik gaplardan zavqlanib kulayotgan, birovning xotini bilan yurib, buni sevgi deya izohlayotganlarni qahramonga aylantirayotgan, kelini qaynotasini chopib tashlabdi deganda, "yo'g'-e", deb qo'yayotgan va bularning barchasini tabiiy qabul qilayotgan o'zimiz, o'zga sayyoraliklar emas...

Bunday muammolarni olib chiqmasa, ertaga bu narsalarni kim gapiradi, degan fikr o'tgan bo'lishi ham mumkin xayolingizdan. Javobim quyidagicha: bu kabi holatlar qarindosh-urug' doirasidan chiqmagan, chiqmasligi kerak. O'zbek doim shunday yo'l tutgan va bu usul asrlarki o'zini oqlab kelayotir.

Alvido, serial!

Bugun kanallarimizda seriallar ko'paygan. Biri tugamasdan ikkinchisi boshlanadi. Ommaviyligi ham yomonmas. Ko'chadagi xotinlar gapining asosiy mavzusi sevimli serialidagi muhim voqealarni sharhlashdan iborat. Hatto, ayrim erkaklar ham sevgi mashmashalariga to'la turk seriallarining shaydosi.

Ammo ular o'rniga ana shu sevimli seriallardagi sevimli qahramonlari farzandlarini tarbiyalayotganini bilisharmikan? Mana shu seriallar ta'sirida ma'naviyatlari sekin-astalik bilan o'zgarib borayotgani, oila, er, xotin, qarindosh va boshqa insoniy yuksak fazilatlariga nisbatan munosabatlari o'zgarib borayotganini sezisharmikan? Birovning xotini bilan ochiqchasiga gaplashish, ota-onasiga aql o'rgatish, aka-uka o'rtasidagi qadrsizlik, ochiq kiyinish va shunga o'xshash axloqsizlik, insoniylikka xos bo'lmagan illatlarga tabiiy tus berayotgan serial quliga aylanib qolayotganlarini anglasharmikan?

Mana shu maqolani yozayotganimda "Zo'r TV" orqali QVZ ko'rsatuvi bo'lib o'tayotgan ekan. Unda Yulduz Usmonovning "Men sen bilan qirolichaman" qo'shig'iga parodiya sifatida qilgan yumorlari qulog'imga elas chalindi:

"Kerak emas Amirdaka boy,
Asli ismim o'zi Barchinoy.
Men Kamolni chindan sevarman.
Lekin Amir bilan qirolichaman..."

Mana sizga tabiiylik, mana sizga ahamiyatsizlik. Bu "mening erim bor, lekin o'ynashimni sevaman, ammo erim bilan ham, o'ynashim bilan ham qolaveraman", deganimi?

Bu serial deganlari kechki soat o'nda yakunlanadi. Shu seriallarni ko'rayotganda atrofigizga qarang,

kimlar bor? Bolalaringiz-a? Shu serialdan tarbiya olayotgan bolalaringizni... Soat kechki sakkizda boshlanib, kechki o'nda yakunlanadigan seriallarga mahliyo ota-onalar o'z farzandlarining shu vaqtda nimalar bilan bandligini bilishadimi? Kamida ular bilan birga o'tirib, serial tomosha qilishadi. Bo'lmasa, o'z telefon va planshetlarida o'zlari istagan videolarni ko'rishadi. Xullas, hamma o'zi bilan o'zi ovora, ota-ona serial bilan andarmon, qaynota-qaynona ham o'sha yerda, bola o'zi bilan o'zi ovora, serialda esa axloqsizlik va ma'naviyatsizlik targ'iboti...

Abdulla Avloniy o'zining «Turkiy Guliston yoxud axloq» asarida shunday deydi: "Emdi ochiq ma'lum bo'ldiki, tarbiyani tug'ulgan kundan boshlamak, vujudimizi quvvatlandurmak, fikrimizi nurlandurmak, axloqimizi go'zallandurmak, zehnimizi ravshanlandurmak lozim ekan. Tarbiyani kimlar qilur? Qayda qilinur, degan savol keladur. Bu savolga, "birinchi uy tarbiyasi. Bu ona vazifasidir. Ikkinchi, maktab va madrasa tarbiyasi. Bu ota, muallim, mudarris va hukumat vazifasidir", – deb javob bersak, bir kishi deyurki, "qaysi onalarni aytursiz, bilimsiz, boshi paqmoq, qo'li to'qmoq onalarmi? O'zlarida yo'q tarbiyani qaydan olib berurlar", der. Mana, bu so'z kishining yuragini ezar, bag'rini yondurar. Otasiga nima dersiz, desak, qaysi ota? To'ychi, ulochi, bazmchi, do'mbirachi, karnaychi, surnaychi, ilm qadrini bilmagan, ilm uchun bir pulni ko'zlari qiymagan, zamondan xabarsiz otalarni aytursizmi? Avval o'zlarini o'qitmak, tarbiya qilmak lozimdur", – der. Mana bu so'zni eshitgach, umid qo'llari qo'ltuq'ga urilur".

Bu gaplar bundan yuz yil ilgari aytilgan. Qaynotasi haqida ochiqdan ochiq gapirayotganlar, birovning xotini bilan yurib buni muhabbat deyayotganlar, erotik hazillarni farzandi bilan ko'rayotgan ota-onalar tarbiyaga, avvalo, o'zlari muhtojlar.

Qaytar dunyo

Insoniyat xatti-harakati hech qachon e'tibordan chetda emas. Alloh barchasidan voqif. Hech kimga o'zga o'stirgan daraxtning mevasidan yedirilmaydi. Barcha o'zi ekan mevani yeydi. Qanday o'stirganidan, mazasidan qat'i nazar, faqat va faqat o'z mevasini yeydi.

Ertaga farzandimiz tarbiyasiz bo'lib ketsa, ertaga farzandimiz hayosiz insonga aylansa, ertaga turmush tarzimizdan baraka ko'tarilsa, ertaga biror bir musibat boshimizga tushsa, "qaysi aybim uchun" demaylik... Bu misolni bir inson taqdirida keltirdim, jamiyatda xuddi shunday... Chunki avval boshidan barchasiga o'zimiz urug' tashlaymiz, keyin uni nihol qilib o'stiramiz va ana shu daraxtning mevasini o'zimiz yeymiz. Daraxt mevasining shirinligi ham, zaqqumligi ham o'z qo'limizda.

Gapimiz yakunida aytmoqchimizki, insoniyat karantinga muhtoj. Qanday deysizmi? Bu keyingi maqolamiz mavzusi.

“IDEAL TALABA”: MEN YOKI

Talaba qachon ideal bo'ladi va o'zi ideal talaba bo'lish qanchalik muhim ahamiyatga ega? Ideal talabalarni hamma o'zining kriteriyalari bilan o'lchaydi. Kim uchundir ideal talaba bu akademik yutuqlarga erishgan, yani stipendiant bo'lgan, fan olimpiadalari sovrindorlari bo'lgan talaba bo'lsa, yana kimlarningdir nazdida ijtimoiy faol, tadbirlarni tashkil etadigan tashkilotchi sifatida qaraladi. Yaniki, ideal talaba a'lochi bo'lishi kerak yoki bo'lmasa volontyor, tashkilotchi. Lekin ikkalasini uddalash qiyinmi? Mana shu so'roq meni ko'proq qiynaydi. Ideal talaba bo'lish uchun nafaqat a'lochi bo'lish kerak, balki tashkilotchi bo'lish kerakmi? Ya'ni ikkalasini uddalab ketish osonmi? Agar oson bo'lsa, qanday qilib bunga erishish mumkin...

SIZ?

Dunyo tajribalarini o'rganadigan bo'lsak, Stenford, Harvard kabi universitet talabalarining akademik ko'rsatkichi yuqori darajaga ega bo'lib, ularning nazdida ideal talaba eng bilimli talabadir. Misol uchun Harvard universiteti uchun ideal talabada quyidagi sifatlar mavjud bo'lishi kerak:

- 1.** Aql va intellektual qobiliyat: talaba mustahkam akademik ko'rsatkichlarga ega bo'lishi kerak: yuqori GPA, SAT yoki ACT ballari.
- 2.** Zehnli va ijodkor: o'quvchilar faqat bilim olishi emas, balki yangi g'oyalar, ijodiy yondashuvlar, innovatsion yechim va kashfiyotlar bilan shug'ullanishi zarur.
- 3.** Liderlik va ijtimoiy faoliyat: talabalardan nafaqat akademik muvaffaqiyat, balki jamiyat uchun foydali ishlarga ham hissa qo'shish talab etiladi. Bu ijtimoiy faoliyatda qatnashish, volontyorlik qilish, jamiyatga xizmat ko'rsatish kabi xususiyatlarni o'z ichiga oladi.

**Zehnli va ijodkor:
o'quvchilar faqat
bilim olishi emas,
balki yangi g'oyalar,
ijodiy yondashuvlar,
innovatsion yechim
va kashfiyotlar bilan
shug'ullanishi zarur**

- 4.** Shaxsiy fazilatlar va etika: talabalar yuqori shaxsiy fazilatlar va axloqiy standartlarga ega bo'lishlari kerak. Shuningdek, har bir talabadan hayotga ijobiy qarash, boshqalar bilan yaxshi munosabatda bo'lish va o'zini intizomli tutishi talab etiladi.

Shu bilan birga, Harvadda ideal talaba maqomi faqat akademik muvaffaqiyatga erishish emas, balki jamiyatga foyda keltiruvchi va shaxsiy o'sishni qo'llab-quvvatlovchi yondashuvlar asosida belgilanadi.

O'zbekistonda esa ideal talaba quyidagi sifatlariga ega bo'lishi kerak...

1. O'zini o'zi rivojlantirish qobiliyati: XXI asrda ma'lumotlar juda tez yangilanadi. Ideal talabalar doimiy o'rganishga va yangi ko'nikmalarni egallashga tayyor bo'lishlari kerak.

2. Kreativlik va innovatsiya: kelajakda muvaffaqiyat qozonish uchun kreativ fikrlash va yangicha yondashuvlar topa olish qobiliyati muhim. Ideal talaba o'zining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishi kerak.

3. Bilimga chanqoq: ideal talaba har doim yangi bilim va ko'nikmalarni egallashga intiladi. U o'z sohasida yetuk mutaxassis bo'lish uchun mustaqil ravishda ham o'qiydi, izlanadi va zamonaviy texnologiyalarni o'zlashtiradi.

4. Vatanparvar va mas'uliyatli: yurtining taraqqiyoti uchun o'z hissasini qo'shishni maqsad qilib qo'yadi. U o'z mas'uliyatini his qilib, vaqtini to'g'ri taqsimlaydi va intizomli bo'ladi.

5. Kommunikativ va jamoaviy ish-

lash qobiliyati: boshqalar bilan muloqot qilish va jamoada ishlash ko'nikmalariga ega bo'lish lozim. Bu fazilatlar jamiyatda muvaffaqiyat qozonishda katta rol o'ynaydi.

6. Sog'lom turmush tarziga amal qilish: sog'lom tana va sog'lom ong talabaning samarali ta'lim olishi uchun muhimdir. Sport bilan shug'ullanish, to'g'ri ovqatlanish va zararli odatlardan uzoq turish – ideal talabaga xos xususiyatlardir.

7. Axloqiy fazilatlar: halollik, adolatparvarlik va hurmat kabi axloqiy fazilatlarini o'zida mujassam qilishi kerak. U ustozlariga va ota-onasiga hurmat bilan munosabatda bo'lishni unutmasligi lozim.

8. Chet tillarini bilish: globalizatsiya davrida chet tillarini bilish katta ahamiyatga ega. Ideal talaba kamida bir yoki ikkita chet tilini mukammal darajada o'rganishga harakat qilishi kerak.

9. Davlat va xalq manfaatlariga sadoqatli: o'z kasbiy faoliyatida yurt manfaatlarini birinchi o'ringa qo'yishi, bu orqali u jamiyat rivojiga munosib hissa qo'shishi shart.

Sport bilan shug'ullanish, to'g'ri ovqatlanish va zararli odatlardan uzoq turish – ideal talabaga xos xususiyatlardir

Ideal inson hech qachon o'zini boshqalar bilan solishtirmaydi, qiyosni faqat o'zidan oladi

Insonlarning xilma-xilligini hisobga oladigan bo'lsak, har bir shaxs tomonidan ideallikni har xil tushunish borligini taxmin qilish qiyin emas. Shunga qaramay, har qanday inson uchun ideallik uning eng yaxshi fazilatlarining haqiqatda gavdalanishi, o'zini-o'zi samarali shakllantirishi bilan belgilanadi, bu doimo rivojlanish va o'zidan yaxshiroq bo'lishga imkon beradi.

Ideal inson hech qachon o'zini boshqalar bilan solishtirmaydi, qiyosni faqat o'zidan oladi. Bundan tashqari, agar u avvalgisidan o'zini ustun qo'ysa, unda harakat to'g'ri yo'nalishda ketadi. Shunga qaramay, ko'p jihatdan ideal shaxs qiyofasi nafaqat har bir shaxs, balki hamma uchun tushunarli bo'lgan ma'lum umumiy parametrlardan iborat. Odamlarda juda ko'p umumiylik bor, ammo tarixiy davr va ijtimoiy guruhga qarab biroz farq qilishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, ideal talaba nafaqat bilimli, balki axloqiy va ma'naviy jihatdan ham barkamol bo'lishi, o'ziga va jamiyatga foydali shaxs bo'lish uchun tinimsiz mehnat qilishi kerak. Yoshlar ideal talaba bo'lishi uchun quyidagi maslahatlarga amal qilsa, o'ylaymanki, tez orada ular ham ideal talabalar safida bo'lishi mumkin:

- tartibli hayot va rejalashtirilgan harakatni o'ziga odat qilib olgan;

- mas'uliyatli: darsga vaqtida keladi, har doim darsga tayyor bo'ladi, o'quv jarayonlarida o'zini ko'rsata oladi va tengdoshlaridan ajralib turadi;

- tizimli ravishda o'qiydi va o'qiganlariga doim amal qiladi,

- qaysidir ma'noda ijodkor, iqtidorli va tashabbuskor bo'ladi,

- har doim o'zining shaxsiy va ilmiy izlanishlarida mukammallikka intiladi,

- o'qish bilan birga, til o'rganuvchi, o'zining iqtisodiy tomonlarini shakllantiruvchi inson. U doim nima o'qiyotganini anglab yetadi, vaqti kelganda keraksiz narsalardan ham voz kecha oladi. Har doim vaqtni to'g'ri taqsimlaydi va maqsadi yo'lida tinmay harakat qiladi.

O'zim ham har doim yuqoridagi maslahatlarga amal qilaman. Shu sababli qaysidir ma'noda o'zimni ideal talaba deb ayta olaman. Dastlab, faoliyatimni "volontyor", "tashkilotchi" sifatida boshladim. Keyinchalik esa ijtimoiy fanlar fakulteti "Yoshlar daftari" va metsenatlik dasturlari koordinatori bo'ldim. Hozirda Shahrizabz davlat pedagogika instituti 3-bosqich talabasi, Yoshlar ittifoqi boshlang'ich tashkiloti yoshlar kengashi a'zosi va Respublika Yosh islohotchilar kengashi raisining birinchi o'rinbosariman. Shu uch yillik o'qishdagi faoliyatim davomida bir qancha ilmiy maqolalarim bilan xalqaro va mahalliy konfrensiyalar hamda ko'rik tanlovlarda ishtirok etib kelmoqdaman.

Xayrullo YOQUBOV

HAMDA BOLDIKIZLAYMAN, NUR QODIRAYMAN!

Har qanday mo'jiza kitobda mujassam, har qanday xazina kitobdan topiladi. Bizga eng aziz insonlar, mehribon ota-onalarimiz sovg'a qilgan eng yaxshi tuhfa ham aynan kitobdir. Rahmatli bobom kitob o'qib, darslik o'qib, o'z ustida ishlashi asnosida bizga kattakon kutubxona me'ros qoldirgan. Ilk o'qigan kitobim ikkinchi sinf o'qish kitobi bo'lsa, keyinchalik bobomning kutubxonasini kovlab, Navoiyni o'qish, uqish, anglash darajasiga borganim – bu azbaroyi katta baxt bo'ldi.

Alisher Navoiyning “Lison ut-tayr” dostoni balo dashti ichra tanho parvoz qilgan Qaqnusning vidolashuv nolasi. “Lison ut-tayr” – butun bashar istig'forini aytib o'tgan umrning xulosasi. Kitob ustiga muk tushganda, chindan ham “Inson – koinotning gultoji” deb tasanno o'qiysiz. Lekin hayot kaftida turib “sayrash”ga to'g'ri kelganda, Darwin nazariyasi ham hayf degan shakkokona o'ylarga borasiz. Nega deganda, kitob o'qiganda san'onlarga hamdard bo'lamiz-u, ammo hayotda Shayxni masxaralagan butparast kofirga aylanib qolamiz.

Tasavvufshunoslig-u navoiyshunoslik ilmidan ancha yiroqman. Oddiy o'quvchi sifatida ko'nglimda uyg'ongan o'ylarni bayon etayotirmanki, xato qilsam ma'zur tutgaysiz. Shayx San'on qismati Navoiyga qadar ham, undan keyin ham ko'plarni o'ylatgan. O'ylatishga o'ylatgan-u, lekin uning haqiqatiga kimlar yeta olgan – yolg'iz O'ziga ayon.

Shayx San'on – shayxlar peshvosi! Har biri Boyazid Bistomi darajasidagi to'rt yuz muridga ega shayxul mashoyix. Taqvoda u zot bilan tenglasha oladigan mardum topilmas. Izdihom uning bir og'iz so'ziga ilhaq. Ne tongki, uning boshiga savdo tushmish. Rasvoyi jahon etishga qodir ishq savdosi. Bu dard uni ne ko'ylarga solmadi. Bir umrlik ilm-u amalini habata etib, din-u iymoniga o't qo'ydi. Zunnor bog'ladi, cho'chqa boqdi, otashgoh o'tining parvonasi bo'ldi, Kalomullohni o'tga tashladi...

Mo'min uchun neki noravo bo'lsa, barini qildi. Xo'sh, Navoiy uning holini bayon etmoqdan neni ko'zlagan edi?

Botiniy bilimga yetishmoqning eng ishonchli yo'li – Ishq yo'lidir. Faqat ishq takabbur MENni sindirib, xokiturob aylaydi. Ichdagi devorlarni, to'siqlarni qulatadi. Va faqat ishq bani odamni maloikalar sajda qiladigan maqomga ko'taradi. Shayx cho'chqaboqarlik qildi. Zero, har bir inson ichida cho'chqa – tuban hayvon bor. U o'zidagi “tubani”ni tanib-bilib oldi. Inson gunohni taniy boshlagan ondan esa undan xalos bo'lishga chog'lanadi. Umri ibodat ichra o'tgan shayx Qur'oni karimni o'tga tashladi. “Anal haq” degan Mansur Halloj yoki sevgilisi Layliga yozgan maktublarni yirtib tashlagan Majnun ahvolini yodga soladi. Kalomulloh – Ollohning so'zi aks etgan kitob. Oshiq uchun esa uning aksi emas, O'ZI muhim. Aslida, ilohiy kalomning maskani kitob sahifalari emas, balki mo'minning qalbidir.

**kitob o'qiganda
san'onlarga hamdard
bo'lamiz-u, ammo
hayotda Shayxni
masxaralagan
butparast kofirga
aylanib qolamiz**

Beliga zunnor bog'ladi. Endi uning uchun odamlar mo'min-u kofirga, gunohkor-u begunohga toifalanmaydi. Musulmon kabi kofir ham uning jondoshi. U uchun na Mashriq qoldi, na Mag'rib. Olam mahshargohga aylandi. Otashgohda o't yoqdi. Bu ishi bilan o'sha kezgacha erishgan martaba-yu maqomiga o't qo'ydi. Demak, obro'-izzat g'avg'osidan xalos bo'ldi.

Biri debkim:

“Chun mashoyixqa bu ish

– Yetsa, bizga yetgay asru sarzanish.

Shayx debkim:

“Yo'q, alar birla ishim

Kim xarobot ichradur istar kishim”.

Bu sinov Xudoning unga yuborgan kulfati emas, qilgan amallariga ajru mukofotidir. HAQ uni shu yo'l bilan yo'ldan ozgan Azozilning qaro qismatidan qutqardi. Shayx moddiyat bilan o'lchanadigan barcha da'volardan ozod bo'lib, OLIY HECHLIKka musharraf bo'ldi. Ta'bir joiz bo'lsa, shayxul mashoyixlik maqomining o'zi ham bir zanjir edi. “O'z nuqsonini isbot qila olgan kishigina haqiqiy komildir. Zero, quyosh ham tush paytida o'zini barkamol ko'rib, eng yuksak nuqtaga ko'tarildim deb o'ylaydi, ammo shu ondayoq unga zaval yuzlanadi. Ya'ni u pastga qarab bota boshlaydi. Negaki, uning

**Qiyomatda namozni,
ro'zani, sadaqani...
Hamma-hammasini
taroziga qo'yarlar,
faqat muhabbat
taroziga sig'maydi**

chindan ham kamoloti bor edi, ammo uni ko'rgan zahotiyoyq zavalga yuz tutdi”.

Balki gaplarim kingadir erish tuyular, xoh hayotda bo'lsin, xoh televizorda ayrim ulamolalarimizning (ular kam emas!) nigohidan hamdardlik izlayman, nur qidiraman, ammo topa olmayman! Ingmar Bergman filmlaridagi ruhoniylarni ko'rgandek bo'laman. O'sha hukmfarmon avzo, o'sha o'gay nigoh. “Iloh bu yo'lda faqat o'zini o'ylab, manmanlikka berilishdan ham ortiqroq gunoh yo'q deb hisoblaydi”. Bergmanning protestant ruhoniylari, Tolstoyning provaslav ruhoniylari haqidagi dardli o'ylari mening ulamolaringa ham taalluqli, degan sarkash xayolga boraman. Din-u mazhab o'zga, biroq mohiyat-u mahrumiyat bitta!

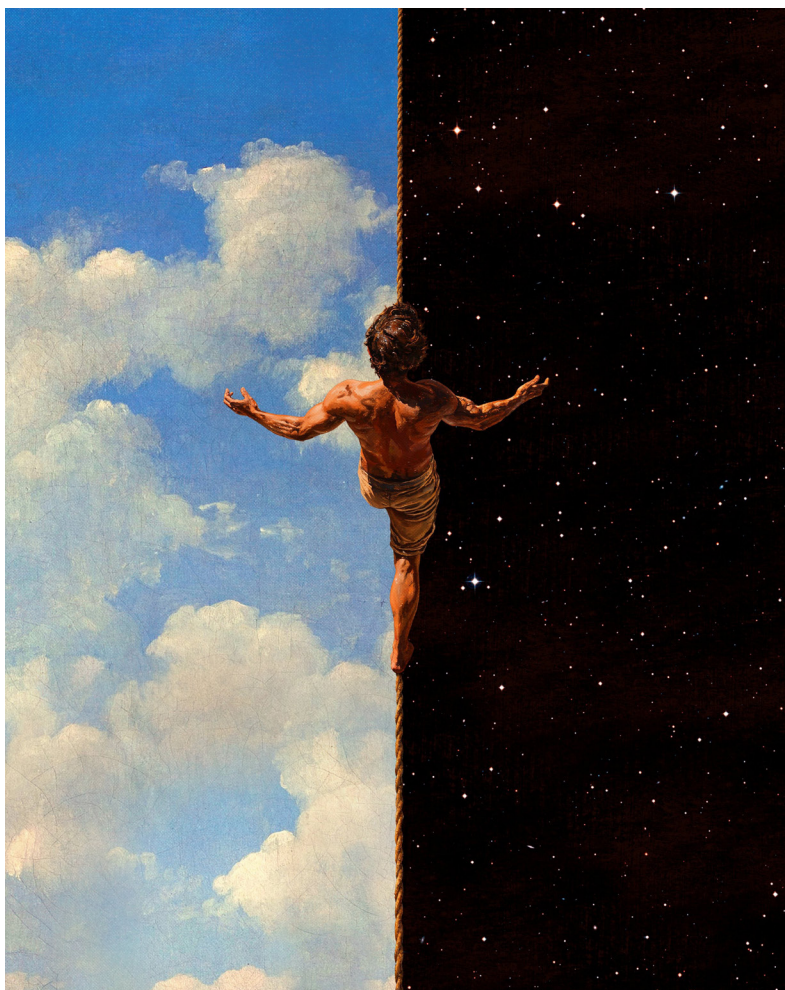
Yuksakdagi murshid Shayx San'onning sobit e'tiqodi bilan junun sahrosini kezib HECH KIMligini anglagan savdoyi San'onning haqiqatiga qiyos topilarmikan?! “Qiyomatda namozni, ro'zani, sadaqani... Hamma-hammasini taroziga qo'yarlar, faqat muhabbat taroziga sig'maydi”, deydi Mavlono Rumi. Ishq iztiroblari kechirilmas gunoh – kibrni ildizi bilan qo'porib tashladi. U shunisi bilan ham ulug' tuyg'u. Ozurda qalbga esa Rasullullohning (s.a.v) o'zlari madadkor bo'ladi: “Kel-ey murshidi sohib vusul, Mujdaki, bo'ldi madadkor ring rasul!” Tuyg'u qancha qudratli bo'lsa, mahbuba ko'nglini ham shuncha tez mahv etadi, uni ham otash domiga tortadi. Muhabbat birgalikda hayrat tuyib, birgalikda faryod urishdir. Balo ishning chaqmog'i kufr sanamining boshiga ham chaqdi. Tarso qizi Shayx kezgan biyobonda sarosar tentiradi. Uning g'ururi chil-chil sindi. Avvalgi taman nodan asar ham qolmadi. Mahbubining haqiqatiga yetmoq uchun o'tinch-u nadomat ila poyi piyoda yo'lga tushdi...

* * *

Kitob haqida o'ylaganimda ilk marotaba qo'limga olganim – “Alifbe”ni ko'z oldimga keltiraman. Nazarimda, qalb ko'zlari ochilib, ochunni o'zgacha idrok eta boshlagan, xat-savodi chiqib, harfni harfga qo'sha oladigan har bir inson “Alifbe”ning xizmatini unutmasa kerak.

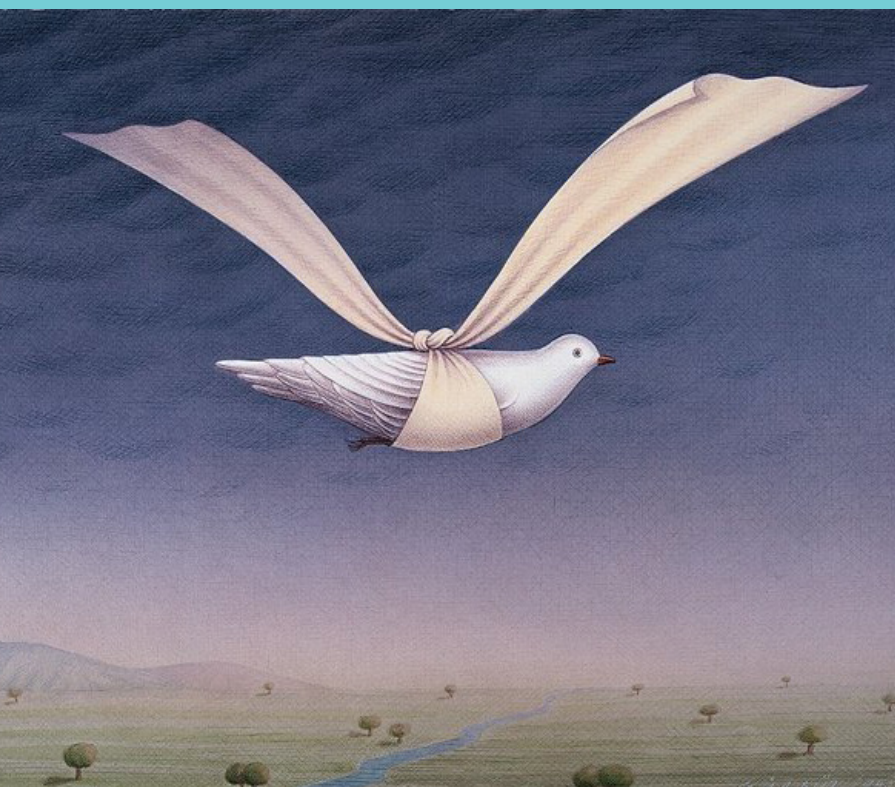
Allomalarning zikr etishlaricha, kishining kitobga bo'lgan e'zoz-hurmati uning ko'nglida chappar urib turgan go'zallikka, so'z qudratiga, voqelikka, insonning qalb silsilasiga, shuurning nazokatga moyilligiga bog'lanib ketadi. Shu bois ota – bobolarimiz san'at darajasiga ko'tarilgan asarlarni kitob holida asrash choralari axtarganlar. Umumbashariy merosimiz “Avesto”ning aynan 12 ming qoramol terisiga yozdirilgani ajdodlarimiz aql-zakosining teranligidan dalolat beradi. Chunki zardushtiylik dini hukmronlik qilgan davrlarda qog'oz sanoati istifoda etilmagandi. Davrlar o'tishi, kishilik taraqqiyotining yangi bosqichga ko'tarilishi kitobat san'atining yuzaga kelishiga zamin yaratdi. XV asr muarrixi Xondamirning shahodat berishicha, o'sha davrlarda asar mualliflari uning qoralama nusxasini xattotga topshirgan. Xattot o'zining latif husnixati bilan asarni qaytadan ko'chirib chiqqan. Bu borada yirik xattotlik maktabiga asos salgan Sultonali Mashhadiyning ulkan sa'y-harakatlarini ta'kidlab o'tish lozim bo'ladi. Xitoy yoki Samarqandning sifatli qog'ozlariga tushirilgan asar lavvohga berilgan. U o'z o'rnida jildiga hayvon terilaridan chidamli charm muqovalar ishlagan. Yarim tayyor holiga kelgan kitob, musavvir qo'liga o'tgan. Sharq musavvirlari mumtoz badiiyat sirlarini shoirlardan kam idrok etishmaganlar. Shu bois ular sahifalarning qismiga, matnda bayon etilgan holatdan kelib chiqib, miniatyuralar chizishgan. XV–XVI asrlarda Kamolidin Behzod va uning shogirdlari mashhur shoirlarning asarlariga go'zal suratlar ishlashni yuksak san'at asari darajasiga olib chiqishgan. Bitta kitob kamida o'ndan ortiq qo'ligul ustaning mehnati, qalb qo'ri bo'lgani uchun ularning

Sizning johilona qaroringiz, kitobga beparvoligingiz tufayli do'stim bugun fan nomzodi

bahosi ham anchagina baland hisoblangan. Shu bois Atoiy, Durbek, Lutfiy, Abdurahmon Jomiy, Alisher Navoiy, Fuzuliy, Bobur singari so'z zargarlarining asarlari kamdan kam kishilarning javondagi javohiriga aylangan.

Bugun esa vaziyat butkul o'zgacha. Ko'plab nashriyotlar biryo'la minglab kitoblarni xalq mulkiga aylantirishga qodir. Qog'oz taqchilligi muammosi ham hal etilgan. Faqat bir muammo: kitob mutolaasiga bo'lgan e'tibor susaygandek. Davrlar bo'ldi, odamlar kitoblarni uylariga zeb uchun saqlaydigan bo'ldilar. Kitob mutolaasi, kitobga bo'lgan e'tibor haqida gap ketganida, O'zbekiston xalq yozuvchisi O'tkir Hoshimovning “Dafar hoshiyasidagi bitiklar” kitobidagi bir lavha meni botbot o'ziga tortaveradi... To'ychiboy to'y qiladi. To'y tugagach, qozon tagida bir kapgir ham osh qolmaganini aytib, maqtanib yuradi. Oradan ma'lum vaqt o'tgach, seziladiki, to'y xarajatlarining barchasi qarz-qa-

Farzandlarimizning falon so'mlik kiyim-boshlari uchun pulni ayamayotgan ota-onalar kitoblar narxining qimmatligidan tashvish chekmasalar ham bo'ladi

vola hisobiga qilingan ekan. Qarz berganlar o'zlarining haqlarini so'rab, eshik qoqaverishadi. To'ychiboyning ikki oyog'i bir etikka tiqilib qolgan. Boshi qotgan. Boshini yopsa oyog'i, oyog'ini yopsa boshi ko'rinib qoladi. Hayot ziddiyatlaridan to'yib ketganidan o'zini osmoqchi, shu bilan hammasidan qutilmoqchi bo'ladi. Erining o'limini istamagan ayoli esa uni zo'rg'a ushlab qoladi. Shum taqdirning kulfatlaridan nolib ayvon tomonga mushtini do'laytirib, po'pisa qilishga o'tadi. Ma'lum bo'lishicha, To'ychiboyning do'konga non olib kelish uchun yuborilgan qizi non o'rniga kitob xarid qilibdi. Onasining qahr-u g'azabga kelishi shundan ekan. Muallif bu holni g'oyat afsus, nadomat bilan hikoya qiladi. "Shunda ilk bor o'zbek bo'lganimga uyalib ketdim", degan iqrar adibning qalb titrog'i bo'lib yangraydi. Afsuski, oramizda To'ychiboyning ayoliga o'xshaganlar bor. Ular hali ham siz-u bizga baqamti.

"Talabalik yillarim puldan qiynalib qoldim, – deya xotirlaydi yaqin o'rtoqlarimdan biri. – Talaba bunday paytda nima qiladi? Uyidan yordam kelgunicha birovning og'irini yengil qilib, halol non topadi. Shunday qilib Chilonzorda yashaydigan bir ayolning uyida ishlashimga to'g'ri keldi. Arzimagan ish haqiga kelishgan holda xizmatga yollandim. Harna yomon kunga yasoq. Shunda nogohon yerto'ladagi liq

to'la kitoblarga ko'zim tushdi. Ular orasida Alisher Navoiy, Umar Hayyom, Shekspir, Pushkin, Aleksandr Blok, Lorka, Servantes asarlari bor edi. Ko'zlarimga ishonmasdim. Xursand bo'lganimdan o'zimni qo'yarga joy topolmay qoldim. Shosha-pisha so'roqladim: "Mana shu kitoblaringizning hammasini berasizmi? Bugungi ish kunim uchun sizdan sariq chaqa ham olmayman". "Juda yaxshi, – dedi ayol. – Olsang, olaver. Menga keragi yo'q. Qaysi bir ijarachidan qolib ketgandi. Sen olmasang, baribir makulatura do'koniga topshirib yuborardim".

Do'stimning hikoyasini tinglab bo'lgach, o'sha ayol bilan g'oyibona muloqot qilaman. "Rahmat sizga, – deyman unga. – Sizning johilona qaroringiz, kitobga beparvoligingiz tufayli do'stim bugun fan nomzodi. Agar o'shanda kitoblarni ko'zingiz qiymaganida, uning dissertatsiyasi bir necha yilga cho'zilaridimi?! Nima bo'lganda ham sizga rahmat!" Endi hammamizni tashvishlantirib kelayotgan savol: kitobga e'tiborning susayotgani haqida to'xtalib o'tsak. Ko'pchilik bunga kitoblar narxining qimmatligini vaj qilib ko'rsatmoqda. Bizningcha, bu noto'g'ri. Chunki mamlakatimiz kitob do'konlaridagi narxlar ancha mo'tadil, kishini cho'chitadigan alfozda emas. Farzandlarimizning falon so'mlik kiyim-boshlari uchun pulni ayamayotgan ota-onalar kitoblar narxining qimmatligidan

tashvish chekmasalar ham bo'ladi. "Interfaks" xabariga ko'ra, keyingi o'n yil ichida AQSh, Angliya, Fransiya, Germaniya, Yaponiya singari rivojlangan mamlakatlarda kitob mutolaasi yetti foizga kamaygan. O'zining robotlashtirish tizimiga ega bo'lgan Yaponiya ham yoshlarini mexanik qurilmalardan kitobga qaytarish choralarini axtarmoqda. Shu ma'noda gruzin xalqining bir ibratli tadbiri kishini quvontiradi. Gruzinlar yosh kelin-kuyovning sepiga Shota Rustaveli qalamiga mansub "Yo'lbars terisini yopingan pahlavon" asaridan bir nusxa solib qo'yishni afzal biladilar. Shu orqali ular katta hayot ostonasida turgan yoshlarga erk, ozodlik, hayo, vafo, sadoqat, ezgulik, matonatdan saboq berish bilan birga, kitobga bo'lgan cheksiz muhabbatini namoyon etadi. Beixtiyor xayolga tolasan: qani endi o'zbek qizlarining seplarini Abdulla Qodiriyning "O'tkan kunlar"i bezasa, ikki yosh sadoqatning sohir so'zdagi badiiy tajassumi Otabek va Kumushdan vafoning uzun, ayni chog'da mashaqqatli yo'lini anglab yetsa...

Shu o'rinda e'tiboringizni hamkasblarimizdan birining hikoyasiga qaratsam. "Mas'ulroq lavozimda ishlaydigan do'stim tug'ilgan kunini nishonlaydigan bo'ldi", – deydi u. "Ziyofatga aytilдим. Keyin o'ylab qoldim. Unga qanday sovg'a ulashsam ekan? O'ylay-o'ylay shunday qarorga keldim: kitob sovg'a qilaman. Chunki ikkimiz bolalikning nurafshon osmonida "Tom Soyerning sarguzashtlari", "Don Kixot", "Robinson Kruzo", "Gulliverning sayohatlari"ni talashib o'qirdik. Ha, kitob sovg'a qilaman. U xursand bo'ladi. Ochig'i, ziyofatning bu qadar quyuq bo'lishini kutmagandim. Har xil yaltir-yultur kiyinganlar, serbezak, serhasham sovg'alar ko'zni qamashtirardi. Men esa bo'g'ilardim. Nafasim bo'g'zimga tiqilardi. Mavridi kelganida Shekspirning uch tomlik saylanmasini (Jamol Kamol tarjimasini) topshirdim. Gulduros qarsak uchun ko'tarilgan qo'llar nomiga bir-ikki urib qo'yildi. Ahli davraning ensasi qotgani shundoq ko'rinib turardi. O'rtog'imizning rangi qizardi. Lablari titrab, nomiga bo'lsa-da, "rahmat, rahmat" deb qo'ydi. Ziyofat tugab, qaytayotganimizda kuzatib qo'yishni o'ziga ep ko'rmadi.

Keyinchalik uni majlislarning birida uchratib qoldim. Meni ko'rdi-yu, lekin o'zini ko'rmaganga oldi. Binobarin, yuqoridagidek kitobning buyuk ma'naviy qudratini arziyas moddiy qiymatga almashtirib qo'yadiganlar ham topiladi. Ammo asl aynimaydi. Kitobning bashariyat kamolotiga qo'shgan va qo'shajak hissassi Iskandar mayog'idan-da, cho'ng bir nuqtada ko'zga tashlanib turaveradi.

Izzatillo OLIMOV

Yosh kelin-kuyovning sepiga Shota Rustaveli qalamiga mansub "Yo'lbars terisini yopingan pahlavon" asaridan bir nusxa solib qo'yishadi

– Assalomu alaykum, domla! Bir necha yillardan buyon ta'lim sohasida faoliyat yuritib kelmoqdasiz. Uzoq yillik faoliyatingiz davomida yig'ilgan tajribalaringiz va bilimlar uyg'unligi bugungi rahbarlik faoliyatingizda qanchalik qo'l kelyapti?

– Vaalaykum assalom! Bugungi globallashuv davrida barcha sohalar, ayniqsa, ta'lim sohasida rahbarlik lavozimida faoliyat yuritayotgan shaxsga bir qator talablar qo'yiladiki, kechagi rahbar bugun o'zini tubdan o'zgartirmasa, rahbar bo'la olmaydi. Oliy ta'limda tajriba muhim ahamiyat kasb etadi. Jumladan, ta'lim sohasida ishlagan shaxs pedagogik yondashuvlar va metodlar bilan tanish, talabalarning ehtiyojlari, ularning motivatsiyasi va o'quv jara-yonining samaradorligi haqida yaxshi tasavvurga ega bo'ladi. Yig'ilgan bilimlar rektorning ta'lim sifatini oshirish, yangi dasturlarni yaratish va universitetni rivojlantirishda katta yordam beradi. Oritirilgan tajriba esa universitet ichida samarali tashkilot tuzish, resurslarni boshqarish va ta'lim tizimi uchun kerakli infratuzilma yaratishda asqatadi. Qolaversa, ta'limdagi uzoq yillik tajriba ilmiy tadqiqotlar bilan bog'liq muammolarni ham yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Bunday rektor ilm-fan va ta'limni uyg'un ravishda rivojlantirish va universitetning ilmiy salohiyatini kuchaytirish uchun zarur bilimlarga ega bo'ladi. Shu bilan birga, ta'lim sohasidagi faoliyat davomida turli guruhlar bilan ishlash talabalar va professor-o'qituvchilar o'rtasidagi aloqalarni mustahkamlashga yordam beradi. Rektor bu aloqalarni rivojlantirish va universitetni yaxshilash uchun zarur o'zgarishlarni amalga oshiradi.

Mehnat faoliyatim davomida Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti boshqaruv tizimida bir qancha lavozimlarda ishladim: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti turizm marketing va servis kafedrasida katta o'qituvchisi, kafedra dotsenti, kafedra mudiri, moliyaviy-iqtisodiy ishlar bo'yicha prorektor, xalqaro aloqalar bo'yicha prorektor va hokazo. Yig'ilgan tajribalarim asosida 2019-yildan hozirgi kunga qadar Buxoro davlat universiteti rektori sifatida faoliyat yuritib kelmoqdaman.

– Domla, bugun ko'plab davlatlarning rivojlanish tendensiyalari ta'limga asoslanmoqda. Sizningcha, O'zbekistonda ta'lim sohasi rivojlanish uchun qanday yangi tendensiyalarga muhtoj? Ta'limdagi kamchiliklarimiz va yutuqlarimiz haqida ham gapirib o'tsangiz.

– Ta'lim sohasini rivojlantirish uchun yangi tendensiyalarni joriy etishda dunyo bo'ylab ta'lim tizimlaridagi eng so'nggi o'zgarishlarni inobatga olish lozim. Chunonchi, dunyo bo'ylab ta'limda raqamli texnologiyalardan foydalanish tobora kuchayib bormoqda.

**BUXDU REKTORI OBIDJON
HAMIDOV:**

**“ILHOMLANTIRISH
– KUN TARTIBIDAGI MASALA!”**

**Kasb-hunar
ta'limiga ham
e'tiborni yana-da
kuchaytirish kerak**

O'zbekiston ham bu yo'nalishda tezkorlik bilan rivojlanishi kerak; onlayn ta'lim platformalari va virtual sinflar o'quvchilar uchun yana-da keng imkoniyatlar yaratadi, bu, ayniqsa, qishloq joylaridagi talabalarga ta'lim olishda yordam berishi mumkin. Shu bilan birga, onlayn ta'limning sifatini oshirish va raqamli infratuzilmani kuchaytirish zarur. Hozirgi kunda ta'lim tizimlari faqat bilim berish bilan cheklanib qolmay, kreativ va tanqidiy fikrlashni rivojlantirishga e'tibor qaratmoqda. O'zbekistonda ham ta'limda faqat yodlash va nazariy bilimlarga urg'u berishdan ko'ra, o'quvchilarda muammolarni hal qilish hamda o'z fikrini bayon etish ko'nikmalarini rivojlantirishga e'tibor qaratish payti keldi.

O'zbekistonning iqtisodiy holati istiqbolga ega, ammo global iqtisodiy o'zgarishlar va ichki muammolarni hisobga olgan holda, samarali islohotlarni amalga oshirish zarur

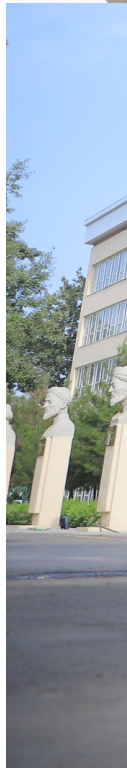
Inklyuziv ta'lim – har bir bola uchun ta'lim olish imkoniyatini ta'minlash. O'zbekistonda ta'limni barcha qatlamlardagi aholi uchun teng darajada taqdim etish, maxsus ehtiyojlari bo'lgan bolalar uchun ham o'ziga xos dasturlarni ishlab chiqish muhim. Ta'lim tizimida kasb-hunar ta'limiga ham e'tiborni yana-da kuchaytirish kerak deb hisoblayman. Hozirgi vaqtda ko'plab yoshlar oliy ta'lim olishni maqsad qilib qo'yishadi, ammo kasb-hunar ta'limi ham o'z o'rniga ega. Kasb-hunar maktablari va texnikumlar talabalarini samarali o'quv dasturlari hamda amaliy mashg'ulotlar orqali ish bozoriga tayyorlashi kerak.

Ta'limda kamchiliklarimiz yo'q emas, ammo buni ham tabiiy qabul qilaman, chunki harakat bo'lgan joyda kamchilik bo'ladi. Muhimi, ularni bartaraf etish, xursand qilarli jihati buning ustida ishlayotganimizdir. Masalan, o'qituvchilarning malakasi va ularning zamonaviy ta'lim metodologiyalari bilan ba'zida yetarli tanish emasligi va ayrim hududlarda ta'lim tizimida korrupsiya, noto'g'ri amaliyotlar mavjud bo'lishi mumkinligini aytish mumkin. Yutuqlarga keladigan bo'lsak, O'zbekiston hukumati ta'lim tizimini isloh qilish va yangilash bo'yicha jiddiy tashabbuslarni amalga oshirayotganligi, innovation va zamonaviy ta'lim metodlarining tatbiqi kuchaytirilayotgani, O'zbekistonning ta'lim tizimi ko'plab xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilayotgani bunga yaqqol misol.

– O'zingiz rahbarlik qilayotgan Buxoro davlat universiteti faoliyatiga ham to'xtalib o'tsangiz. BuxDU nafaqat O'zbekistonda, balki Markaziy Osiyoda ham nufuzli universitetlar qatorida turadi. Xo'sh, o'tgan va joriy yilda universitet respublika hamda xalqaro miqyosda qanday yutuqlarga erishdi?

– Buxoro davlat universiteti O'zbekiston va Markaziy Osiyodagi nufuzli ta'lim muassasalaridan biri bo'lib, o'zining ilmiy salohiyati, ta'lim sifati va xalqaro hamkorliklari bilan keng tanilgan. O'tgan va joriy yillarda universitet bir qator muhim yutuqlarga erishdi. Jumladan, xalqaro hamkorliklar, ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalar, milliy hamda xalqaro mukofotlar sohasidagi yutuqlar qatorida, talabalarimiz natijasini oladigan bo'lsak, o'tgan 2024-yilda “Zulfiya” nomidagi davlat mukofotining Buxoro viloyatiga 2 ta kvota ajratilishi hamda laureatlarning har ikkisi BuxDUda tahsil olishi quvonchli holdir. Qolaversa, universitetimiz dunyoning turli burchaklaridagi yetakchi universitetlar bilan hamkorlikni kengaytirdi. Yangi

xalqaro aloqalar o'rnatilib, talabalar va o'qituvchilar uchun akademik almashinuv dasturlari amalga oshirilgan. Shu bilan birga, universitet xalqaro ilmiy konferensiyalar va tadbirlarda faol qatnashmoqda. BuxDU o'zining strategik maqsadlariga erishishda davom etib, o'zbek ta'lim tizimining rivojiga, ilm-fan va innovatsiyalarga xizmat qilmoqda desam mubolag'a bo'lmas. Xalqaro miqyosda ta'lim sifatini oshirish borasidagi harakatlari universitetning obro'yini yana-da mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

– Domla, siz iqtisodiyot fanlari doktori va iqtisodchi olimsiz ham. Bugun jahondagi moliyaviy globallashuv va O'zbekistondagi iqtisodiy muhit haqida ham to'xtalsangiz. Iqtisodchi olim sifatida bugungi iqtisodiy holatimizga qanday baho berasiz?

– Bugungi kunda global iqtisodiyot o'zgaruvchan va murakkab jarayonlarni boshdan kechirmoqda va bu o'z navbatida O'zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlarga ham ta'sir qilmoqda. Moliyaviy globallashuvning ijobiy tomoni shundaki, u investitsiya oqimlarini, yangi texnologiyalarni va innovatsiyalarni ko'paytiradi. Bu jarayon "risk"larni ham o'z ichiga oladi, chunki global krizislar (masalan, 2008-yilgi global moliyaviy inqiroz) rivojlanayotgan mamlakatlarga salbiy ta'sir ko'rsatadi. O'zbekistonda so'nggi yillarda iqtisodiy islohotlar va transformatsiyalar amalga oshirilgan. O'zbekiston iqtisodiyoti hozirda ko'plab sohalarda o'sish va modernizatsiya jarayonlarini boshdan kechirmoqda. Prezident Shavkat Mirziyoyevning rahbarligida amalga oshirilgan islohotlar iqtisodiy muhitni yaxshilashga qaratilgan. O'zbekistonning iqtisodiy holati istiqbolga ega, ammo global iqtisodiy o'zgarishlar va ichki muammolarni hisobga olgan holda, samarali islohotlarni amalga oshirish zarur bo'ladi. Iqtisodiy barqarorlik va o'sish uchun strategik qarorlar qabul qilish, yana-da modernizatsiya va raqobatbardosh bo'lishga yordam beradi.

– Rektor sifatida professor-o'qituvchilarni ishga olayotganingizda ulardan nimalarni talab qilasiz, qaysi jihatlariga e'tibor qaratasiz?

– Professor-o'qituvchilarni ishga olganimda ularning faqat ilmiy va pedagogik malakalariga emas, balki umumiy shaxsiy sifatlari, motivatsiyasi hamda universitetning maqsad va qadriyatlariga mosligi masalalariga ham alohida e'tibor qarataman. Masalan, ilmiy salohiyat va tajriba, pedagogik ko'nikmalar, innovatsion yondashuv, jamoada ishlash va hamkorlik, talabalarga yondashuv, xalqaro hamkorlik va ilmiy tadqiqotlar, mas'uliyatlilik, motivatsiya hamda rivojlanishga intilish kabi jihatlarini ham inobatga olaman. Bularning barchasi o'qituvchining nafaqat ta'lim berish qobiliyatini, balki universitetning umumiy rivojlanishiga qo'shadigan hissasini belgilaydi. O'qituvchilardan talaba uchun ilhom beruvchi, bilimli va mas'uliyatli mutaxassislar bo'lishini talab qilaman. Chunki aynan ular universitetning yuqori ilmiy salohiyatini ta'minlab, o'quv jarayonida ilg'or pedagogik yondashuvlarni amalga oshirishga hissa qo'shadilar.

O'qituvchilardan talaba uchun ilhom beruvchi, bilimli va mas'uliyatli mutaxassislar bo'lishini talab qilaman

– Bugungi kun talabalarida bo'lmagan, ammo siz ko'rishni istagan qaysi jihatlarini ta'kidlay olasiz? Bugungi yoshlarning ilm olishga bo'lgan munosabati haqida fikrlaringiz bilan o'rtoqlashsangiz?

– Bugungi talabalarda ilm olishga bo'lgan munosabat juda ko'p jihatdan o'zgargan. Bu zamonaviy texnologiyalar, axborot resurslarining ko'payishi va globalizatsiya kabi omillar ta'sirida, talabalar o'z vaqtlarining va e'tiborining katta qismini yangi imkoniyatlar, faoliyatlarga bag'ishlashi bilan bog'liq deb o'ylayman. Shu bilan birga, talabalar orasida ilm-fan, ta'limga bo'lgan umumiy yondashuvlar va qadriyatlar hali ham turlicha bo'lishi mumkin. Umuman olganda, bugungi talabalar o'zlarining o'qituvchilaridan va o'quv muassasalaridan ko'proq motivatsiya, ilhom va bilim olishni kutadilar. Universitetlar, ayniqsa, innovatsion, interaktiv ta'limni joriy etish, talabalarni o'z ilmiy faoliyatlariga yana-da chuqurroq jalb etish va ularning kasbiy rivojlanishiga ko'maklashishda faol bo'lishlari kerak.

– O'zingiz rektor sifatida talabalarga qanchalik yaqinsiz, ular bilan ham vaqt o'tkazib tursizmi?

– Men uchun talabalar bilan yaqin aloqada bo'lish juda muhim, chunki ular universitetning asosi va kelajakda jamiyatning rivojlantirishiga hissa qo'shadigan liderlar bo'lishadi. Bu jarayon o'zingga ham yoqadi. Talabalar bilan bo'lish, ularning muammolarini tushunish va yordam berish rektor sifatidagi asosiy vazifalarimdan biri deb hisoblayman. Ular bilan ochiq va erkin muloqot qilishni har doim qo'llab-quvvatlaganman. Har hafta yoki oyda bir necha marta talabalar bilan uchrashuvlar o'tkazaman, ularni qiynayotgan masalalar, takliflarini yoki fikrlarini menga to'g'ridan-to'g'ri yetkazishlari uchun imkoniyat yarataman. Bu muhit talabalarga fikrlarini erkin ifoda etish imkoniyatini beradi va ularning universitetga bo'lgan ishonchini oshiradi.

Talabalarning muammolarini tushunish va yordam berish rektor sifatidagi asosiy vazifalarimdan biri

– Kelgusida universitetda qanday ishlar amalga oshirilishi rejalashtirilgan?

– Ushbu savol aslida har bir rektorning kun tartibidagi masala bo'lsa kerak! Avvalo, talabalarga eng yuqori darajadagi ta'lim va ilmiy faoliyatni taqdim etish, o'qituvchilarning ilmiy salohiyatini oshirish va universitetni global miqyosda tanitish maqsad qilingan. Jumladan, ta'lim sifatini oshirish va zamonaviylashtirish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish, ilmiy tadqiqotlar va innovatsiyalarni joriy etish, infratuzilma va kampusni rivojlantirish, talabalar uchun yangi imkoniyatlar yaratish. Qolaversa, madaniy va ijtimoiy faoliyat hamda ekologiya sohalariga alohida e'tibor qaratiladi. Bu rejalashtirilgan ishlar universitetni nafaqat O'zbekiston, balki Markaziy Osiyodagi eng nufuzli ta'lim va ilmiy markazlardan biriga aylantirishga yordam berishi ko'zlangan. Shuningdek, bu talabalarga eng yaxshi ilmiy va akademik sharoitlar yaratish, ularni global darajada raqobatbardosh mutaxassislar sifatida tayyorlashga xizmat qiladi.

Rektor huzurida Maqsad OBIDJON bo'ldi

KIMLARDAN

OLYAPMIZ?

Identiklik – bu shaxsning o'zini anglash, ijtimoiy guruhlariga tegishlilikini his qilish va boshqa odamlar yoki jamiyat tomonidan qanday qabul qilinishini aks ettiruvchi murakkab tushuncha. Identiklik nafaqat shaxsiy xususiyatlar va oila muhitiga, balki tarixiy omillar, madaniy me'yorlar hamda ijtimoiy va siyosiy sharoitlarga ham bog'liq.

Shaxsning “Men kimman?” degan savolga javobi uning o'zini qanday ta'riflashiga, qaysi guruhga tegishli ekanligini his qilishiga va atrof-dagilar tomonidan qanday nomlanishiga bog'liq. Ba'zan identiklikning ayrim jihatlari butun umr davomida o'zgarmas bo'lib qoladi, lekin boshqa jihatlari hayotning turli bosqichlarida – bolalikdan o'smirlikka, keyin esa kattalik davriga o'tish jarayonida – o'zgarib boradi.

Identiklikni yo'qotgan inson turkiy tillarda manqurt deb ataladi. Oti-yu zotini bilmaydigan, o'zini anglash, idrok etish qobiliyatidan mosuvo insonning qo'lidan har qanday razillik kelishi mumkinligi Chingiz Aytmatovning “Asrga tatigulik kun” romanida mohirona tasvirlangan. Identiklik inqirozi bugun xatto dunyoning rivojlangan davlatlarida uchrayotgani achinarli holat. “Men o'zimni ayol his qilaman” deydi erkaklar, “men o'zimni oq tanli yo qora tanli his qilaman”, “men o'zimni hayvon deb e'lon qilaman” singari va'jlar, afsuski, bugun insoniyatga begona emas.

Hayotdagi muhim o'zgarish-

lar, masalan, yangi kasb tanlash, immigratsiya qilish, jiddiy kasallik tashxisi qo'yilishi va boshqalar identiklikning qayta shakllanishiga olib kelishi mumkin. Bu jarayon odamni yangi ijtimoiy va madaniy sharoitlarga moslashishga majbur qiladi va uning o'zini qanday his qilishi va ko'rsatishiga ta'sir qiladi. Yangi tilni o'rganish ham shaxs identikligiga yangi qatlam qo'shadi. Turli tillarda gapirganda, o'ylaganda, biror masalaga munosabat bildirganda o'zini boshqa odamdek his qilish holati ko'plab insonlar tomonidan ta'kidlangan, bunday jarayonlar sodir bo'lishi bir necha tadqiqotlarda o'z isbotini topgan.

Xo'sh, bugungi ko'p tilli o'zbek talabalar o'zlari egalagan tillarda gapirganda o'zlarida qanday o'zgarishlarni sezadilar? Rus va ingliz tili kabi tillarni bilish ular identikligida qanday o'zgarishlarni aks ettiradi? Ushbu savollarga javob topish maqsadida O'zbekiston davlat jahon tillari universitetining ta'lim tili rus tili bo'lgan ingliz tili yo'nalishi 2-bosqichda tahsil oluvchi 55 nafar ko'p tilli talabalar bilan tadqiqot olib bordik. Javoblar tahlili natijalariga ko'ra, ishtirokchi talabalarining barchasi kamida 3 ta (16 nafari trilingval) tilda, asosiy qismi 4 ta (21 nafar), qolgan qismi 5 ta (15 nafar) tilda erkin muloqot qila oladi. Ular orasida 6 (2 nafar) va 7 ta (1 nafar) tilni biluvchi ko'p tillilarning borligi ham quvonarli holat.

Talabalarining 28 nafari B2, C1 darajadagi IELTS sertifikatiga, 20 nafari milliy sertifikatga ega. Ular o'zbek, rus va ingliz tillarida erkin muloqot qilishadi. 9 nafar qoraqalpog'istonlik talabalar lingvistik repertuari qoraqalpoq va qozoq tillari bilan ham boyigan. Ular ta'lim tili rus tili bo'lgan guruhlarda tahsil olishsa-da, rus millatiga mansub faqat 1 nafar talaba borligini aniqladik. Ta'lim muhitidagi ko'p millatlikning ushbu go'zal ko'rinishini o'zbek, qoraqalpoq, qozoq, tatar, ozorbayjon va koreys millatiga mansub vatandoshlarimiz yuzaga keltirishgan.

Rus tili ta'lim va ijtimoiy muhitlarda juda faol ishlatiladi, ayniqsa "juda tez-tez" deb javob berganlar ta'limda 56,3 foiz

Talabalardan olingan so'rovnomalar natijalariga ko'ra, o'zbek tili ular tomonidan uyda tez-tez qo'llanadi (35,4 foiz "juda tez-tez"), lekin ta'lim muassasalarida undan kamroq foydalanish kuzatiladi, bu yerda "kamdan-kam hollarda" va "ba'zan" (25 foiz va 29,2 foiz) javoblari yuqori. Ko'pchilik o'zbek tilini madaniy identikligining qismi sifatida ko'rsa-da, 45,8 foiz neytral munosabat bildirgan va 18,8 foiz qisman qo'shilgan. O'zbek tilidan foydalanganda faxrlanish hissi kamroq uchraydi. O'zbek tilini rivojlantirish istagi nisbatan pastroq; respondentlarning faqat 12,5 foizi "xohlayman" va 8,3 foizi "juda xohlayman" deb javob bergan.

Rus tili ta'lim va ijtimoiy muhitlarda juda faol ishlatiladi, ayniqsa "juda tez-tez" deb javob berganlar ta'limda 56,3 foiz va ijtimoiy munosabatlarda 45,8 foiz tashkil etadi. Rus tilida gapirishni ko'pchilik yaxshi ko'radi (75 foiz), shuningdek, 89,6 foiz rus tilini imkoniyatlar ochuvchi til deb biladi. Rus tilini rivojlantirish istagi ham yuqori, 77,1 foiz respondent "juda xohlayman" deb javob bergan, bu o'zbek tiliga nisbatan ancha yuqori motivatsiyani ko'rsatadi.

Ingliz tili ko'proq ta'lim muassasalarida ishlatiladi (43,8 foiz juda tez-tez), uy va norasmiy muloqotlarda esa kamdan-kam qo'llanadi. Ingliz tilini respondentlarning 72,9 foizi yaxshi ko'radi va 87,5 foiz uni kelajagi uchun foydali deb hisoblaydi. Ingliz tilini rivojlantirishga motivatsiya juda yuqori, respondentlarning 91,7 foizi bu til ko'nikmalarini rivojlantirishni juda xohlaydi.

O'zbek tiliga nisbatan munosabat neytral yoki pasaygan, faqat uy sharoitida faol ishlatiladi

Natijalar shuni ko'rsatadiki, rus va ingliz tillariga nisbatan motivatsiya va qo'llash chastotasi ta'lim va ijtimoiy munosabatlarda ayniqsa yuqori. O'zbek tiliga nisbatan munosabat neytral yoki pasaygan, faqat uy sharoitida faol ishlatiladi.

Til portreti silueti vazifasi orqali ularning o'z tillari haqidagi tasavvurlari o'rganildi. Qozoq tilini o'z siluetida aks ettirgan talabalar, asosan, u tilda gaplashmasliklari, biroq internet orqali qozoq tilida kino va video materiallar tomosha qilishlari haqida bildirishgan. Javoblar orasida o'xshashliklar qatnashchilarning ingliz tilini kuchli mehnat va ishtiyoq bilan o'rganayotgani, ushbu tilni ularga ko'plab imkoniyat eshiklarini ochib berishlariga ishonishlarida ko'zga tashlanadi. O'zbek tili esa ularda moviy osmon, yashil tabiat singari sof va beg'ubor ranglar bilan assotsatsiyalanib, rus tili ko'p hollarda erkinlik tuyg'usi, tartib va talabchanlik kayfiyati bilan bog'langan.

O'zbek yoshlari orasida so'nggi yillarda faol o'rganila boshlangan tillardan biri turk tili bo'lib, talabalarining sezilarli qismi o'zbek tiliga qardosh ushbu zabonni yaxshi ko'rishini, uni o'rganayotganini va bunga muhabbat mavzusi chiroyli aks etgan turk seriallari sabab bo'lganini bildirgan. Bugun o'zbekistonlik yoshlar orasida turk tili kurslariga borayotgan, qolaversa, turkcha kino va seriallarni onlayn tomosha qilish orqaligina tilni erkin muloqot qila olish darajasida o'zlashtirib olayotganlar ko'plab topiladi.

Til silueti portreti vazifasiga ko'p tilli o'zbek talabalarining bergan javoblarini tahlil qilar ekanmiz quyidagi natijalar va xulosalarni qo'lga kiritdik:

Ingliz tili talabalarining 56 foizi tomonidan ishlatilgan, bu esa ingliz tilining bu talabalar guruhi orasida yozma nutqda asosiy yoki eng

qulay til sifatida qabul qilinishini ko'rsatadi.

Rus tili 26 foiz talaba tomonidan ishlatilgan bo'lsa, ingliz va rus tillari orasida kodlar aralashuvi 18 foiz talaba tomonidan qo'llanilgan. Bu talabalar orasida ikki tilda birgalikda muloqot qilish va bu tillar orasida kodlar aralashuvi amaliyotining keng tarqalganligini ko'rsatadi.

O'zbek tili hech qanday javobda ishlatilmagan, biroq izoh matnlarida o'zbek tilining talabalar hayotidagi ahamiyati yuqori baholangan. Yozma nutqda ingliz va rus tillarining faol qo'llanilishi talabalar akademik faoliyatida rus va ingliz tillarida yozish malakalarini shakllantirishga qaratilgan darslarning ko'p bo'lgani, o'zbek tili esa faqat og'zaki muloqot tili sifatida, yoxud nisbatan kam soatli o'zbek tili darslari ko'rinishida o'qitilgani bilan bog'liq deb xulosalaymiz.

Talabalar orasida o'zbek, rus va ingliz tillaridan tashqari, boshqa tillarni o'rganish va ishlatishga bo'lgan qiziqish baland. Turk, qoraqalpoq, qozoq va fransuz tillari shular jumlasidandir.

Qoraqalpog'istonlik talabalar qoraqalpoq va qozoq tillarining o'xshashligi tufayli qozoq tilini

tabiiy ravishda o'zlashtirganlarini ta'kidladilar. Bu mintaqaviy til dinamikalarining til o'rganishga va foydalanishga ta'sirini ko'rsatadi.

Fransuz tilining tilga olinishi talabalar orasida global tillar va madaniyatlar bilan bog'lanish istagini ko'rsatadi. Qolaversa, respondentlarning asosiy qismi yosh qizlar bo'lgani, ular moda va romantik hissiyotlarni yaxshi ko'rgani uchun ushbu mavzular bilan bog'liqlik stereotipiga ega til sifatida fransuz tili ko'plab javoblarda tilga olingan.

Turli tillarda so'zlashuvchi insonlar jamiyati xususidagi stereotiplar borasida to'plangan javoblarda respondentlar o'zbek jamiyatini boy an'analar, mehmondo'stlik va kuchli oilaviy aloqalar bilan baholashgan, ammo gender tengsizligi va ijtimoiy notenglik muammolariga e'tibor qaratgan. Ruzabon jamiyat esa ilmiy va madaniy qiziqish, aniq fikr bildirish qobiliyati bilan ajralib tursa-da, byurokratiya va egoizm mavjudligi kabi salbiy tomonlari bilan tilga olingan.

Ingliz tilini o'rganish talabalarining shaxsiy rivojlanishiga va o'zini anglash jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatgan

Ingliz tili bilan bog'liq tasavvurlar respondentlar orasida xalqaro munosabatlar, global madaniyat va ochiqlikka bog'liq his-tuyg'ular bilan ifodalangan. Ko'p respondentlar ingliz tilini bilish orqali o'zlarini global jamiyat a'zosi sifatida his qilishlarini bildirgan. Ingliz tilini o'rganish talabalarining shaxsiy rivojlanishiga va o'zini anglash jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatgan. Ular bu til orqali mustaqillik va qulaylikni his qilishgan. Natijada, talabalarining lisoniy identikligi boyib, ular yangi tillarni o'rganishga va turli madaniyatlarni o'zlashtirishga qiziqish bildirganlar.

Xulosa qilib aytganda, tadqiqot ishtirokchilari lisoniy identikligi ko'p qatlamli va o'ziga xosdir. Ular o'zbek, rus va ingliz tillari orqali turli tillar va madaniyatlarni sintez qilishadi, bu esa ularning dunyoqarashiga va o'zini ifoda etishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, ular turli madaniyatlar va tillar o'rtasida muvozanatni saqlashga harakat qilishadi, bu esa ularning lisoniy identikliklarini yana-da boy va murakkab qiladi.

Iroda IBROHIMOVA
O'zDJTU tayanch doktranti

THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON YOUTH

Artificial Intelligence (AI) is rapidly integrating into various aspects of our lives, transforming fields such as medicine, engineering, business, and art. However, for young people, AI is not just a technological innovation—it is becoming an essential part of their future. AI is revolutionizing education, career development, and everyday life, influencing how the youth learn, work, and interact with the world. This article explores the role of AI in education, career opportunities, ethical concerns, and its overall influence on the younger generation.

AI and Education: A Smarter Learning Experience

AI is significantly enhancing the education system by offering more interactive and personalized learning experiences. Unlike traditional methods, AI-powered tools cater to individual learning styles and help students grasp complex topics more easily.

Key Contributions of AI to Education

- 1 Personalized Learning - AI-based platforms like ChatGPT, Google Bard, and adaptive learning systems analyze students' progress and provide customized lessons. This helps students learn at their own pace.
- 2 Interactive Learning - The combination of Virtual Reality (VR) and AI allows students to conduct safe and immersive scientific experiments, making learning more engaging.
- 3 Language Learning - AI-powered tools like Duolingo and DeepL enable young people to acquire new languages faster through personalized practice sessions.
- 4 Automated Grading - AI applications assist teachers in evaluating exams and essays more efficiently, reducing their workload and allowing them to focus on student development.
- 5 AI Tutors and Assistants - Chatbots and AI assistants provide 24/7 support to students, answering questions and offering guidance on various subjects.

By integrating AI into the education system, students gain access to high-quality learning resources, making education faster, more effective, and more accessible.

AI and Career Development: New Opportunities and Challenges

As AI advances, it is reshaping the job market, creating new opportunities while also making some traditional roles obsolete. Young people must adapt to these changes to remain competitive in the workforce.

AI's Impact on Career Paths

1. Emerging Job Roles - AI is generating new career opportunities in fields such as:

- AI ethics and policy specialists
- Data science and machine learning engineers
- AI-driven digital marketing specialists
- Automation and robotics engineers

2. Skill Development - The rise of AI demands proficiency in coding, data analysis, and AI ethics. Platforms like Coursera, Udemy, and Khan Academy offer courses to help young professionals build these skills.

3. Entrepreneurial Opportunities - Many young entrepreneurs are using AI to create innovative startups, such as AI-driven content creation tools, automated customer service bots, and AI-powered financial planning apps.

4. Job Displacement Concerns - While AI is creating jobs, it is also automating many repetitive tasks, leading to concerns about job loss in sectors like manufacturing, customer service, and transportation.

To thrive in this evolving landscape, young people need to focus on developing critical thinking, creativity, and problem-solving skills—qualities that AI cannot easily replicate.

Youth Perspectives on AI: Embracing or Fearing the Change?

Young people have diverse perspectives on AI, depending on their level of engagement and understanding of the technology.

Optimists - View AI as a tool for progress, believing it enhances education and career opportunities. They actively integrate AI into their studies and professional growth.

Skeptics - Approach AI cautiously, concerned about ethical issues, data privacy, and job displacement. They advocate for responsible AI development.

Entrepreneurial Youth - See AI as an opportunity for innovation and business creation, leveraging it for start-ups and creative projects.

Nilufar Toshpo'latova

Har insonning ichki olami, tabiati, xarakteri va qalbi to'la tuyg'ulari bor. Shuningdek, asarlar, badiiy adabiyotlar, kitoblar va kutubxonalarining ham... Hech e'tibor qilganmisiz, ba'zi kitoblarning nomini eshitiboq, uni yoqtirib qolasiz. To'g'rirog'i, u sizni o'ziga tortadi, mutolaaga undaydi. Mana shu sizning va kitobning tabiati o'zaro uyg'un tushganini, xarakterlaringiz bir-biriga mutlaqo mosligini ko'rsatadi. Yana shunday asarlar borki, ularning betakror tabiati va uslubi har qanday inson tabiatiga mos kelaveradi. Ularni hech bir kitobxon rad etib, e'tiborsiz o'tkazib yubormaydi. O'zbek adabiyoti bunday asarlarga nihoyatda boy. Ibratli hayot yo'li va buyuk ijodiy merosi bilan adabiyotimizda o'chmas iz qoldirgan O'tkir Hoshimov mana shunday asarlar muallifi edi.

Adibning "Ikki eshik orasi" romani yozuvchining eng mashhur va harorati so'nmas asarlaridan biri hisoblanadi. Bu romanda yozuvchi Ikkinchi jahon urushi yillari, o'sha davr va urushdan keyingi o'zbeklar hayoti haqida juda tabiiy hikoya qiladi. Romanda bir emas, bir qancha taqdirlar turli qahramonlar tilidan hikoya qilinadi. Asarning asosiy qahramonlaridan biri samarqandlik qizaloq Robiya. U onasining vafotidan so'ng otasi bilan Toshkentga keladi. Qimmatchilik va qahatchilik davri bo'lsa-da, Qora amma (asar qahramonlaridan) ularga o'z uyidan joy beradi. Qishloq maktabida o'qituvchilik qilayotgan ziyoli va ilmli Robiya-ning otasi qamoqqa olinib, izsiz yo'q bo'lib ketishi o'sha davrning nohaq siyosati haqida so'zlaydi. Orif oqsoqol, Komil tabib, Husan Duma kabi romanga ko'rk bergan qahramonlar haqida ham juda uzoq gapirish mumkin.

BIR DAVR, TURFA TAQDIRLAR...

Deyarli barcha asarlarda bo'lgani kabi ushbu asarda ham hayajonli va takrorlanmas ishqiy obrazlar mavjud: Kimsan va Robiya. Ularning muhabbati hayajonli va sodda edi. Garchi urush Robiyani Kimsandan judo qilib, qiz sho'rlikni zulmat tunlar quchog'iga, qora kunlarga mahkum qilgan ersa-da, muhabbat dillarda abadiy qoldi. Robiya urushdan keyin uzoq yillar davomida Kimsanga yuksak sadoqat ko'rsatsa-da, Qora ammaning ilojsiz qistovlari bilan tog'asi Shomurodga turmushga chiqishga majbur bo'ladi. Chunki Shomurodning xotini Ra'no urush davrida xiyonat qilib ketgan, farzandi Muzaffar esa parvarishga, ona mehriga muhtoj edi. Robiya shu begunoh Muzaffar uchun ham bu og'ir taklifga rozi bo'lib, umrini oilasiga bag'ishlaydi. Ammo Kimsanni qalbida xotirlab, sevib yashaydi. Robiya asarda asosiy qahramon emas, urush yillarida katta jasorat ko'rsatgan, erkaklar urush maydonida ekan, qishloq dalalaridagi bor og'ir yumushni o'z zimmasiga olgan, kichkina jussasi bilan katta traktorlarni boshqarib mehnat qilgan barcha o'zbek xotin-qizlarining namunasidir. U – muhabbat, u – sabr, u – bardosh, u – beg'uborlik.

Asardagi yana bir juflik Muzaffar va Munavvar kitobxonlar e'tiborini tortmasdan qolmaydi. Negaki, ularning muhabbatiga ham baxt debocha bo'ldi, yakun esa qayg'uli... Gap shundaki, xiyonatkor onasi Ra'no tomonidan go'dakligida tashlab ketilgan Muzaffar Bashor opaning (Munavvarning onasi) oq suti bilan omon qolgan va ulg'aygan edi. Ya'ni ularga ona suti orqali aka-singillik rishtasi bog'langan edi. Bu noma'lum bo'lgan haqiqatning ayon bo'lishi ikki qahramonni ham alam, iztirob va chorasizlik tubiga otadi. Bu alamlarning bariga sabab ancha yillar ilgari yakun topgan urush edi. U tugadi, yo'qoldi. Biroq o'z ortidan mana shunday vayron taqdir-larni va parchalangan yuraklarni qoldirdi.

Romanda Kimsan obraziga ham alohida to'xtalish mumkin. U umrida ilk va so'nggi bor Robiyani sevgandi. Yosh qalbida tuyg'ular samimiy va beg'ubor edi. Ammo or-nomus, Vatanga muhabbat uni urushni chetdan jimgina tomosha qilishga qo'ymadi. Qonli maydonda dushman bilan olishadi. Asirga tushib qolgan Kimsan boshqa asirlar qatori dushman uchun "tajriba quyoni" bo'ladi. Dushmanlar mahbuslar sovuqdan o'lib qolmasligi uchun turli xil kimyoviy dorilar yaratib, ularga ichirishardi. So'ng usti muzlagan suvni teshib, dori-larning qanchalik samarali bo'lganini sinab ko'rish maqsadida mahbuslarni suvga tushirishardi. Navbat Kimsanga yetganida, o'zi bilan tajriba o'tkazayotgan shifokorni ham suvga tortib ketadi va ikkisi ham tubsizlikka g'arq bo'ladi. Mana shunday o'lim topadi Kimsan, u so'nggi nafasigacha dushman bilan kura-shadi, hatto jon berayotgan chog'da ham.

Kimsandek farzandni dunyoga keltirib, voyaga yetkazgan mo'tabar ona – Qora amma obrazi ham bir dunyo. U o'g'lidan xat-xabar olmasa ham, urush tugab ketsa ham, o'g'lini kutishdan to'xtamaydi. Qora amma o'z farzandini urushga kuzatgan barcha matonatli o'zbek onalarining timsolidir. Uning sabr-u toqati, sog'inch-u iztiroblari va matonatiga qoyil qolasan kishi.

"Ikki eshik orasi" romanidagi har bir qahramon o'zgacha bir olamdirdi. Salbiy qahramonlarning qilmishlarini, taqdirini o'qib to'g'ri xulosa chiqaramiz. Ijobiy obrazdagi go'zal fazilatli qahramonlardan esa o'rnak olamiz. Bu asar barcha kitobxonlarga ikki eshik, ya'ni tug'ilish va o'lim orasidagi qisqa hayotda ezgulikka burkanib yashashni o'rgatadi. Vatanni sevish, uning bag'ridagi xalqqa, aziz insonlarga mehr-u muhabbat ko'rsatish, yovuzlikdan yiroq bo'lishga, sabr, bardosh va muhabbat bilan hayot sinovlaridan o'tishga chorlaydi.

Hali bu asarni o'qib ko'rmagan bo'lsangiz, shoshiling! Agar "Allaqachon o'qiganman" desangiz, yana shoshiling! Chunki bu kitobni qancha takror o'qisangiz, shuncha ko'p yangi qirralarini kashf etaverasiz!

Shahnoza
OCHILDIYEVA
O'zJOKU talabasi

ESKI MAVZU - YANGI BAHS

SAVOL:

**SIZNINGCHA,
TA'LIM
TASHKILOTLARI
TALABALARGA
FAQAT TA'LIM
BERISHI KERAAMI
YOKI TARBİYANI
HAM O'RGATISHI
LOZIMMI?**

Sardor USMONOV,
talaba:

– Ta'lim biror sohada ma'lum tushunchalarning mohiyatini o'rganish bo'lsa, tarbiya esa mohiyati anglanilgan tushunchalar bilan munosabat o'rnatish deb bilaman. Bugungi davr bungacha bo'lgan avvalgi besh yil yoki o'n yil oldingi davrlardan keskin farq qilmoqda. Ya'ni ommaviy tarzda raqamlashishga o'tyapmiz, deyishimiz mumkin. Yuqorida aytilganidek, ta'lim tushunchalarning asosini o'rganish bo'lsa, hozirda bunday bilimlarni ustozlardan emas, balki ijtimoiy tarmoqlardan yoki sun'iy ong yordamida o'zlashtirilmoqda. Endilikda uning ikkinchi tomoni, ya'ni tushunchalarni amaliyotda qo'llash borasida bizga tarbiya kerak bo'ladi. Hozirgi kunda ko'plab ma'lumotlar bor, ulardan foydalanish va saralab olish uchun ham fikr yuritishda tarbiya ahamiyatli jihatdir. Ta'lim va tarbiya so'zlarini bir-biridan ajratib bo'lmaydi, bu tushunchalar insonning, ayniqsa, biz o'zbeklarning hayot tarziga hamda qon-qoniga singib ketgan. Yillar davomida xalqimizning taraqqiy etib borishini ta'limning yuksalishi va unga hamohang tarbiyaning o'z o'rnida qo'llanilganligi bilan izohlash mumkin. Bu haqida muqaddas kitoblar, hadislarda ham bayon etilgan. Yirik mutafakkir va allomalarimizning hayot yo'li bunga yorqin dalildir. Men hozirgi vaqtda ta'lim dargohlarida ta'lim va tarbiyaning bir maromda berilishini qo'llab-quvvatlayman. Buning ijobiy natijasi agarda bir tomonlama yondashilsa, keltirib chiqaradigan salbiy natijasidan afzaldir. Bilim egalash uchun sizga buni singdiradigan ustozni hurmat qilish kerak. Oila tinch-totuv, yurtimiz farovon bo'lishi uchun bizga nafaqat ta'lim darajasi yuqori, balki tarbiyali insonlar ham kerak bo'ladi.

Oyshaqul RAHMONALIYEVA,
talaba:

– Oila – tarbiya o'chog'i. Oilada muhit qanday bo'lsa, bu bolada ask etadi, ya'ni bola tarbiyasi oilaga bog'liq. Maktab davrida ham o'qituvchilar tomonidan ta'limga qo'shib tarbiya ham beriladi. Bu ularning kelajakda o'z o'rnini belgilashiga kichik bir poydevor vazifasini bajaradi. Agar chuqur olib qaraydigan bo'lsak, "Oliy ta'lim muassasalari talabalarga ta'lim berish uchun yaratilgan. Nima uchun tarbiya ham berish kerak?" degan savol tug'iladi. Mening fikrimcha, talabalarga ko'proq ta'lim berish kerak. Chunki ular ta'lim olish uchun o'qishyapti. To'g'ri, ta'lim bilan tarbiya bir-biri bilan chambarchas bog'liq tushunchalar. Ammo oliy ta'lim muassasalarida buni alohida fan sifatida o'rgatish shart emas. Dars jarayonlarida hayotiy tajribalar bilan misollar keltirish orqali talabalarga oz bo'lsa ham ma'naviy ozuqa berib o'tilsa foydadan holi bo'lmaydi. Lekin o'zidan boshqa hech kimni mensimaydigan ayrim qo'shtirnoq ichidagi "tarbiyali" talabalarga alohida tarbiya berib o'tish ham zarar qilmaydi. Afsuski, har doim ham bu foyda bermaydi. Ularga aytilgan gaplar bu quloqdan kirib, u quloqdan chiqib ketadi. Umuman olganda, har bir kasb uchun tarbiya zarur. Shu sababli ham kasbiy bilim, malaka, mahorat berayotganda tarbiyani ham esdan chiqarmaslik kerak. Kelajakda o'z kasbining mutaxassisi bo'lgan vaqtda turli xil murojaatlar bilan kelgan yaxshiga ham, yomonga ham birdek xushmuomala bo'lish, jamoadoshlar bilan qanday til topisha olish, jamoat joylarida, katta konferensiya-yu tadbirlarda o'zini tutgan holda nutq so'zlash, boshqalarning fikrini oxirigacha tinglash kabi masalalar ham ta'lim jarayonida o'z ifodasini topadi. Ta'lim va tarbiya jarayonini shunday uyg'unlashtirib olib borish kerakki, talabalarda hech qachon "Eee, hozir yana dars o'tmasdan aqlli gaplarini boshlaydi. Kirmayman darsga..." kabi fikr bo'lmasin. Aksincha, darsga qiziqtirib, kelmayman degan talabani ham keltiradigan muhokama, munozaralarga boy dars jarayonlari o'tkazish kerak va bu darsni kichik bir qismi tarbiyaga ham yo'g'rilishi maqsadga muvofiq bo'ladi, nazarimda. Shu uchun ta'lim jarayoniga tarbiyani qo'shish bu nafaqat talabalarning, balki butun jamiyatning rivojiga xizmat qilishiga ishonaman.

- Dilnoza DAVLETOVA,
talaba:

– Oliy va o'rta maxsus ta'lim tashkilotlari talabalarga nafaqat ta'lim berishi, balki tarbiyani ham o'rgatishi kerak. Ta'lim jarayoni bilim berishdan iborat bo'lsa, tarbiya shaxsni shakllantirish, uning axloqiy, estetik va ijtimoiy jihatdan rivojlanishiga yordam beradi. Ta'lim va tarbiya bir-birini to'ldiruvchi jarayonlardir. Talabalar bilim olish bilan birga, ijtimoiy ko'nikmalar, axloqiy qadriyatlar va madaniy me'yorlarni ham o'zlashtirishlari zarur. Bu esa ularning kelajakdagi hayoti, ish faoliyati va jamiyatdagi o'rni uchun muhimdir. Tarbiya jarayonini ta'limga qo'shish talabalarni nafaqat yaxshi mutaxassislar, balki mas'uliyatli fuqarolar sifatida shakllantirishga yordam beradi. O'z-o'zini anglash, boshqalar bilan muloqot qilish, jamoada ishlash kabi ko'nikmalarni rivojlantirish talabalar uchun muhim ahamiyatga ega.

Alisher SOATOV,
talaba:

– Oliy va o'rta maxsus ta'lim tashkilotlari nafaqat ta'lim, balki tarbiya ham berishi lozim deb hisoblayman. Chunki inson jamiyatda to'g'ri yo'l tutishi, axloqiy qadriyatlarga ega bo'lishi va jamiyatning foydali a'zo-siga aylanishi uchun tarbiya ham muhim. Ta'lim jarayonida faqat fan va kasbiy ko'nikmalar emas, balki axloqiy va ijtimoiy qadriyatlar ham shakllanishi kerak. Bu insonning jamiyatda o'z o'rnini topishiga yordam beradi. Bilimli inson noto'g'ri tarbiya olgan bo'lsa, bilimni salbiy maqsadlarda ishlatishi mumkin. Masalan, aqlli, lekin axloqiy qadriyatlarini sust bo'lgan inson fribgarlik yoki korrupsiya yo'lga kirib ketishi ehtimoli bor. Har qanday kasbda halollik, mehnatsevarlik, hurmat va insoniylik muhim. Bu fazilatlar faqat darsliklardan o'rganilmaydi, balki o'qituvchi va atrof-muhit ta'sirida shakllanadi. Ta'lim muassasalari milliy an'analar va qadriyatlarni yosh avlodga yetkazishda muhim rol o'ynaydi. Bu jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun zarur.

Zuhra ERKINOVA,
talaba:

– Javobimni birinchi prezidentimiz Islom Karimovning quyidagi gaplari bilan boshlamoqchiman: “Ta'lim va tarbiya bir-biriga chambarchas bog'liq bo'lgan ikki tushunchadir. Ularni bir-biridan ajratib bo'lmaydi. Qush faqat bitta qanoti bilan ucha olmaganidek, tarbiyasiz ta'lim ham, ta'limsiz tarbiya ham to'liq samara bermaydi.”

Ta'lim insonga bilim va ko'nikmalarni beradi, tarbiya esa bu bilimlarning to'g'ri yo'nalishda qo'llanilishini ta'minlaydi. Agar bir talaba yuqori bilimga ega bo'lsa, lekin odob-axloq me'yorlarini bilmasa, u nafaqat o'ziga, balki jamiyatga ham zarar keltirishi mumkin.

Ta'lim va tarbiya birgalikda olib borilsa, insonning ilmiy, axloqiy jihatdan barkamolligi ta'minlanadi. Bunday talabalar kelajakda o'z kasblarida muvaffaqiyatli bo'lish bilan birga, jamiyatni rivojlantirishga ijobiy hissa qo'shadilar. Shu bois ta'lim muassasalari nafaqat bilim o'rgatish, balki komil insonni tarbiyalashni ham o'z oldiga maqsad qilib qo'yishi kerak.

Komila O'LTASOVA,
talaba:

– Menimcha, oliy va o'rta maxsus ta'lim tashkilotlari nafaqat talabalarga bilim berishi, balki tarbiya jarayoniga ham e'tibor qaratishi kerak. Dono xalqimiz aytganidek, har bir bolaning kelajagi – ta'lim va tarbiyadan boshlanadi, bu fikr ushbu mavzu uchun o'rinli. Ta'lim va tarbiya bir-birini to'ldiruvchi jarayonlardir, ularning birortasini e'tiborsiz qoldirish jamiyat rivojiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli tarbiyaga ham e'tibor qaratish lozim.

Ta'lim jarayonida faqat bilim berish orqali insonning intellektual salohiyati oshiriladi, lekin axloqiy, ma'naviy qadriyatlar bo'lmasa, bu bilim foydali emas, hatto zararli bo'lishi mumkin. Shu sababli, tarbiya insonni komil shaxs sifatida shakllantiradi. Talaba nafaqat o'z sohasidagi bilimlarni egallashi, balki jamiyatda o'zini qanday tutishi, boshqalar bilan munosabatlarni to'g'ri qurishi ham muhim. Tarbiya bu jarayonlarni o'rgatishga yordam beradi. Ayniqsa, yosh avlodni mas'uliyat va vatanparvarlik ruhida tarbiyalash bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir. Bu faqat oila emas, balki ta'lim muassasalariga ham mas'uliyat yuklaydi. Xullas, donolikning ildizi ta'limda, mevasini esa tarbiyada topasiz.

Muhridin KURAKBOYEV,
talaba:

– Talaba sifatida ayta olamanki, ta’lim tashkilotlari o’quvchilarga ta’lim bilan birgalikda qisman tarbiya ham berib ketishlari kerak. Bu bilan darslar faqatgina qaysidir muallimning tarbiya haqidagi subyektiv fikrlari asosida shakllanishi kerak demoqchi emasman, tarbiya ta’limning kichik bir qismi sifatida o’rgatilishi kerak. Jadid bobomiz Abdulla Avloniy aytganlaridek, tarbiya biz uchun yo hayot, yo mamot masalasi bo’lishi ham mumkin. Ammo tarbiyaning boshlang’ich, shu bilan birga asosiy qismi oilada berilmog’i lozim. Ta’lim tashkilotlari esa asosiy e’tiborni bilim berishga qaratishi shart deb hisoblayman.

Rayhona ANORBOYEVA,
talaba:

– Ta’lim jarayonlariga tarbiya jarayonini ham qo’shib o’rgatish kerak. Chunki inson faqat bilim bilan emas, balki axloq, madaniyat va jamiyatga daxldor bo’lgan umuminsoniy qoidalarni ham o’rganishi lozim. Oliy va o’rta maxsus ta’lim tashkilotlari nafaqat kasbiy ko’nikmalarni shakllantirishi, balki talabalarda vatanparvarlik, odob-axloq, insoniylik kabi fazilatlarini ham tarbiyalashi zarur. Agar faqat bilim berilib, tarbiya e’tibordan chetda qolsa, yoshlar bilimli bo’lishi mumkin, ammo jamiyatda o’z o’rnini topishda yoki to’g’ri yo’lni tanlashda qiynalishadi. Ta’lim va tarbiya bir-birini to’ldiruvchi jarayonlar, ularning birdek olib borilishi barkamol avlodning unib-o’sishiga yordam beradi.

Shahzoda ISMOILOVA,
talaba:

– Tarbiya va ta’lim bir butun jarayon bo’lib, insonni har tomonlama shakllantirishga xizmat qiladi. Bu esa nafaqat oilaning, balki barcha ta’lim tashkilotlarining ham zimmasidagi mas’uliyatdir. Ko’pchilik “Tarbiya faqatgina oilada shakllanadi, universitet yoki boshqa ta’lim muassasasi bu jarayonga aralashmasligi kerak” deb hisoblaydi. To’g’ri, insonda axloqiy poydevor oilada quriladi, lekin hozirgi kunda aksariyat talabalar ko’p vaqtini universitetda, ota-onasidan yiroqda o’tkazishadi. Atrofidagi muhit uning har tomonlama shakllanishiga ta’sir ko’rsatadi. Shu boisdan ta’lim tashkilotlari nafaqat bilim beruvchi, balki tarbiyalovchi muassasa sifatida ham faoliyat olib borishi zarur. Chunki tarbiya va ta’lim uyg’unlashgan holda, insonni yuksak cho’qqilarga olib chiqadi.

Shahriyor O'RINOV,
talaba:

– Nazarimda, oliy ta'lim muassasalari faqat bilim berish bilan cheklanib qolsa, bu jamiyat uchun xavfli bo'lishi mumkin. Chunki inson faqat bilimi bilan emas, balki qanday shaxs ekanligi bilan ham qadrlanadi. Agar universitetlar faqat nazariy bilim bersa-yu, tarbiya bilan shug'ullanmasa, unda ma'naviy jihatdan qashshoq, lekin bilimli mutaxassislar yetishib chiqishi mumkin. Bunday odamlar esa jamiyat uchun foyda emas, zarar yetkazishi ehtimoli bor. O'zim ham ta'lim olayotgan inson sifatida bilamanki, faqat kitob va darslar bilan shug'ullanib, yaxshi inson bo'lish mumkin emas. Atrofdagi muhit, o'qituvchilarning shaxsiyati, ta'lim tizimidagi tarbiyaviy yondashuv ham katta rol o'ynaydi. O'qituvchi faqat darsni tushuntirib ketadigan odam bo'lmasligi kerak, balki o'z shaxsiy fazilatlarini bilan ham talabalarga o'rnak bo'lishi lozim. Shaxsan, menga tarbiya beriladigan joylarda o'qish yoqadi. Chunki u yerda nafaqat bilim olaman, balki inson sifatida ham o'saman.

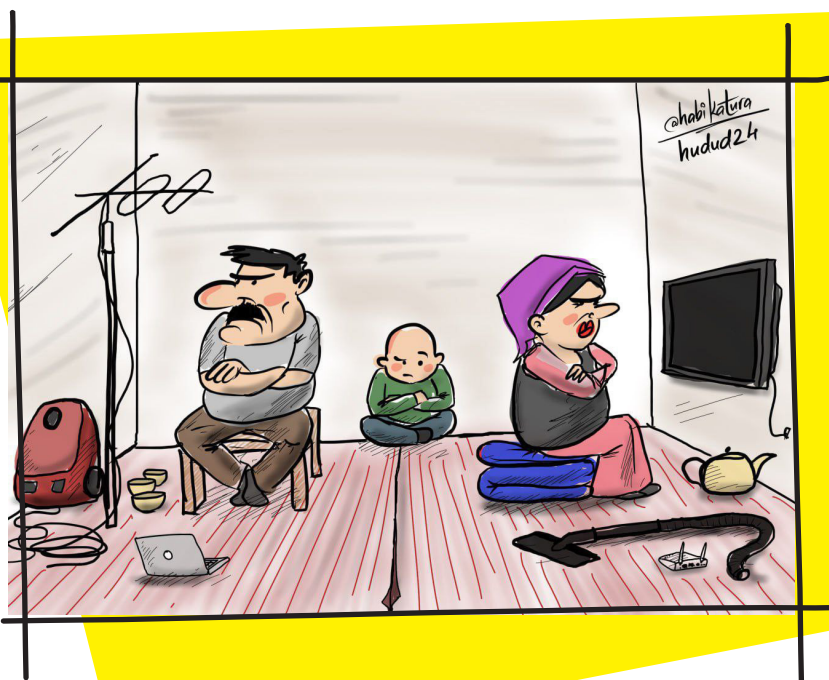

Xurshidaxon QO'CHQOROVA,
talaba:

– Yurtimizda ta'lim jarayoni ta'lim-tarbiya yaxlitligida olib boriladi va bu jarayon nafaqat umumiy o'rta ta'lim maktablarida, balki o'rta maxsus va oliy ta'limda ham o'z aksini topgan. Men, albatta, bu jarayonni to'laligicha qo'llab-quvvatlayman. Negaki, tarbiya bu faqatgina "Kattaga hurmat, kichikka izzat" yoki odob-axloq normalaridan iborat emas. Agar tarbiyani chuqurroq tahlil qiladigan bo'lsak, tarbiya o'z ichida bir necha turlarga bo'linadi. Masalan: aqliy, axloqiy, jismoniy, estetik, huquqiy, fuqarolik, ekologik va h.k. Yuqorida ta'kidlab o'tgan odob-axloq normalari ham tarbiyaning bir turi hisoblanadi. Tarbiyaning bu kabi turlari insonni har taraflama yetuk qilishda, o'rganayotgan ilmlaridan samarali foydalanishda va mazmunli hayot kechirishda eng kerakli vositalardan bo'lib xizmat qiladi. Chunki ta'limning ham asosiy maqsad-mazmuni yoshlarni har tomonlama yetuk, jamiyatda o'z o'rniga ega bo'ladigan, yurt rivojiga o'z hissasini qo'sha oladigan komil shaxsni tarbiyalashdan iborat. Albatta, bunda xoh u maktab yoki kollej bo'lsin, xoh oliy ta'lim bo'lsin, ta'lim, shubhasiz, tarbiya bilan aloqada, yaxlitlikda bo'lishi shart. Nemis faylasufi va pedagogi I.F. Gerbart "Tarbiyasiz ta'limda vosita bor, lekin maqsad yo'q, ta'limsiz esa maqsad bor, ammo vosita yetishmaydi" degan fikrlari orqali ta'limni tarbiyasiz bo'lmasligini ta'kidlaydi.

“Adin Dva... Chitiri...”

Mutaxassisligim – maktabga-cha ta’lim psixologiyasi va pedagogikasi. Maktabda 10 yil rus tili o’qitilgan, xudo haqqi, “mama”, “papa”, “zrastvuyte” dan boshqa narsani tushunmayman. Shukrki, qishlog’imda, universitetda buning ortidan hecham pand yemadim. O’tgan yili Toshkentga ko’chib keldik. Bu yerda ham hammasi yaxshi edi, toki ish izlashni boshlagunimcha. Ishni xo’jayinimning boshini og’ritishdan boshladim, ishlamasam bo’lmaydi, uyda zerikypman, to’rt devor meni g’ajib tashlayapti dedim. Bezor bo’lgan u kishim bir kun o’tirib men bilan internetdan ish izladilar. Asosan, bolalar bog’chasidan tarbiyachi ish o’rni izladik. Xoh ishonimg, xoh ishonmang, 90 foiz e’lonlar faqat rus tiliga ixtisoslashgan bog’chalardan qoldirilgan. Bu ne savdo! Boshimni changallab qoldim.

O’zbekchasi ham bor ekan-ku, o’shalariga qo’ng’iroq qilaylik deb turib oldim. Erim esa telefonni ko’zimga yaqinroq tutib, ko’rmayapsanmi manzili qayerdaligini, qanot chiqarib uchib bormoqchimisani dedi. Ne ko’z bilan ko’rayki, jonimga oro kirgan bu e’lonlarning ostiga “Manzil: Toshkent viloyati...” deb yozilgan. Shu joyiga kelib “pishdim”. Asabim dosh berolmay qoldi. Nima bo’lsa bo’ldi, telefon qiling o’shanga, balki o’rischa bilmasam ham ishga olishar, yanglishishgandir, dedim talmov-sirab.

- Bu rus bolalar boradigan bog'chami?
- Yo'q, o'zbek bolalar uchun.
- O'zbekchani o'zi yetarli bo'lasmikan, opajon?
- Bo'ladi, faqat yordamchi sifatida ishlaydi, bolalarni ovqatlan-

tirish, kiyintirish, tozalash ishlari degandek... Shunda ham ularga ruscha murojaat qilish kerak.

Yo'q-yo'q dedim, boshimni ilkis ko'tarib. O'sha kun, o'sha nuqtada bu mavzuni yopdik. Erimni boshqa bezovta qilmadim. Ancha vaqt-gacha meni tushkun kayfiyat tark etmay yurdi. Bu orada bir-ikki yosh bolalarga uyda qaraydigan bo'ldim. Mehnat haqimni berishdi. Bu mening birinchi ishlab topgan pullarim edi. Na xursandligim, na xafaligim bilinardi. O'z yurtida o'zingning emas, o'zganing tilini bilmaganing uchun rasman ishlolmasang, to'g'risi, yomonam alam qilar ekan. Boz ustiga, o'z vataningda ijarada tursang... Shuning o'zi yetmasmidi-yey?

Kunlar o'tdi, oylar o'tdi. Yuragimdagi meni ishga olmaganlarga bo'lgan ginalarim tarqab ham ketdi. Va xuddi shu kunlarda yonginamizdagi binoda yap-yangi bog'cha ochiladigan bo'ldi. Surishtira-surishtira, mudirasi bilan gaplashdim, ishga olishga ko'ndirdim ham, faqat kichikroq yoshdagi bolalar guruhiga qarovchi sifatida. Ish degani mana bundoq bo'libdi! Yuribsiz-da siz ham, xo'jayin!

Rasman ochilguncha egalariga ko'maklashib turdim, supur-sidir, yugur-yugur, bezat-chizdir qilib ham charchamadim, xursand edim, chunki endi mening chindan ham ishim bor! Birorta qarindosh, sinfdosh, kursdoshlarim qolmadi, hammadan suyunchi olib chiqdim, o'zim ishlaydigan bog'chani rasmlarini yubordim. Va kechga yaqin suratlarni birma-bir ko'rib chiqayotsam, avval o'zim e'tibor bermagan eshikdagi yozuvga ko'zim tushib, yuragim shuv etdi. "Dobro pojalovat!" Bu qanday hazil!? Yo anglashilmovchilikmikan?

Ertasi kuni onalar jajji farzandlarini ko'tarib kela boshlashdi. Sharoitlar, jihozlar, o'yinchoqlarni ko'zdan kechirishdi. Keyin bita-ikkita gaplari qulog'imga chalinaverdi:

– O'zi tarbiyalovchilari ruschani bilisharmikan?

– Menga qarang, opa, bolam ruschani yaxshi o'rganishi kerak!

– Nechi yosh o'zi?

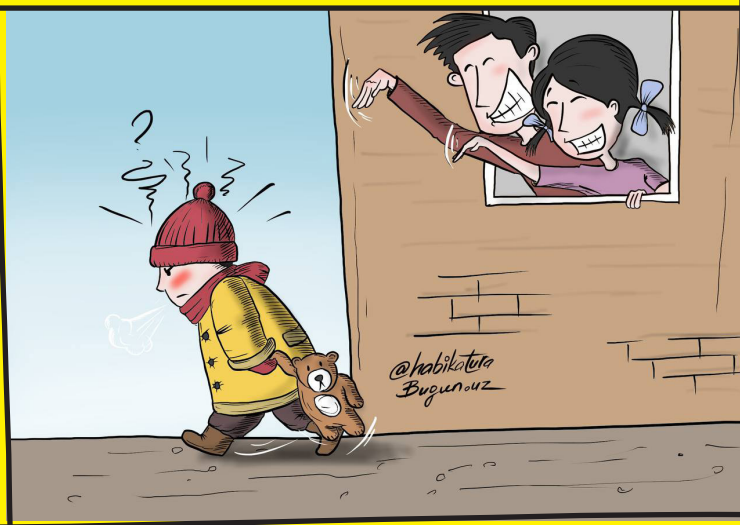
– Birdan oshdi...

– GapiRadimi?

– Endi-da...

Ustimdan kimdir sovuq suv quyib yuborganday bo'ldi, qo'llarim shalvirab qoldi. Hali gapirishni bilmaydigan bola-ya? Axir o'zi qistab turgani yo'q-ku menga ruscha o'rgatlar deb! Nega bizda ota-onalar farzandlarining taqdirini tug'ilmasidanoq hal qilishadi? Nonni nanna, suvni tuv deydigan, ona so'zini aytolmaydigan bolani kim majburlayapti? Bu mantiqsizlikning boshi qayerda?

Keyin bilsam, ota-onalarning aksariyati bolam ruscha o'rgansa, fikrlash doirasi kengayadi, o'zlashitirishi yaxshilanadi, chunki rus bog'chalarda sharoit yaxshi, hammasi talab darajasida, deb o'ylar ekan. Qachondan boshlab jamiyatning til bilish, ilm o'rganish darajasi, butun boshli ta'lim tizimining rejali ish yuritishi qayoqdagi millatini mensimaydigan chala o'zbek ota-onalarning talabi bilan shakllanadigan bo'ldi? Yo unaqa emasmi? Nahotki mana shu bema'nigarchilikni tuzatishning imkoni yo'q!?

Balki mening mulohazalarimdan ayb topishga kirishib ketgandirsiz. Til bilsa, nima bo'пти, shunga ota go'ri qozixonami? Qancha ko'p til bilsa yaxshi-ku, deytogandirsiz? Yashang, bu haqda gap-so'z bo'lishi mumkin emas. Katta bo'lib, aqlini taniganda o'nta til o'rgansa ham bo'ladi-ku! Ammo bir narsani unutmaslik kerak, bolaga insoniy tuyg'ular, insoniy fazilatlar ona suti bilan kirgan bo'lsa, vatanni sevish, millatini ardoqlash va u uchun beg'araz xizmat qilish kabi xislatlar ona tili bilan kiradi. Bugun bolasini tarbiyalashga olib kelganlar rus, yoki ingliz, nemis emas, aynan o'zbek onalar edi. U ham mayli, yana bittasini aytib bersam, yoqa ushlaysiz!

– Bu tarbiyalovchilariz “votti”lab gapirishadimi, ishqilib? “Yapti”lab gapirsa bumiydi, – dedi labi botoks qilingan to'lachadan kelgan bir ayol.

– Nimaga unaqa deyapsiz? O'zingiz ham viloyatdan kelib ijarada yasashingizni bilaman-ku, opajon, – javob qaytardi mudiramiz sinovchan nigoh bilan.

– To'g'ri, shunaqa-yu, lekin bollarimni tili buzilib ketmasin, o'rtoqlaridan ajralib qomasin deymanda, opa-joon...

Bunisiga nima deysiz endi? Tilga qayg'urayotganim bir tomon, mendan ham rus tilini talab qilishayotgani bir tomon. Mudiramiz esa menga “Tash-

vishlanmang, sizga kichkinalari nasib qilgan, ularga unchalik shart emas, men sizni bilasiz deb o'ylagan ekanman-da. Hali o'rganib ketarsiz...” dedi. Endi nima qilishga boshim qotgan. Avvaliga oz-moz o'rganib tursam, balki keyinchalik tushunib borarman, harholda, yana bir tilni o'rganish zarar qilmaydi. Lekin buni istamasang-da bajarish juda yomon, men sizga aytsam...

Uyga kelsam xo'jayinim telefonda kulgili bir video ko'rayotgan ekan. Yaxshilab quloq solsam, aslida qayg'uli video edi, buni faqat men tushungan ko'rinaman. Chunki unda bog'cha tarbiyachisi bolalarga rus tildan sanashni o'rgatayotgan edi.

– Adiiin... Dvaaa... Chitiri... Sheest... Voosem...

Xo'jayinim xandon otib kular, men esa yig'lardim, ishoning, chindan ko'zim yoshlandi. Xo'rligim keldi. Negaligini bilasizmi, u birgina o'sha bog'cha opa, men yoki biz kabi ruscha bilmas tarbiyachilarning emas, o'zi bilmagan holda butun bir millatning ustidan kulayotgan edi. Kechiringlar erimni, buni ochiqdan ochiq gapirayotgan meni ham. Balki bu uchun qonunda jazo ham bordir, buni bilmayman. Ammo men bir narsani aniq bilaman, tilimni, millatimni sevmaganimda, bugun buncha yig'lamas edim...

Manzura ABDUHAKIMOVA

KASHF ETISHNI O'RGANING!

Ba'zida ming maslahat olib ham, bir olam ibratli video ko'rib ham maqsadlarimiz izidan adashib qolgandek ko'rinamiz. Deylik, shiftga qarab yotgan kishi har kuni ERTADAN BOSHLAB yuguraman, to'g'ri ovqatlanishni boshlayman, 2 soatni faqat kitob o'qishga ajrataman, Instagramga umuman kirmayman desa, kim ishonadi? Bunga hatto o'zi ham ishonmasa kerak. Lekin bu gaplardan ko'p ham tushkunlikka tushmang. Axir siz unaqa emassiz-ku, to'g'rimi?

Har bir inson hayotida unga turtki beradigan hodisalar bo'ladi. Ayrimlar o'ta og'ir vaziyatga tushganda, o'zi va qalbi bilan jiddiy ahdlashuvga erishadi. Ana shundagina maqsadlari sari olg'a bora oladi, o'z-o'zini to'xtatishga-da ko'zi qiymaydi. Ushbu sahifada dunyo miqyosida o'zgarishlar qila olgan, milliardlab kishilar havas qiluvchi omadlilarning yoshlarga qarata aytgan gaplaridan keltirib o'tamiz.

* * *

Siz qulay va oson hayotni yoki mehnat va sarguzashtli hayotni tanlashingiz mumkin. 90 ga yaqinlashganingizda qaysi birini ko'proq afzal ko'rgan bo'lardingiz? Bugun o'z karyerasini boshlayotgan yoshlarga shunday deyishadi: nima qilishga ishtiyoqing baland bo'lsa, o'sha narsaga jiddiy e'tibor qarat! Bu gap ko'pchiligimizni hayron qoldirmasa kerak, chunki ko'p eshitganmiz, chin ekanligini ham tasdiqlaymiz, garchi qanchalik qiyin ish ekanligini bilsak-da. Menda yoshlar uchun aytadigan yana bir maslahat bor.

Men ham yoshligimda ko'p xato qilganman. Siz omad va qobiliyatlaringizga haddan ortiq ishonib yuborishingiz mumkin. Hammaga ham omad kela-veradi. Masalan, siz matematikadan yaxshi yoki ayrim qobiliyatlar egasidirsiz yoki eng kamida go'zal husningiz bordir. Ammo bular sizni chalg'itadi. Sizning hayotingizni quradigan narsalar emas ular shunchaki omad, qobiliyat va hokazo. Omadingizdan mag'urlanmang, u shunchaki sizga berilgan, uni siz yaratmang-siz. Qachonki, siz sabab bo'lib, muvaffaqiyat keladigan bo'lsa, unda faxrlanishga arziydi. Men ulg'ayganim sari ana shunaqa "sovg'a"larimdan faxrlanmay qo'ygaman. Maktabda ham yaxshi o'qiganman, baholarim doim a'lo bo'lgan. Qanday bo'lsam, shundayligimcha qabul qilganman o'zimni. Men uchun qiyin bo'lgan narsa – qattiqroq mehnat qilish va qobiliyatlarimdan ezgu maqsadlarda foydalanish, shuningdek, o'zimni qiyin vaziyatlarga qo'yib bo'lsa-da rivojlanish edi. Agar sen o'zing istagan kasb egasi bo'lsang, bu juda ajoyib! Ammo har yaxshining bir yomoni bo'ladi. Katta bir universitet professorisan, ammo anchagina vaqtingni majlislarda o'tkazishga majbursan. Ko'ryapsizmi, har bir yaxshilikning sizga yoqmas tomonlari bor. Bunday vaziyatda nima qilish kerak? Buni shunchaki siz sevgan kasbning bir qismi deb qabul qilaverish va ozgina moslashuvchanlik ham zarar qilmaydi. Bu vaqt yo'qotishga kirmaydi. Men har bir kunning har bir daqiqasini rejalashtirgandan ko'ra, biroz harakat erkinligiga ega bo'lishni yaxshi deb bilaman. Ammo undan ortig'i vaqtning zoye ketishiga xizmat qiladi.

**JEFF
BEZOS**

**Amerikalik
bisnesmen,
Amazon
kompaniyasi
asoschisi**

Xitoylik milliarder, Alibaba kompaniyasi asoschisi

* * *

Mening yoshlarga maslahatim: 25 yoshmisiz, yetarlicha xatolar qilganmisiz? Tashvishlanmang. Yiqilasiz, turasiz... Yiqilasiz, turasiz... Buning ham o'z "gashti" bor, men sizga aytsam. Tadbirkor bo'lmoqchi bo'lsangiz, 30-40 yoshlarda rostan o'zingiz uchun ishlayapsizmi, shuni yaxshilab o'ylab ko'rishingiz kerak. 40-50 yoshlarda ishingizning chinakam ustasi bo'ling. 50-60 ga yaqinlashganda navqironlarga imkon bering, chunki ular sizdan yaxshiroq ishlashi mumkin. Ularga ishonib, qo'llab-quvvatlang! 25 yoshli do'stim, xavotirlanmang, har bir xato – daromad. Kelajakda bilimlilar emas, balki kreativ, ya'ni yangilik qiladigan, original g'oyalar egalari o'rtaida katta musobaqalar bo'ladi. Bu mustaqil fikrlash, cheksiz tasavvurlar degani. Agar mashinaga o'xshab fikrlashni boshlasangiz, xuddi shu yerda muammo paydo bo'ladi. Oxirgi yigirma yilda biz odamlarni mashinalardek ishlashga o'rgatib qo'ydik. 20 yildan keyin esa mashinalar odamlarga o'xshab harakat qila boshlashadi. Shuning uchun kelajakda bizni bilim emas, donolik boshqaradi. O'tmishimiz bilim va ishlab chiqarishga asoslangan bo'lsa, kelajagimiz ijdokorlikka asoslanadi. Menimcha, 30 yilda dunyo bir qancha o'zgarishlarga duch keladi. Yangi texnologiya dunyoning barcha jabhalarini o'zgartiradi. Shuning uchun biz faqat IQ (bilim saviyasi)ga emas, balki SS(sevgi saviyasi)ga ham ko'proq e'tibor qaratishimiz kerak.

Men ikki marta boshlang'ich maktab imtilonidan o'ta olmaganman. O'rta maktabda ham 3 marta sharmanda bo'lganman. Universitetga o'qishga kiranman deb uch marotaba samarasiz uringanman. 30 bora ish izlab eshikma-eshik sang'iganman, hammasidan rad javobi kelgan. Politsiyaga ishga borganimda, nimjonsan deb qaytarishgan. Bir yangi restoranga 24 kishi ish so'rab borgan bo'lsa, 23 tasi qabul qilingan, yigirma to'rtinchisi esa men edim. Hatto 10 marotaba Harvardga hujjat topshirgan bo'lsam, men baxtiqaroni rad qilishgan. Men Holivud filmlaridan ko'p narsa o'rgandim, xususan, "Forrest Gamp"dan. Shuning uchun, hech qachon to'xtamang, nima qilsangiz, o'shani seving, nimani sevsangiz o'shani qiling. Birovga yoqadimi, yoqmaydimi, unga bosh qotirmang! Shunchaki oddiy bo'ling, tamom!

* * *

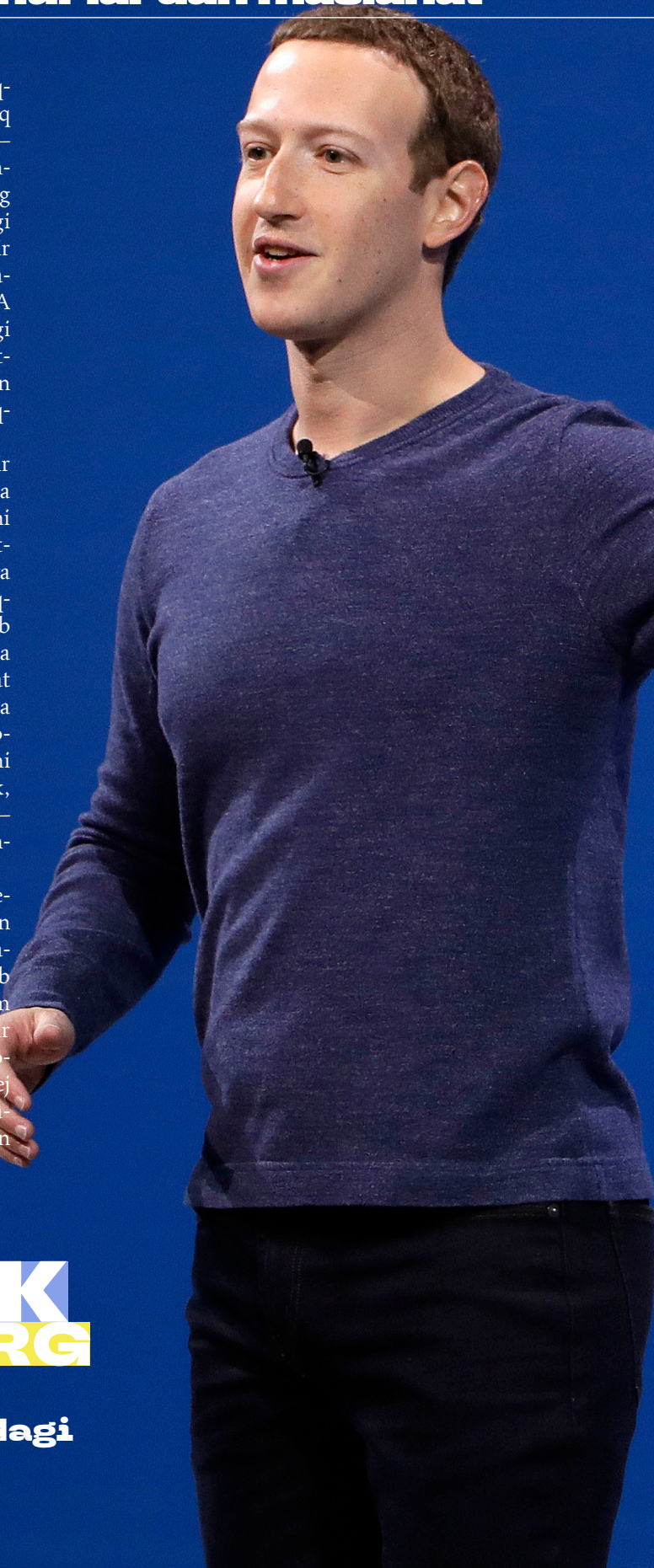
Bugun men sizga maqsad haqida gapirib bermoqchiman. Ammo maqsadingizni topish bo'yicha aniq tushunchalar borasida gap ketmaydi. Maqsad bu – instinktiv hodisa. Biz ming yilliklarga daxldor odamlarmiz. Sizga hayotda maqsadingizni aniqlashning o'zi yetarli emasligini aytmoqchiman. Biz – bugungi avlod oldida turgan muhim vazifa shuki, har bir kishi maqsad tuyg'usiga ega bo'lgan dunyoni yaratish. AQShning 35-prezidenti Jon Kennedi NASA koinot markaziga tashrif buyurganida supurgi ko'tarib yurgan farroshni ko'rib, undan nima qilayotganini so'raydi. Farrosh "Janob Prezident, men inson bolasining Oyga qadam qo'yishiga yordam bermoqdaman" deb javob beradi.

Maqsad – biz o'zimizdan kattaroq narsaning bir qismi ekanligimiz, bizga nisbatan ehtiyoj va oldinda bajarishimiz muhim bo'lgan narsalar borligini anglashdir. Aslini olganda, Maqsad haqiqiy baxtni yaratadi! Ammo bugungi kunda texnologiya va avtomatlashtirish ko'plab ishlarni yo'q qilmoqda. Jamiyatda yakdillik va hamjihatlik kamayib boryapti. Ko'p odamlar undan uzilib qolgan va tushkunlikka tushib, bo'shliqni to'ldirishga harakat qilmoqda. Kuzatuvlarim davomida ko'pgina soha odamlari bilan suhbatlashdim. Masalan, zavod-fabrika xodimlari endi eski ishlari qaytib kelmasligini bilib, o'z o'rnini topishga harakat qilmoqda. Demak, olg'a siljish uchun oldimizda katta vazifa turibdi – nafaqat yangi ish o'rinlari yaratish, balki yangilangan maqsad tuyg'usini yaratish.

Do'stlarim bilan kichkina yotoqxonamda "Facebook"ni ishga tushirgan oqshomni eslayman. Men ularga Garvard hamjamiyatini bog'lashdan qanchalik xursand bo'lganimni aytgan bo'lsam, bir kun kelib butun dunyoni bog'lashimiz mumkinligini ham ichimdan his etardim. Aslida, ana shu qahramonlar biz bo'lishimiz mumkinligini avval boshda xayolimga ham keltirmaganman. Chunki biz oddiy kollej o'quvchilari edik, xolos. Bu borada aniq tushunchalarga ega emasdik. Ammo biz barcha resurslardan foydalandik va buni uddaladik!

MARK SUKERBERG

**(Garvard. 2017-yilgi
bitiruvchilar oqshomidagi
nutqidan)**

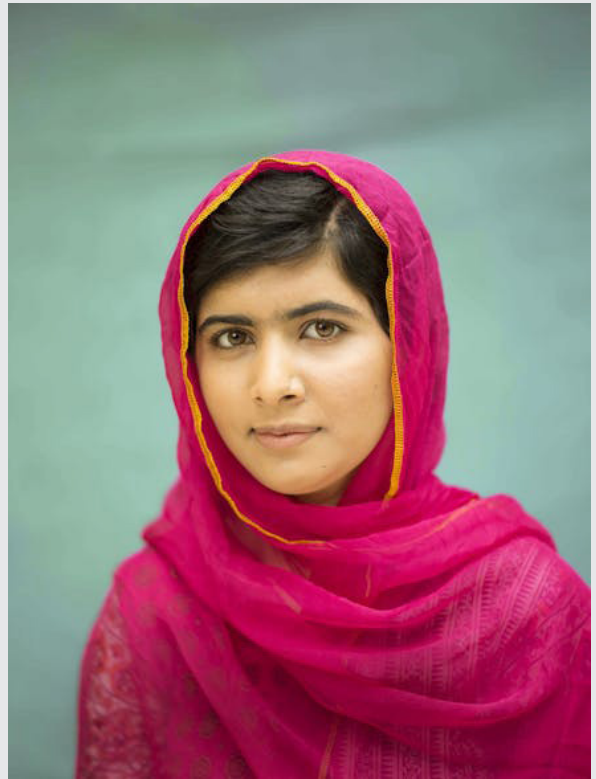

* * *

Yosh avlod vakillariga motivatsion nutqlari bilan tanish bo'lgan mashhurlar safi keng. Ular orasida pokistonlik 27 yashar Malala Yusufzoy ham bor. U 17 yoshidayoq o'zining "Men Malalaman" nomli asari bilan "Nobel" mukofoti laureati bo'lgan. Kitobda u o'z mamlakatidagi qizlar ta'limiga nisbatan to'sqinliklar, ayollar huquqining poymol bo'lishi haqida yozadi. Voqealar hayotiyiligi bilan ham nihoyatda ahamiyatli. Ajablanarlisi, 2012-yilda Tolibon askari tomonidan otilgan o'q sabab Malala boshidan jiddiy jarohat oladi. Ammo o'z faolligini yo'qotmay, bu sinovni ham yengib o'tadi, 2 yil o'tib "Nobel"ga erishadi. Malala taqdirlash marosimi chog'ida yig'ilganlarga va butun dunyo ahliga qarata shunday deydi:

– Bu mukofot faqat men uchun emas. Bu ta'lim olishni xohlaydigan, biroq e'tibordan chetda qolgan bolalar uchun. Bu mukofot tinchlik istovchi, ammo urushlardan qo'rqib qolgan bolalar uchun. Bu o'zgarishni xohlaydigan, ovozi bosilgan, o'chirilgan bolalar uchun. Men ularning huquqlarini himoya qilish, ovozlari baland qilish uchun keldim. Hozir ularga achinish vaqti emas. Men barcha bolalarning teng huquq asosida ta'lim olmayotganiga chidab turolmayotgan bir oddiy insonman, ayollarning huquqlari poymol bo'lmasligi va yer yuzining har bir burchagida tinchlik bo'lishini istaydigan inson. Ilm – umrning barakasi. Men har doim nimanidir o'rganish, tadqiq qilishga qiziqib kelaman. Men va sinfdoshlarim daftarga naqsh tushirish, rasm chizishdan ko'ra, matematikadan yangi bir formula o'rganishni afzal bilardik, ta'limga juda chanqoq edik. Chunki bizning kelajagimizga yo'l ana shu sinfxonadan boshlanishiga ishonganmiz.

Toza, ozoda kiyimlar kiyib, darsga quloq solib, har kuni nimadir o'rganishga, kelajakda ota-onamiz faxri bo'lishga ich-ichimizdan harakat qilardik. Ammo men yashaydigan turizm maskani tez orada terrorizm manziliga aylandi. Men atigi 10 yoshda edim. O'shanda 400 ga yaqin maktablar buzib tashlandi. Odamlar o'ldirildi, ayollar xo'rlandi, kaltaklandi. Bu xuddi shirin bir tushning dahshatga do'nishidek edi. Biz ko'zimiz bilan ko'rib turgan xaloskor ta'lim yovuzlik qa'riga g'arq bo'lgandi. Shuning barobarida mendagi maqsad-orzular ham bo'g'ildi. Menda ikkita yo'l bor edi, biri – tinchgina o'limni kutib yotish, ikkinchisi – ahvolimiz haqida jar solib o'lish. Men birinchisini o'ylab ham ko'rmadim. O'shanda bizda gapirish uchun sabab bor edi. Ularga qarata muqaddas islom dinini niqob qilmaslikni, Qur'oni Karimda bir insonni o'ldirish butun insoniyatni o'ldirish bilan tengligi haqida yozilganini, eng avval urush emas, "Iqro" – o'qish kerakligini ayta oldik. Ana shu urush qurshovidan chiqqan olgan men va dugonalarim bugun bu haqda bemalol balandroq gapira olamiz. Va endi bizlar ta'lim olishdan to'xtaganimiz yo'q! Oramizda Nigeriyadan, Suriyadan ham qochqin qizlarimiz bor, ular chodirma-chodir yurib, yosh bolalarni ilm olish uchun ruhlantirib yurishibdi. Men bu gaplarni o'zimning emas, 66 million ta'limdan mahrum qizlarning nomidan aytapman...

Malala Yusufzoyning "Ilm – umrning barakasi" degan so'zlari nihoyatda mulohazaga chorlovchi so'zlar. Ilm sabab o'ta og'ir vaziyatdan chiqqan qahramon sifatida ham u bugun ilm va uning talabida yurganlarning hurmati qanchalik baland ekanligini ko'rsatib bergan. Aslini olganda, insonga hech qanday ruhlantiruvchi so'z ham, eng zo'r kino ham, muallimning yaxshi bir tarsakisi ham foyda bermasligi mumkin, qachonki xohish, istak deganlari o'z kuchini ko'rsatmasa. Demak, odam o'zgaraman desa, boshlanishiga niyat va istak bo'lsa, bas. Qolganini maydalab tushuntirishga hojat ham qolmaydi.

Otabek Saidahmadov tayyorladi

HISSAMIZ BORMI?

2006-yil 12-sentabrda Buxoro shahrida tug'ilganman. Hozirda Samarqand davlat universitetining Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti pedagogika fakultetida tahsil olyapman. Bolalik yillarimdagi eng katta orzum bilim olish, yangi narsalarni o'rganish bo'lgan. O'zbekistonda ta'limga katta e'tibor berilishi meni bu yo'ldan qaytmasligimga ilhomlantirdi. Maktabda hech bir fanni e'tibordan chetda qoldirmay, sevib o'qidim, har doim yuqori natijalarga erishish uchun kurashdim. Ayniqsa, matematika, ona tili va chet tillariga qiziqishim ancha yuqori edi.

Maktab xotiralarim ayrimlarnikidek emas – yorqin va umidbaxsh. O'qituvchilarning dars o'tish jarayonlari, har bir o'quvchi bilan alohida-alohida shug'ullanishi, bolalarga mehr ko'rsatib, o'zidagi bor bilimni ortig'i bilan yetkazib berishi "Men ham ulardek o'qituvchi bo'laman" degan katta maqsadni uyg'otgan. Shu asnoda, ko'plab tadbirlarda faol qatnashardim, fan olimpiadalaridan faxrli o'rinlar, a'lo baholarga o'qib, yillik ko'rsatkichlarimni davomli ravishda oshirishim, maktabni oltin medal va qizil diplomga tugatganim kelajagim uchun dadil qadam qo'yishga, ilm yo'lidagi qiyinchiliklarni yengib o'tishga qanot bergan.

“Talabalik bu – nafaqat ilm olish, o‘qish-izlanish, balki o‘zingni tanish, dunyoni o‘rganish va yangi yo‘llarni kashf qilishning o‘ziga xos san’ati”. Bu mening o‘zimga yoqqan eng yaxshi shiorim! Oliy ta’limga o‘qishga kirish, eng avval, katta mas’uliyat yukladi, yangi imkoniyatlarga yo‘l ochdi. Turfa dunyoqarashlar kesishmasi, shaxsiy fikr shakllanishi, bu – institutda o‘rgangan dastlabki hayotiy sabog‘im! Har bir yo‘l o‘zining qiyinchiliklari bilan zavqli. Nazarimda, talabalik ana shu mashaqqatlarning debochasi va kelajak hayot uchun tayyorlov kursi! Aynan shu sinovlar sizni kuchliroq qiladi. Sabr-toqat va mehnat – talaba degan nomi bor yoshning so‘nmas mayog‘i!

Albatta, bu qarashlar mening hozirgi darajam va fikrlashim hosilasi. Hali endi 2-kurs talabasiman. Erishgan yutuqlarim kimlar uchundir havas, boshqalar uchun ortda qolgan yo‘l. Nomdor jurnal-gazetalarda bosilgan 5 dan ortiq ilmiy maqolalarim, turli konferensiyalardagi esda qolarli chiqishlarimdan so‘ng “Demak, qo‘lingdan keladi, buyog‘iga to‘xtash kamida uyat” deyman o‘z-o‘zimga. Galdagi maqsadlarim bakalavr bosqichida nomdor stipendiyalar sohibasi, turli tanlovlar g‘olibasi bo‘lish. Magistratura bosqichida grant yutib, o‘qishni xorijda davom ettirmoqchiman. Tag‘in fan doktori, professor, akademik unvonlari ham meni kutib turibdi. Eh-he, hali orzu cho‘qqisini uzoqdan mo‘ljallab turibman-u, unga munosib mehnat qilish kerakligi bir jihatdan cho‘chitsa-da, ustozlarim bergan bilim va ichki xohish, ishonch baridan ustun kelyapti.

Hozir men tahsil olayotgan institutdagi muhit, o‘qituvchilarning har bir talaba uchun qilayotgan mehnati, biz uchun yaratilgan sharoitlar kelajakdagi maqsadlarim ro‘yobi uchun hech qanday shubha qoldirmaydi. Balki, bu so‘zlar baland pardalarda eshitilayotgandir, ammo inson qanday o‘y-xayol, maqsadlar bilan hamroh yursa, mehnat va harakatlari ham shunga xos bo‘lsa, uning yo‘li oydin, yuzi yorug‘ bo‘lishiga chindan ishonaman. Men hatto peshona teri evaziga yurtimizda qurilayotgan baland imoratlarning birgina g‘ishtini qo‘yayotgan mehnatkash ustaga ham havas qilaman. Ko‘chalarimiz ozodaligi uchun sahar turib kechgacha mehnat qilayotgan obodonlashtirish xodimlariga ham. Negaki, ular mana shu mamlakat ravnaqi, kelajagi uchun o‘z qo‘llaridan kelguncha harakat qilishmoqda. Bularning bari Vatanni sevish degan mushtarak bir ezgu maqsadga yo‘nalgan. Demak har kim o‘z ilmi, qobiliyati, iste’dodi va sa’y-harakati bilan yagona maqsad uchun birlashsa, O‘zbekiston deb atalmish yurtning yorqin kelajagini ta’minlaydi.

Dilimdagi mana shu so‘zlarni qoralar ekanman, ozod va obod yurtning baxtli bir farzandi ekanligimdan g‘ururlanayotganim ham, mamlakat ravnaqi uchun astoydil mehnat qilib, o‘zim tanlagan sohaning eng yaxshi mutaxassisi bo‘lib, shogirdlarimni ilm yo‘lidagi mehnatkashlar qilib tarbiyalayman deya orzu qilayotganim ham chin! Ishonch hamma narsadan muhim. Agarda siz o‘zingizni ishonrtirgan bo‘lsangiz, to‘siqlar va qarshi gaplardan cho‘chimasangiz, maydon sizniki! Uloqni ayirib, marraga yetish qoldi, xolos!

Baland imoratlarning birgina g‘ishtini qo‘yayotgan mehnatkash ustaga ham havas qilaman

Mehriniso RAHMONOVA

“APL”NI “PORTLATAYOTGAN”

“O‘ZBEK TANKI”

FUTBOL

Mashhur adiblarimizdan Tohir Malik suhbatlarining birida “o‘zbek futbolchilarining bo‘yniga omoch bog‘lab, yer haydatish kerak, shundan foyda” qabilida fikr bildirib o‘tgan edi. Bu o‘ta qattiq va tegib, teshib o‘tadigan tanqid edi. Bizda tanqid uchun qay bir soha ochiq bo‘lsa, albatta, yaxshi tomonga o‘zgargan. Ochig‘i, hozir futboldan boshqasi yodimga kelmayпти...

O‘tmish, bugun va ertaning eskirmas hamda hayajonlarga boy tomoshasi, shubhasiz, futbol! Uni yoqtirmas kishilar ham, albatta, Maradonna, Zidan, Pele, Ronaldo, Messini yaxshi biladi, kiritgan gollariga maza qilgan. Ammo zamonasining zakovatlilari maykanchan to‘pteparlarning halloslab yugurishini unchalik xushlamagan, qoralagan ham. Masalan, futbolsevar argentinaliklar yurtida tug‘ilgan yozuvchi Luis Borxes “Futbol – hamma ahmoqona narsalar mashhurligi sababli mashhur. Fikrimcha, o‘n bir kishining o‘n bir kishiga qarshi koptok quvlashi go‘zal manzara emas” degan. U bu o‘yinni “estetik xunuklik” deya izohlar ekan, futbol odamlarda millatchilik kabi o‘ta xavfli tuyg‘uni uyg‘otishi mumkinligini ham qo‘shimcha qiladi. Hozir futbolning yaxshi yoki yomonligi haqida bahslashmoqchi emasmiz, bugun xalqaro maydonda futbolning o‘zbekcha modelini namoyish etayotgan eng yosh futbolchimiz haqida bilganlarimizni o‘rtaga tashlaymiz.

HUSANOV KIM?

“Poyezd”, “Tank”, “O‘zbek Ramosi”, “Jeki Chan” deya ta’rif berilayotgan 20 yashar Abduqodir Husanov nafaqat hamyurtlarimiz, balki butun dunyo futbolbolsevarlarining e’tiborini o‘ziga qaratib turibdi. Xo’sh, uning qanday g‘ayrioddiy qobiliyati borki, hammaning nigohi unda? O‘zbekiston milliy terma jamoasi va ingliz professional futbol klubi – “Manchester city” markaziy himoyachisi Abduqodir Husanovning shu kungacha bosib o‘tgan yo‘li bir qadar qiziq, bir qadar ibrat olarli. Uning hujumkor himoya uslubi, raqibni “yanchib”, undan to‘pni olib qo‘yishi va eng asosiysi, “operatsiya”ni oxirigacha tugatib, keyin yengil nafas olishi boshqalardan farqlantirib turadi.

Abduqodir Husanov 2004-yilning 29-fevralida Toshkentda, sobiq professional futbolchi Hikmat Hoshimov oilasida dunyoga kelgan. Otasining kasbi o‘zida qiziqish uyg‘otgan Abduqodir kelajagini yashil maydonda ko‘ra boshlaydi. Billsangiz, mahallada futbol bo‘lsa, bolalar ko‘proq hujum qilishga, to‘pni hech kimga bermay, darvozani ishg‘ol qilishga qiziqadi. Ammo Abduqodir otasining pozitsiyasini egallashga ishtiyoqi balandligidan ham himoyani tanlaganligini aytadi. U 17 yoshigacha Bunyodkor futbol akademiyasida tarbiyalanadi. Ammo klubning asosiy tarkibiga kirishi uchun unga ishonch bildirilgan.

Shunday kunlarda futbolchiga Belarusiyaning “Energetik BGU” klubi eshik ochadi. Ko‘p o‘tmay Abduqodir nimalarga qodirligini namoyish etib, dastlabki yutuqlariga erisha boshlaydi: mavsumning eng yaxshi futbolchisi-yu istiqboli porloq himoyachi kabi e’tiroflar uning sha’niga yog‘ilaveradi. 2023-yilda Husanovga xaridor chiqdi: Fransiyaning “Lans” klubi transfer bahosini 100 ming yevro qilib belgiladi. Lans tarkibida Abduqodir barakali faoliyat olib boradi, o’sadi. 2024-yilda “Lans”ning eng yaxshi o‘yinchisi ham Abduqodirning o‘zi bo‘ldi. Bu orada O‘zbekiston yoshlar terma jamoasi bilan Osiyo chempioni bo‘lishi, Jahon chempionatidagi ishtiroki, O‘zbekiston Olimpia terma jamoasi bilan erishilgan Osiyo vitse-chempionligi, “Parij – 2024” Olimpia o‘yinlarida munosib qatnashgani sabab uni o‘zimizda yaxshiroq taniy boshlashdi. Bir paytlar “Bunyodkor”ga jalb etilmagan himoyachi o‘zimizda 2023-yili eng yaxshi yosh futbolchi deb topildi, va nihoyat O‘zbekiston milliy terma jamoasi a’ziligiga qabul qilindi.

“MANCHESTER CITY”

Bundan buyog'iga Abduqodirning chinakam yulduzli onlari kelatyotgandi. Chunki jahonning nomdor klublari unga “og'iz solib” boshlashdi. “PSJ”, “Tottenham”, “Bavariya”, “Yuventus”, hatto “Real Madrid” va “Manchester Siti” uning imkoniyatlarini to'g'ri baholashiga shubha yo'q albatta. Yakunda “shaharliklar” “uloq”ni ilib ketdi. Unga-cha o'zbekistonlik futbolsevarlarning intiqliklari, noaniqlikka bo'lgan sabrsizliklari kosalariga sig'may qoldi. Hamma taniqli futbol jurnalisti Fabritsio Romanoning “Here we go!” deyishini kutardi. Ha, do'stlar, bu kutishlar haqiqat lahzalari bilan yana-da zavqli kechdi. Bizning futbol uchun chinakam tarix yozildi! Ijtimoiy tarmoqlarda birinchi o'zbek futbolchisiga “Manchester Siti” himoyasi topshirilgani haqiqiy sensatsiya yasadi! Bunga ishonmaganlar, masxara qilganlar uyalib qolishdi. Bir kunda, bir lahzada hamma “Siti”ning xuddi avvaldan ashaddiy muxlisi, Abduqodirning akasi-yu pochchasidek bo'ldi-qoldi.

Qayerga qarasangiz, Abduqodir Husanov! Abduqodir Husanov! U o'ziga 45-raqamni tanladi. Jahonda kimki futbolga aloqador yoki uning muhibi bo'lsa, bari u haqda fikr bildirar, faqat omad tilar edi. Hatto qo'shnimiz – qozog'istonlik jurnalistlar ham o'zbek futbolchilarining potensialini yuqori baholab, Abduqodirning kelajagi uchun iliq fikrlar bildirishdi. Jumladan, “o'zbeklar bizga qanday ishlash kerakligini ko'rsatib qo'ymoqda, qoyil qolish kerak ularga. Aslida, biz qilishimiz kerak edi bu ishni, UEFAda o'ynash mana bunaqa bo'ladi deyishimiz kerak edi. Menimcha, bunday taqqoslaydigan darajada emasmiz hali. Tan olishimiz kerak, o'zbeklar ancha yaxshi odimlashyapti. Hattoki, Yevropa top-5 ligasida o'ynaydigan birorta futbolchimiz yo'q. Ularda Shomurodov, Fayzullayev va mana Husanov bor – istalgan gigant klublarda o'ynay oladigan futbolchilar!” deydi qozoq futbolshunoslari (Mana shu suhbatdan bir necha kun o'tib, “Chelsi” klubi qozog'istonlik 16 yoshli futbolchi Dastan Satbayevni o'z safiga qo'shib olishi mumkinligi, transfer narxi 4 mln yevro ekanligi haqida xabarlar tarqaldi).

Abduqodirni qo'llab-quvvatlash halicha tingani yo'q. 40 million yevroga baholangan transfer Abduqodirni nafaqat O'zbekiston, balki O'rta Osiyoning eng qimmat futbolchisiga aylantirdi. Aytish kerak, bu pulning ma'lum miqdori Abduqodirni tarbiyalagan Bunyodkorga berilishi mumkin. Taxminlarga ko'ra, bu 1 million yevroga to'g'ri keladi. Nima bo'lganda ham bu yutuq barchamizniki! Butun o'zbekistonliklarning yutug'i, Bunyodkorning, “BGU”ning, “Lans”ning va “shaharliklar”ning yutug'i! Abduqodir uchun kurashda Real Madrid ham borligi kishini xursand qiladi. Ammo bu klubning o'yin uslubi, yangi o'yinchilarni rivojlantirishga bo'lgan harakat “Siti”dan ko'ra yaxshi baholanmadi. Va hatto mashhur futbol jurnalistlaridan biri o'z postida “Agar Husanov o'zbek bo'lmaganida Real uni allaqachon sotib olgan bo'lardi” degan mazmunda yozganini aytishadi. Bu xuddi “Real”dek katta klub futbol ommalashmagan O'zbekistondan futbolchi olishi ularga obro' keltirmasligidek gap edi. Ammo biz ishonamiz, “Siti” o'z kelajagi va biz uchun eng to'g'ri qarorni qabul qildi. Husanov ham buni chin dildan istagan va taklifni hech bir istiholasiz qabul qilgan edi. “Real Madrid” esa kun kelib yaxshi bir himoyachidan quruq qolganini tushunib yetsa ajab emas.

DEBYUT VA XATO

Shu yilning 25-yanvar kuni Angliya Premyer ligasi 22-turida “Manchester Siti” o‘z maydonida “Chelsi”ni qabul qildi. Uchrashuvda Husanov debyut o‘yin o‘tkazdi. Yangi klubga kelganiga endigina 3 kun bo‘lgan futbolchiga murabbiy Pep Gvardiolaning ishonch bildirishi bu – katta gap edi! O‘yinning dastlabki daqiqalari Abduqodir uchun juda qiyin va asabiy o‘tdi. Uning 3-daqiqada to‘pni darvozasonga uzatishdagi qilgan xatosi raqibning vaziyatdan unumli foydalanishi bilan alamli kechdi. 20 yoshli, inlizchani bilmaydigan va hali jamoaga to‘la moslashishga ulgurmagan yigitning holati yana qanday bo‘lishi mumkin edi? Buni maydondagi “Siti” muxlislari ham, raqib tomon ham yaxshi sezib turardi, ayni chog‘da unga ruhan dalda berishdi. Husanov xatosini o‘z vaqtida tushundi, uni tuzatish va debyutning o‘zidayoq boshqalar uchun yaxshi xotira qoldirish uchun harakat qila boshladi. Bir necha golli xavflardan o‘z darvozasini himoya qildi. Hujumkor uzatmalari bilan jamoasining g‘alabasini ta‘minlab turdi. Yakuniy natija – 3:1, hisob “Manchester” foydasiga. O‘yinning ikkinchi yarmida Husanov zaxiraga olinadigan bo‘ldi. Butun stadion uni olqishlab, chin dildan qo‘llab-quvvatlab turdi. O‘yinni onlayn tomosha qilib turgan o‘zbekistonliklar yurak hovuchlab kuzatdi, unga ishonch bildirganlarga rahmatlar aytishdi. Ha, do‘stlar, bu daqiqalar yuqorida argentinalik yozuvchi aytgan futbolning “millatlar o‘rtasidagi ayirmachilig”iga emas, birlashuviga, o‘zaro hurmat tushunchalariga ishora edi.

O‘ZBEKONA G‘ARAZ

Xuddi shu holat fonida ayrim o‘zbekistonliklarning Husanovga nisbatan haqoratomuz, masxarali gaplari internetda tarqala boshladi. “Eplolmasang nima qilasan o‘rtaga tushib?”, “O‘yindan avval tahorat olish kerak edi!”, “Uni bekor ko‘tar-ko‘tar qildik, bekor maqtabmiz, oshirib yuborgan ekanmiz” kabi futbolchiga nisbatan g‘irt ko‘rolmaslik aralash ishonchsiz fikrlar bildirildi. Bu ichiqoralik, bu qip-qizil g‘araz emasmi axir? Avval boshdan Husanovga qiziqib turgan dunyoning futbolni tushunadigan ekspertlari ham uning harakatlarini yuqori baholashdi. Raqib jamoasi hujumchilarini xavfli vaziyatlarda o‘z uslubida zararsizlantirganini alohida e‘tirof etishdi. Lekin “O‘zingniki o‘zagingni qirqadi” degan gaplar bugun o‘zbek futbolining imkoniyatlarini dunyoga ko‘rsatayotgan yosh yigitning ustidan kulayotganlarga naqadar mos kelyapti. Bilsangiz, “Manchester Siti”ning ishongan tog‘i Erlin Haland ham o‘z debyutida xato qilgan. Messi yoki Ronaldo ham haligacha xato qilib tura-di-ku! Xato qilmaydigan odam bormikan?

ONA TILI

Bugun o'z tilida gapirishdan uyaladigan ko'pchiligimizga butun dunyo ko'z o'ngida dars berib qo'yganini Abduqodirning o'zi bilarmikan? Gap shundaki, Abduqodir Angliyagacha Fransiya yada to'p surgandi. U yerda o'zi uchun notanish fransuz tilini o'rganishga majbur bo'lgan. Angliyada esa endi ustoz Pep bilan inglizcha muloqot qilishi kerak bo'ladi. Klub Husanov bilan kelishuvga erishgandan keyin u bilan intervyu tashkil qildi va ommaga e'tiboriga havola qildi. Suhbatda Abduqodir savollarga top-toza o'zbekcha javob qaytardi. Videomuharrir ham qo'shimcha tarjima ovoz qo'shmasdan, uning nutqini boricha qoldirdi, video ostiga esa inglizcha subtitrlar yozdi. Jamoa murabbiyi Gvardiola Abduqodirning debyutidan keyin "U hali yosh, ingliz tilini bilmaydi, hali ko'nikib, o'rganib ketadi. Asosiysi, u nima qilganini bilib turibdi, xato qilma deyishim shart emas. Men Husanov bilan gaplashishim uchun o'zbek yoki rus tilini o'rganishim kerak" dedi. "Instagramchilar" tilida aytsak, ana shu lahzalarda O'zbekistonni butun dunyo his qildi! Ammo til masalasida Abduqodirning o'zi bilan bog'liq muammo bor. Ya'ni uning familiyasi hamma joyda Khusanov deb yozilmoqda. Inglizlar boshqa millat vakillarining ismlarida "X" tovushini berish uchun "Kh"dan foydalanishadi. Ammo futbolchimiz Xusanov emas, balki Husanov. Shuning uchun u haqda gapirishganda Kusanov yoki Qusanov deb yuborishmoqda. Bu esa xato! Umid qilamiz, avvalo, Abduqodirning o'zi buni tushunib, tezroq ingliz tilini o'rganadi, jamoadoshlari va ustoz Pepga "Men Husanovman!" deb aytadi.

XULOSA

Abduqodir o'z xatosidan tezda xulosa chiqarib, jamoaga moslasha boshladi. Keyingi o'yinlarda ham o'z imkoniyatlarini namoyish etmoqda. 8-fevral kuni "Leyton Orient" jamoasiga qarshi o'yinda zaxiradan maydonga tushib, "shaharliklar" safidagi ilk golini kiritdi. Aniqrog'i, zarbani uning jamoadoshi amalga oshirgan bo'lsa, to'pning yo'nalishini boshi va yelkasi bilan o'zgartirgan Husanov golga mualliflik qildi. Shuning bilan "Siti" g'alabaga erishdi, hammaning Abduqodirga nisbatan ishonchi orta boshladi. Fevral oyida "Manchester Siti" "Real Madrid", "Tottenham", "Yuventus" kabi "yanchar" jamoalar bilan shiddatli o'yinlarni o'tkazdi. Bu dovullarga Husanov dosh bera oladimi, inglizlar va o'zbeklar ishonchini oqlay oladimi, degan hadiklar bor edi. Ularning bariga chek qo'ya oldi desak mubolag'a bo'lmaydi. Chunki Abduqodir murabbiyi Gvardiola, safdoshlari, klub rahbariyati va o'z hamyurtlarini bunga ishontira oldi. Zero, uning imkoniyatlari, namoyish qilayotgan qobiliyat va ustunliklari bu borada hech qanday shubha qoldirmayapti. "Real"ning eng hujumkor futbolchisi Vinisiyusga o'yin davomida hech qanday imkoniyat qoldirmagani Abduqodir haqida hamma narsani aytib turibdi. Aytmoqchi, Manchester klubi fevral oyining eng yaxshi o'yinchisiga loyiqlik uchun nafarini e'lon qilgan, ular: Erlin Haland, Josko Gvardiol va Abduqodir Husanov. Ovozlar nisbatiga qaraydigan bo'lsak, "O'zbek tanki" uchun g'alaba naqd! Bir narsani unutmaslik kerak, klubning har doim ham g'alaba qozonishi imkonsiz. Shu bilan birga, uning har bir mag'lubiyatida ko'zimiz faqat Husanovni ko'rishi adolatdan emas. Endi u siz-u bizga nimanidir isbotlashga majbur emas, tajriba, qobiliyatlarini o'stirib, o'z ustida ishlashi, eng asosiysi, to'xtab qolmasligi kerak. Fransiya terma jamoasi bilan 1998-yilgi jahon chempionati g'olibi bo'lgan Emmanuel Peti Husanovning "Leyton Oriyent"ga qarshi o'yindagi debyut goliga o'z munosabatini bildirarkan, "U juda tez, qattiqqo'l va kurashuvchan futbolchi. Husanov hujumchilar uchun dahshatli tush. Uning kuchli tomonlari – kurashuvchanligi va tezligi sanaladi. Bu yigit kambag'al va qashshoq mamlakatdan kelgani tufayli hammani "yanchib tashlash"ni istaydi" deb qoldi. Petijon, qadrdon, fikringni hurmat qilgan holda shuni ma'lum qilishim kerakki, agar mamlakatning boy yoki kambag'aligi futboldagi natijalar bilan baholanadigan bo'lsa, bilib qo'y, bizda Abduqodirlar hali juda ko'p, Eldor-u Abbosbeklarning izidan kelayotgan uzun karvonlar bor. Umidlarimiz katta, Ergash Karimov aytgan o'zbek ayollarining "Onasidan qolgan toshoyna"lar butunligicha qoladi va har gal "Mana senga olam-olam gul..." deya g'alabalarni nishonlayveramiz! Axir biz kutgan o'sha kelajak mujdalari ko'rina boshladi...

HOPA HAQIQATLARI

BUFET

B i r

yil oldin turmush o'rtog'im bilan "Urfon" bukkafesini tashkil etganmiz. 500 ga yaqin kitoblarimni ham o'sha yerga olib borib qo'yanman. Kafe maktab yonida joylashgan. Perashkilarni ham asosan maktab uchun pishiraman. Har kun 100 dan ortiq perashki, hot-dog, kofe, shirinliklar va hokazolar sotiladi. Men o'quvchi hamda o'qituvchilar uchun oddiy bufetchi opa (ba'zan xola)man. Ular meni hatto universitetda o'qiganimniyam bilishmaydi. Tasavvur ham qilishmaydi. Ba'zi o'qituvchilar mensimaygina muomala ham qilib qo'yadi. Bufetchiman-da! Hammasiga kulib qo'yaman...

Ayrimlar hayron bo'lib so'rashadi: "Shuncha qiynalib, kontrakt puli to'lab, 4 yil o'qib, nega o'qituvchi bo'lmadingiz?" Ularga: "Muharrirman, kopirayterman, sahifalovchilik qilaman. Bir qancha sayt va nashriyotlarda onlayn ishlayman", deb batafsil javob bersam, baribir tushunishmaydi. "Eee, o'qituvchi emas ekansiz-ku, baribir" deya bosh chayqaydi. Ular uchun bufetchi, diplomli qora ishchiman. Ammo hecham afsuslanmayman. Boshida o'zim ham g'alati bo'lib yurdim. Ammo yaqinda butun hayotimni (xuddi 50 yil yashagandek gapirvordim-a) sarhisob qilib ko'rib, o'zimdan qanoat hosil qildim.

Odamga o'xshab, ofisga borib-ke-
lib ishlaganimga 3 yildan oshdi. Shu
vaqt ichida onlayn faoliyat olib bor-
dim. O'ylab qaragam, hayotimda
yutuq deb qarasa bo'ladigan hamma
narsaga shu 3 yilda erishibman. Jis-
moniy va aqliy mehnatni birlashtiroldim.
Perashki pishiramanmi, pishiriq
tayyorlaymanmi yoki mijozlardan
qolgan idish-tovoqni yuvamanmi,
qo'lim ishda ekan, miyam aqliy faoli-
yatda bo'ldi. Yumushlarni bajarar-
kanman, o'qib bo'lgan kitoblarim-
ning tahlili bilan mashg'ulman.
Qo'lim sal bo'shashi bilan kursining
bir burchiga omonatgina o'tirib tez-
gina maqola yozishga tushaman.
Uyimiz bilan kafe orasi 14 daqiqalik
yo'l. Shu masofani audio kitob ting-
lab bosib o'taman. Uyga qaytgach
esa yarim tungacha tahrirlarim bilan
shug'ullanaman.

Anglab yetganim shu bo'ldiki,
insonda ichki bir ishtiyoq bo'lsa,
qiziqish ustun kelsa, har qanday
vaziyatda o'zi sevgan, intilgan, rohat-
langan mashg'ulotlariga vaqt, imkon
topa oladi. 8 ta sigir ichida unisini
qo'yib, bunisini sog'ib, boqib yurib
ham "Yosh kitobxon" loyihasining
respublika bosqichiga chiqolgan-
man. 4 oy turk tilini mukkamdan
ketib o'rganib, B2 sertifikatini ol-
ganman. Bular o'zim uchun amaliy
dalil bo'ldi. Shamolni tutib, qamab
bo'lmaganidek, zavqqa to'lgan
ko'ngilni bog'lab qo'yib bo'lmaydi.
Bu imkonsiz. Kishi orzu-umidsiz
yashamaydi, yasholmaydi. Sizda
intilish bormi, sharoitni tashqi
tomondan qidirmang. Uni ichka-
rida yarating. "Ichkari"ni eshiting,
quloq soling. Katta ishtiyoq doim
ham bo'lavermaydi. Bu yutuq!
Ishtiyoqingiz yo'q bo'lsa, 24 soat
bekorchi bo'lsangiz-da hech narsa
qilolmaydiz. Sizni harakatga unday-
digan, intiltiradigan bu – ichka-
rida. Ichkaringiz olovlanib turgan
bo'lsa, o'chishiga, o'chirishlariga yo'l
qo'ymang. Harakatlaringiz, orzula-
ringiz bilan unga o'tin qalang. Ham-
masini uddalasa bo'ladi!

Hozir sizga "bufetchi opa"ligimda uchrab turadigan ayrim qiziq
voqealarni gapirib bermoqchiman:

Kun davomida o'nlab bolalar qo'lida 1000 yoki 2000 so'm bilan
kirib keladi.

Har bir narsaning narxini yaxshi bilsa-da, obdon surishtiradi.
Ba'zilar savdolashmoqchi, narxlarni pasaytirmoqchi ham bo'ladi.
Tabiiyki, mening boshim og'rib turgan yoki judayam muhim ish
bilan band bo'laman va ularning puli diqqatimni chalg'itishga
arzimaydi. Bunday vaqtlar: "Puling ham kerakmas, bor, narigi
do'kondan savdo qil" degilarim keladi. Ammo...

Ammo ularning sinadigan ko'ngilchalari qancha turadi?! Keyin-
roq meni har ko'rganlarida "yomon xola" deya eslashlarini o'ylay-
man-da, shirin jilmayib javob beraman. Ba'zilar so'ray-so'ray
tinkamni quritib, asablarimni qaqshatib bo'lgach savdo qilmay
ham chiqib ketadi. Men esa orqasidan asabiy tirjayganimcha qarab
qolaveraman: "Xudoga soldim... Hammasiga kulib qo'ydim..."

6 nafar bola kafega kiradi. 6 ta hod-dog deydi bittasi. Orasida
yemaydigan ikkitasi chiqadi. 4 ta ekan deydi. Keyin yana biri
qorni to'qligi yodiga tushib qoladi. 3 ta qo'ying, opa, deyiladi.
Sizlar yemasalaring menam yemayman deydi biri. 2 ta buyurtma
beriladi. Biz yesak qolganing qara-a-ab turasanmi, deydi bosh-
qasi. 1 ta ekan demoqchi bo'lib qaragan yigitlar tosterga ilk buyu-
rishgan 6 ta hot-dog nonini qayta joyiga qo'yayotgan mening:

– Davay, surlaring bettan, – degan gapimni eshitishadi.

Asabim bilan o'ynashganlarni ayash yo'q. Mijoz doim haq
degan an'anaga tupurib qo'yg'anman...

11-sinf bola kelib aytyapti:

– Opa, xolodelnikdagi muzdek pepsidan bering! Ichim yonyapti. Berdim. Turib-turib dardini yorgisi keldimi, bilmadim, gapira ketdi:

– Opa, nimaga qizlar shunaqa-a?

– Qanaqa?

– Xullas, kecha sevgan qizim yozdi. Mazam yo'q, kayfiyatsizman. Uch-to'rt kun yozmay turing, dedi. Shu bilan yozmas ekanman deb yozmadim. Keyin bir soat o'tib janjal qilyapti. Nimaga yozmaysiz, shunaqa e'tiborsizsiz. Meni sevmaysiz, deydi. Shu bilan arazlashdik yo'q joydan. Nega shunaqa?

– Shunaqamiz-da, – deb kulib qo'yaverdim. Gap sotgim kelma-di-da indamay ishimni qildim. U bola chiqib ketdi. Aslida, unga aytar so'zim bu edi:

“Eh ovsar, dunyoda ayol tili degan juda murakkab va shu bilan birga o'ta sodda bir til bor. Uni tushunib olasan hali. U qiz aslida kasalman, yozmang degani “senga judayam muhtojman hozir, ko'proq yoz. Menga e'tibor qarat, holimni so'ra”, deganidir. Sen unga: “Tinchlikmi? Nima bo'lyapti, o'zingni ehtiyot qil, hozir ancha yaxshimisan?” degan jummalarni yozishing kerak edi, xomkalla. Hechqisi yo'q, pishib ketasan.

Bugun rasmiyroq kiyinib, o'zimcha “takoy” bo'lib bir tadbirga borgandim. Qaytishda kafega tushib o'tay dedim. Borayotsam, bolalar maktabdan qaytishayotgan ekan. Beshinchi-oltinchi sinf qizlari to'p bo'lib ketyapti. Hammasi chug'urlashib salom berishdi. Besh qadam yurar-yurmas gaplari qulog'imga chalindi:

– Shu opani qayerdadir ko'rganman-da...

Bu gapi menga: “Shu opayam odambashara bo'lib, yasanib yursayam bo'larkan-u”, degandek tuyuldi. Bu bechoralar meni doim ish kiyimida, “bufetchi opa” obrazida ko'rib o'rganishgan-da...

Boshqa vaqtlarda yotib o'ylasam ham kelmaydigan fikrlar, g'oyalar, rejalar ayni idish yuvish jarayonida – “oltin rakovina”da kelib qoladi. Boshqalarni bilmadim-u, menda ilhom jismoniy mehnat jarayonida oqadi. Bir tekisda bajargan harakatlarim mazza qilib o'ylash, tahlillash sharoitini yaratadi negadir. Audio kitob tinglab ish qilganimda, kitobdagi voqealar o'sha pallada bajargan harakatlarim bilan to'liq yodimda qoladi. Shu sababdan ham qo'y boqishga desa men, chopiq desa men, beda o'rish desa men, paxta terishga desa ham men, deyaverman. To'xtovsiz qilingan jismoniy mehnat kishini “yovvoyi”lashtiradi, doimiy aqliy mehnat esa asabni ado qiladi. Ammo ikkalasi birlashtirilsa, haqiqiy mo'jizalarni tug'diradi.

Bir gal bolalarga yeb-ichganlarini xato hisoblab yubordim. Bolalar hayron. Qayta hisoblashib, to'lab chiqib ketishdi. Qarab turgan xo'jayinim:

– Unaqa qilma, bo'lmasa, universitet tugul maktabda o'qiganinggayam ishontirolmay qolasan bularni, – dedi. Matematika bilan chiqisholmasligim rost.

Hot-dog buyurib yarim daqiqa o'tar-o'tmas tayyor bo'lganini so'rab noliydigan asabbuzar mijozlarimga doimgi gapim:

– Ko'rib turibsiz-ku, maza qilib o'ynayapman. O'ynab to'ysam, tayyorlab beraman. Sizlarni peshonamda olib o'tirish menga zavq bag'ishlaydi. Husn-jamollaringga to'yib olay deyman...

Bu gaplardan keyin mijoz duv qizargancha dami ichiga tushadi va keyingi safar qachon tayyor bo'lishini so'ramaydi. Tilim zahar mening, tilim zahar. Vaqt sayin dozasi oshsa oshyapti, kamaymayapti.

Perashkini pishirishda bir narsaga qattiq e'tibor qaratish kerak. Yog' juda qizib ham, sovib qolgan ham bo'lmasligi shart. Juda qaynoq bo'lsa, perashkilar tez qizaradi, ammo ichi pishmaydi. Sovuqroq bo'lsa, singib pishadi va bor yog'ni o'ziga shimib oladi. Unaqa pishgani kishining medasiga tez tegadi. Yoqimsiz holga keladi.

O'ylab qolaman, Alloh ham bandalarini xuddi perashki singari pishirib borarkan. Uning qadarida biz pishmay turib kuyib ham ketmaymiz, yog'ga bo'kib ham qolmaymiz. Uning qizdirilgan yog'i ideal holatda. Hammasi nazorati ostida!

Maktab ta'tili yakunlanib, ishni ham boshlab olganmiz. Ishimni sog'inibman, ochig'i. Bolalar ham meni sog'ingandek xuddi. Hammalari boshqacha ko'tarinkilik bilan muomala qilishmoqda. Shu o'rinda o'zimning ham o'quvchilarga mehrim tovlandi. Inson hamma narsaga ko'nikuvchan ekan-da. Ko'nikkan narsasiga esa beixtiyor mehr qo'yarkan. Balki mehr qo'yanidan ko'nikar. Chunki mehr bo'lmasa, bu imkonsiz. Ta'tildan avval juda asabiy bo'lib qolgandim. Kunning tezroq o'tishini, tezroq ta'til bo'lishini istayotgandim. Bu holatdan shuni tushundimki, juda zerikkan, toqat qilolmayotgan ishimiz yoki munosabatlarimizga bir muddat dam berishimiz lozim ekan. Shunda unga nisbatan asli qanday munosabatda ekanligimizni yaxshiroq bilib olarkanmiz.

“Tuya hammomni orzu qilibdi” deyishadi. Kulishadi. Quloq solma! Hech bo'lmasa, orzu qilishga jasorati yetibdi-ku, de! Minglab insonlar bor. Orzu qilishdan qo'rqishadi, foydasi yo'q deyishadi, amalga oshishiga ishonishmaydi yoki mayda narsalar bilan o'z orzularini cheklab, to'ldirib qo'yishadi. Chunki ularga ham avvallari kimlardir tuyani misol keltirishgan. Sen tuyaning hammomga yetolishiga ishon, tamom! Har qanday bo'lishsizlik ehtimollarini miyangdan chiqarib tashla. Agar U istasa, hammom tuyaning yoniga kelishi mumkin. Sen qorong'udasana. Orzularing mayog'ing bo'lsin. Yo'lni maqsadga aylantir, yaxshi niyatni o'zingga hamroh qil. Sen uddalaysan. Orzu qilishga kuch topding-ku hechqursa...

Gulasal QODIROVA

CHEVARIM

Orolbo'yi qiziga

Chevarim - orolning vijdoni,
 Qalbimni qalqitgan matonat.
 Kashtangga o'rab qo'y dunyoni,
 Tizzangga bosh qo'ymoq - ibodat.
 Sahroyi shamollar kasridan
 Sinmasin ko'nglingning nuqrasi.
 Men senda ko'rgayman, aslida
 Insonning insonlik firqasin.
 Chevarim, qirq o'rim kokiling
 Qirq qizning ohidir tinglasam.
 Unutma, haq erur botining!
 Axir sen alplarning singlisan.
 To sening bigizing, nashtaring -
 Hilolning eng o'tkir parchasi.
 Vatanni suydin deb vaysagan,
 Kaslarning ko'ksiga sanchilsin!
 Xaslarning ko'ksiga sanchilsin!
 O'zini er degan g'ofil-u
 Pastlarning ko'ksiga sanchilsin!
 Sen esa sevgingni tikaver,
 Movutning har bitta qarchiga.
 Qo'shiqlar aytaver umidvor,
 Muborak muhabbat arshida.
 Sen shoir, sen mashshoq, sen sipoh,
 Sen osmon qadarcha yelkanim.
 Dilsizlar qariga banogoh
 O'tlig' bir ishq bo'lib kelganim.
 Chevarim, ilkingda sehr bor.
 Qanot ber bir quloq jabduqqa.
 Qaydadir Alpomish, Yerziyor,
 Chin turkiy qoldimi borliqda?
 Eng buyuk, eng go'zal matonat.
 Xoliqing eng nafis bunyodi.
 Qon silqib turmasin toabad,
 Kashtangga o'rab qo'y dunyoni.
 Muborak muhabbat arshida,
 O mening Berdaqim, Zevarim,
 Kuylayver sevgingni baxshiday,
 Sevgi bu dengizdir, chevarim!
 Sevgi bu dengizdir, chevarim!

Qanotin yozadir beminnat,
 Nigohlar bir yaydoq ko'kka tashlanar.
 Ayro dard, ayro baxt, ayrilgan qismat,
 Bu axir...
 biz emas...
 axir...
 boshqalar...

Oxirin unutgan lablarda sukut,
 Lablarki qaqragan, ishqqa tashnalar.
 Ayro xun, ayro dun, ayrilgan vujud,
 Bu axir...
 biz emas...
 axir...
 boshqalar...

Yuraklar to'rida entikar qayg'u...
 Ishqsizga har o'tgan bulut tosh qalar.
 Ayro tush, ayro xush, ayrilgan orzu,
 Bu axir...
 biz emas...
 axir...
 boshqalar...

Mevalar uzilgan, g'olib Azozil,
 O, nahot, kor qilmas tam'a-dashnalar.
 Ayro qo'l, ayro yo'l, ayrilgan manzil,
 Bu axir...
 biz emas...
 axir...
 boshqalar...

Farrux AMIROV

Jizzax davlat pedagogika
 universiteti talabasi

Bonu SARIMOVA

*Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o'zbek
tili va adabiyoti universiteti talabasi*

MUHABBAT

*Sen ketsang, kapalak singari umrim,
Gul, kelib holimni so'ramaysanmi?
Ko'nglimdan dard silqib oqadi sim-sim,
Oh, g'uncha, bag'ringga o'ramaysanmi?*

*Hadikda sochlarim silaydi shamol,
Shamoldan asrashga yaramaysanmi?
Dunyomni yoritgan, ey yorug' hilol,
Umrinni baxtlarga belamaysanmi?*

*Labim titrog'ida sirg'alar isming,
Sen-chi, sukutlarga tutqazmaysanmi?
Kelmasang...
Hijronga bo'laman taslim,
Meni bu savdoda yutqazmaysanmi?*

*Azizim, duyoning rangi o'zgardi,
O'zgardi qarashlar, o'zgardi bir his.
Bu dunyoda borliging uchun,
Men poyingga cho'kadirman tiz.*

*Men-ku, senga bog'langan bir qo'l,
Men bir yo'lman faqat sen yurar.
Sening bilan quyoshli kunim,
Sensiz menga sokin davralar.*

*Yaxshi ko'rdim haddan ham ziyod,
Va haddimdan oshdim biryo'la.
Ko'zlaringga qamalsam qasddan,
Shu ko'zlarni sen o'zing qo'lla.*

*Va ishonch ber og'riqlarisiz,
Azoblarsiz baxtni hadya qil.
Axir seni Xudodan so'rab,
Necha yilki parvonang - ko'ngil!*

*Necha yilki tushman! O'ngingman!
Va O'ziga tinmay aytgum hamd.
Meni tuqqan onamga rahmat,
Seni tuqqan volidangga ham.*

TOSH

*Zamin juda g'aroyib,
Hatto toshda hikmat bor.
Mayda toshlar bezakli,
Qoya toshlar purviqor.*

*U qayerda bo'lsa ham,
Qo'zg'almaslikdir ishi.
Imoratni ham bezar
Naqshinkor ko'rinishi!*

*Har bir ohda hikmat bor,
Toshlar ham sirdosh bilsang.
Rahmating ming bora ayt,
Kichik toshga qoqilsang.*

*Boshginang toshdan bo'lsin,
Toshday ko'ngling qotmasin.
Ko'nglingda bo'lsa ham tosh,
Biror dilga botmasin.*

FALSAFA DARSI. TALABA DARDI...

Yetmish yosh ustozning falsafa darsi,
Falsafaxonadan ma'ni izlayman.
Qusur kimsalarday o'zimni senlab,
Yonimda partadosh qizni sizlayman.

Sevaman deyman-u, yolg'on falsafa -
To'qiyman, maqsadga yetishim kerak.
Qizga yozdirguncha mavzu bir daf'a,
Uning dilini shod etishim kerak.

Nechtadir fanim bor, nechta imtihon,
Qizlarni sevishta majbur qiladi.
Sessiya oldidan tutqazaman jon,
Konspekti uchun qizlar biladi.

Boshqa ilojim yo'q, bu shunday dargoh,
Muhabbat satrimni tinglab to'ymaydi.
Konspektchi qizni sevmasam nogoh,
Domla chin sevgim-chun baho qo'ymaydi.

Osonmi talaba bo'lib yashamoq,
Ko'ngilga ko'lanka tushurmay yurish.
Qorin och, zamdekan oldida biroq,
Hokimning o'g'liday gerdayib turish.

Yetmish yosh ustozning darsi - falsafa,
Och qorin chiqargan "qars"i - falsafa.
Imtihondan keyin sevilmay qolgan,
Konspektchi qizning arzi - falsafa.

Diyor RAHMON

O'zbekiston jurnalistika va ommaviy
kommunikatsiyalar universiteti talabasi

O'ZIM

Topganim tatimas totmoqqa,
Boshim borar bo'lsa dorgacha.
Yaramas achomlab yotmoqqa,
Yozganim yetmasa yorgacha.
Hukmi azal bo'lsa sensizlik,
Mendan qolajagi mensizlik.

Dunyoni damimda dog'layman,
O'zim yaralganman urvoqdan.
Ketmoqqa kafanlik chog'layman,
Bir qarich yer so'rab tuproqdan.
Toki ajal bo'lsa sensizlik,
Mendan qolajagi mensizlik.

Simillab og'riydi birtishim,
O'ttiz ikki tishing to'kilgan.
Onajon, sen bilan yo'q ishim,
Bolang bolaligin kech bilgan.
Muqum mahtal bo'lsa sensizlik,
Mendan qolajagi mensizlik.

Otamning etigi eskirgan,
Oqargan sochlari ko'ngliday.
Esi yo'q o'g'liga es kirgan,
Betayin yo'q shoir o'g'liday.
Mungli mahal bo'lsa sensizlik,
Mendan qolajagi mensizlik.

UCHRASHUVGA

*Tunda uxlab, tongda turib,
Tushimni aytaman suvga.
Ayni ko'nglim tushib qoldi,
Sizdek nozanin suluvga.
Gulzor aro chaq-chaqlashib,
Yursak edi birga-birga.
Keling barin yig'ishtirib,
Bir boraylik uchrashuvga.*

*Undan-bundan gaplar ochib,
Gaplashardik ko'kka boqib.
Qachongacha yurmoqchisiz,
Mening yurak-bag'rim yoqib.
Vaqtimni ham sarf aylarman,
Siz uchun mehrimni sohib,
Keling barin yig'ishtirib,
Bir boraylik uchrashuvga.*

Murodali OTABOYEV

*Abu Rayhon Beruniy nomidagi
Urganch davlat universiteti
talabasi*

*Chiroyingizning sirini,
Qiyamasdan aytib bering.
Aql-u hushimni oldingiz,
Halovatim qaytib bering.
Yo'q demasdan rozi bo'lib,
Libosingiz kiyib keling.
Keling barin yig'ishtirib,
Bir boraylik uchrashuvga.*

*Ko'ngildagi dard-u sitam,
Ikkimizdan yiroq bo'lsin.
Yuragimiz shodlik bilan,
Baxt-u quvonchlarga to'lsin.
Sevgimizga qarshi bo'lib,
Ko'rib bilmas ag'yor o'lsin.
Keling barin yig'ishtirib,
Bir boraylik uchrashuvga.*

*Bizni ko'rgan oshiq ahli,
Havas qilib qolsin hayron.
Muhabbat deb ataymiz va
Qurgaydirmiz qasr-u makon.
O'zgacha bir tusga kirsin,
Ajoyib bo'lgan xiyobon.
Keling barin yig'ishtirib,
Bir boraylik uchrashuvga.*

*Bu dunyoning g'am-u ishi,
Sira ado bo'lgaymi, jon?
Ko'zlarimni quvontirib,
Husningiz qiling namoyon.
Xo'p desangiz chin ko'ngildan,
Murodali tayyor har on.
Keling barin yig'ishtirib,
Bir boraylik uchrashuvga.*

BAXT YOMG'IRI...

*Baxt yomg'iri yog'sin-u
Unda ezilsin har jon.
Undan qutulish uchun
Topilmasin soyabon.*

*Yomg'irning ohanglari,
Har yurakda sezilsin.
Bu dunyo odamlari-
Shu yomg'irda ezilsin*

2003-yil 15-yanvar. Ilk bor yorug' olam bilan yuzlashgan kunim. Onamning aytishicha, tug'ilganimda sog'lom bo'lgan ekanman. Hammasi bir yarim yoshimda boshlangan. Meningo ensefolit. Shifokorlar shunday tashxis qo'yishgan. Nomining o'ziyoq vahimali-a? Yakunida o'lim xavfi mavjudligi haqida indamay qo'yaqolaman. Xullas, shu kasallik sabab 1 oy jonlantirish bo'limida yotgan ekanman. Dunyoga kelganiga endigina bir yarim yil bo'lgan go'dak uchun shuncha dard og'ir-a?

Jonlantirish bo'limi – bu bo'limga tushgan kam sonli insonlar tirik qolish baxtiga muyassar bo'ladi. Shukrki, o'sha kam sonli baxtlilar qatorida bo'ldim. Shifokorlar ota-onamga “o'g'lingiz vafot etishi mumkin” degan ekan. Bu gapni eshitish naqadar og'riqli ekanligini bilish uchun ota-ona bo'lishingiz shart emas, shunchaki inson bo'lsangiz kifoya. O'sha vaqt ota-onam qanday ahvolga tushishgan, buni faqat o'zlari va Alloh biladi...

Dard kelsa, qo'sha-qo'sha keladi deyishganidek,

jonlantirish bo'limidan chiqqach bir shifokorning xatosi sabab yurish baxtidan ham mosuvo bo'ldim. Buni ham Allohning yana bir sinovi sifatida qabul qildim. Chunki birgina shifokorning bilimsizligi sabab o'lib ketish ham hech gap emasligini anglab yetdim. Vaqtim, asosan, shifoxonalarda o'tgani sabab maktab yoshiga yetganimni payqamay qolibman. Afsuski, 11 yillik o'rta maktabni uy ta'limida o'qib tamomlashimga to'g'ri keldi. Maktabni bitirgach qiziqishlarim O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti tomon yetakladi. Keyinchalik alohida ajratilgan kvota bilan grant asosida talabalikka tavsia etildim. O'qishga

Har yeganing ovqat bo'lavermaydi...

kirganimdan quvonganim bir tomon bo'lsa, o'qish borasidagi oilaviy janjal va muhokamalar bir tomon bo'ldi. "Yurolmasang, qanday o'qiysan?", "Bu holda o'qishni tugatib, sohang bo'yicha ishlay olasanmi?" va shunga o'xshash ko'plab savollarga javob berishimga to'g'ri keldi. Hech bir gapga quloq solmasligim, inkorlarga qaramay tanlagan yo'limda davom etishim shart deb bilardim. Chunki yoshligimni "yegan" uydan, 4 devor ichidan chiqib ketishni, endi maqsadga aylangan orzularimni ushaltirishni istardim. Bu uchun hatto avval umuman o'tirishni istamagan nogironlik aravachasiga o'tirishga ham rozi bo'ldim.

To'g'ri, oilamdagilar ham meni o'ylab gapirishgandir, balki ular haq bo'lishlari ham mumkin. Lekin, baribir, o'z yaqinlaringdan bu kabi fikrlarni eshitish, ishonchsizlik insonni yomon ahvolga solib qo'yar ekan, hatto ularga nisbatan qahr tuyg'usini ham tuyarkansan kishi. Ba'zida ayrim qarindoshlarimga "Hayotimni belingizga ortib qo'yaman, ko'tara olarmikinsiz? Mening hayotimda 5 soat tugul, 5 soniya ham yashay olmaysiz" degim keladi.

Poytaxtga kelib ko'p narsalarga erishdim. Avvallari uyda g'amgin o'tiradigan yigit endi kursdoshlar orasida ham, yotoqxonada ham 24 soat xush kayfiyatda yuraman, sog'lig'imda ham yaxshi tomonga o'zgarishlar bo'layotgandek go'yo. Balki, endi o'zim istagan hayotda yashayotgandirman...

**Sevgan inson
sevilgan
insondan ko'ra
baxtliroqdir**

Bu yerga kelib yo'qotganlarim emas, topganlarim ko'p bo'ldi. Shulardan eng asosiysi har jabhada bir-biridan yaxshi kursdoshlar. Ular har qanday vaziyatda ham menga yordam berishdan qochishmaydi. Ba'zida ularning menga qilayotgan yordamlari va yaxshiliklarini qaytara olamanmikin deya o'ylab qolaman. Qolaversa, talabalikda birinchi va so'nggi sevgimni uchratdim, qora ko'zlarga oshiq bo'ldim. To'g'ri, u meni sevmas, balki bunga kasalligim sababdir (to'g'ri-da, nogiron insonni kim ham sevardi!). Lekin buni to'g'ri qabul qilishga urinaman. Yuragimga "sevma" deya buyruq berolmayman. Aslida, bu kerakmi? Nazarimda, yo'q. Chunki sevgan inson sevilgan insondan ko'ra baxtliroqdir.

Bu orada oilamdagilar va qarindoshlarim meni o'zim tanimagan, umuman bilmagan bir qiz bilan oila qurish borasida gaplashib ko'rishim kerakligini, unga uylantirishmoqchi ekanliklarini aytishdi. Ko'nglim bilan esa hech kimning ishi yo'q. Yana o'yga tolaman, o'zimning hayotimda hech bir narsani o'zim hal qilolmasam, o'z hayotim uchun qaror qabul qilolmasam, nega yashayapman?

Inson borki, kelajakda yaxshi va o'zi xohlagan hayotda yashash uchun yoshligidan rejalar tuzadi. Men ham 18 yoshimdan boshlab kelajakdagi hayotim uchun rejalar tuzib qo'yanman. Masalan, universitetni tamomlab, tahsil olayotgan mutaxassisligim bo'yicha ishlash, har doim kerakli kadr bo'lib yetishish va ota-onam ko'zidagi faxr tuyg'usini ko'rish. Shu bilan birga, poytaxtdan uy sotib olib, unda oila a'zolarim va o'zim xohlagan inson bilan o'zim xohlagandek yashashni istayman.

Hikoyam yakuniga yetar ekan, o'zimga yoqadigan bir jumla bilan tugatmoqchiman: ba'zan to'yib ketasan, har yeganing ovqat bo'lavermaydi...

Jahongir ISAQOV
O'zJOKU talabasi

AFSONAVIY MAVJUDOD HAQIDAGI TASAVVURLAR

Kentavrlar qadimgi yunon mifologiyasining eng qiziqarli va sirli mavjudotlaridan biridir. Ular yuqori qismi odam, pastki tanasi esa ot shaklida tasvirlangan bo'lib, kuch, donishmandlik va yovvoyilik ramzi sifatida qaralgan. Quyida kentavrlar haqidagi eng mashhur mifologik hikoyalar, ularning kelib chiqishi, qiziqarli faktlar va turli madaniyatlardagi o'rniga nazar tashlaymiz.

Kentavrlar haqidagi eng mashhur afsona ularning Ixion va bulutdan yaratilgan ayol Nephelaning farzandlari ekanligini aytadi. Ixion xudolar qiroli

Zevsning rafiqasi Geraga oshiq bo'lib, uni aldagan. Zevs esa Nephela ismli bulut ayolni yaratib, Ixion bilan sinovdan o'tkazgan va natijada kentavrlar tug'ilgan. Shu sababli kentavrlar, odatda, boshqarib bo'lmas va beqaror fe'l-atvorga ega deb qaralgan. Boshqa afsonalarga ko'ra, kentavrlar Thessaliya tog'larida yashagan va ularning eng mashhur ajdodlari Kronos hamda Filira bo'lgan. Filira Kronosdan qochishga harakat qilganida, Kronos o'zini otga aylantirib, u bilan yaqinlikda bo'lgan va natijada birinchi kentavr – Xiron tug'ilgan.

Eng donishmand kentavr

Kentavrlarning eng mashhuri Xiron bo'lib, u boshqa kentavrlardan farqli ravishda dono va madaniyatli hisoblangan. U Apollon va Afina tomonidan tarbiyalangan va tibbiyot, ovchilik, musiqa hamda jang san'ati bo'yicha bilimdon edi. Xiron mashhur yunon qahramonlari Gerkules, Axilles va Yazonning murabbiyi bo'lgan.

Xironning eng mashhur afsonalaridan birida Gerkules unga tasodifan zaharli o'q bilan jaro hat yetkazadi. Xiron o'lishni xohlamagan, biroq abadiy azobdan qutulish uchun Zevsga iltijo qilib, o'z o'lmasligini Prometeyga hadya qiladi. Shu tariqa Xiron nihoyat tinchlik topadi va Zevs uni Osmonga burj sifatida joylashtirib, Sagittarius (Yoy) yulduz turkumini yaratgan.

Gerkules va kentavrlar

Gerkules va kentavrlar o'rtasidagi eng mashhur mojaro kentavrlarning sharobga bo'lgan o'chligi sabab bo'lgan. Afsonaga ko'ra, Gerkules mehmon bo'lib borganida, kentavrlar orasida sharob masalasida kelishmovchilik boshlanadi va bu katta jangga aylanadi. Bahsga aralashgan Gerkulesga kentavrlar hujum qiladi, ammo Gerakl ularni kuch bilan yengib, ko'pchiligini o'ldiradi.

Hiylakor kentavr – Nes

Nes ismli kentavr mashhur yunon qahramoni Gerakl (Gerkules) va uning rafiqasi Deyanira bilan bog'liq afsonada ishtirok etadi. U Deyanirani daryo bo'ylab olib o'tishga va'da qiladi, lekin keyin uni o'g'irlashga urinadi. Gerkules bunga javoban Nesni zaharli o'qi bilan o'ldiradi. O'lim oldidan Nes o'z zaharlangan qoni Deyanira uchun sevgi eliksiri ekanligini aytadi. Unga ishongan Deyanira bu qonni Gerkulesning kiyimiga surkaydi, natijada bu Gerkulesning sekin va azobli o'limiga sabab bo'ladi. Bu afsona kentavrlarning hiylakorligi va xavfli ekanligiga ishora qiladi.

Mifologik ahamiyat

Kentavrlarning osmon yulduz turkumlari bilan bog'liqligi ham mavjud. "Sagittarius" burji Xiron bilan aloqador bo'lsa, "Centaurus" burji bu afsonaviy mavjudotlarning osmonda abadiylashtirilganligini ifodalaydi. Qadimgi yunon faylasufi Platon kentavrlarni insoniy aql bilan hayvoniy instinktning o'zaro kurashi sifatida tushuntirgan. Yunon tasviriy san'atida kentavrlar ko'pincha Dionis (sharob xudosi) bilan bog'langan va ular ichkilikbozlik, yovvoyi fe'l-atvor hamda ozod hayot ramzi sifatida tasvirlangan. Bugungi kunda ular turli madaniyatlarda uchraydi, jumladan, Garri Potter kitoblari, Narnia qissalari hamda boshqa fantastik asarlarda bilimdon va sirli mavjudotlar sifatida tasvirlanadi.

Kentavrlar qadimgi yunon mifologiyasining eng qiziqarli va ziddiyatli obrazlaridan biridir. Ba'zilar yovvoyi va boshqarib bo'lmaz, boshqalari, ayniqsa, Xiron kabi kentavrlar donishmandlik va olijanoblik timsoli edi. Ular odam va hayvon tabiati o'rtasidagi ichki ziddiyatni aks ettiruvchi mavjudotlar sifatida ko'riladi.

Bugungi kunda ham kentavrlar afsonalar, san'at va adabiyotda o'z o'rnini saqlab qolgan bo'lib, ular insoniyat ongida yashashda davom etmoqda. Kentavrlar nafaqat qadimgi mifologiyaning bir qismi, balki inson tabiati va instinktlarining ramziy tasviridir.

Internet manbalari asosida
Abdurahim MUHAMMEDOV tayyorladi

TIBBIYOT VA TABOBAT:

TANLOV QARSHISIDA

Tabiiy usullarda kasalliklarga shifo izlash insoniyat tarixidagi eng qadimiy yondashuvlardan biridir. Hozirgi kunda texnologiyalar rivojlanganiga qaramasdan, ko'plab insonlar tabiiy davolash usullariga qaytmoqda. Bu usulda organizmni sun'iy moddalar aralashuvisiz mustahkamlash, kasalliklarning oldini olish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish asosiy omil hisoblanadi. Shifobaxsh o'simliklar, balchiq bilan davolash, aromaterapiya va boshqa usullar muqobil tibbiyotning muhim qismlarini tashkil etadi. Maqolada tabiiy davolash usullarining afzalliklari, ularning zamonaviy tibbiyotga ta'siri va samaradorligi keng yoritiladi.

Tabiiy davolashning asosiy maqsadi inson tanasining o'z-o'zini tiklash qobiliyatini faollashtirishdan iborat. Bunda organizmning tabiiy resurslarini ishga solish uchun sog'lom ovqatlanish, to'g'ri nafas olish va ruhiy holatni boshqarish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xalq tabobatida qo'llaniladigan dorivor o'simliklar, masalan, zanjabil, na'matak, moychechak va qizilmiya ildizi sog'likni tiklashda juda samarali hisoblanadi. Ushbu o'simliklar nafaqat kasalliklarni davolash, balki immunitetni mustahkamlash uchun ham qo'llaniladi.

Ko'plab zamonaviy tibbiy tadqiqotlar tabiiy usullar samaradorligini tasdiqlaydi. Masalan, fitoterapiya va aromaterapiya bugungi kunda an'anaviy tibbiyotda qo'llanilmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, tabiiy usullar ko'pincha kamroq nojo'ya ta'sirga ega.

Xalq tabobatining tarixiga nazar tashlasak, u uzoq vaqt davomida e'tibordan chetda qolgan va ko'pincha xurofot sifatida baholangan. Ming yillar davomida avlodlardan avlodga o'tib kelgan bilim va tajribalar huquqiy va tizimli e'tiborga ega emasdi. O'z faoliyatini qonuniy ravishda amalga oshirish uchun tabiblarning rasmiy murojaat qiladigan joylari yo'q, qonunchilikda esa bu sohani tartibga soluvchi huquqiy asoslar yaratilmagandi.

Xalq tabobatining yangi bosqichga o'tishi 2018-yil 12-oktabrda qabul qilingan "O'zbekiston Respublikasida xalq tabobati sohasini tartibga solish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Prezident qarori bilan boshlandi. Bu qaror sohani tartibga solishga qaratilgan dastlabki huquqiy hujjat sifatida tarixiy ahamiyat kasb etdi. Keyinchalik, 2023-yil 10-aprelda "O'zbekiston Respublikasida xalq tabobatini rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi ikkinchi qaror qabul qilindi, bu esa xalq tabobatining huquqiy maqomini yana-da mustahkamlab, uning rivoji uchun yangi imkoniyatlar ochdi. Endilikda tabiblar qonun doirasida faoliyat yuritish imkoniyatiga ega bo'ldilar.

Bugungi kunda xalq tabobatiga bo'lgan qiziqish jahon miqyosida, xususan, rivojlangan davlatlarda ortib bormoqda. Tabiiy, arzon, xavfsiz va nojo'ya ta'siri kam bo'lgan davolash usullari va dorivor vositalar odamlar uchun jozibador bo'lib qolmoqda. O'zbekiston bu borada katta imkoniyatlarga ega, chunki yurtimizda buyuk tabiblar merosi va noyob dorivor o'simliklarning keng resurslari mavjud. Respublikamizdagi har bir mahallada o'rtacha bir nafardan tabib faoliyat yuritayotganini hisobga olsak, bu soha salohiyati tibbiyotning rivojlanishida muhim o'rin tutadi.

Tabiblarning faoliyati nafaqat insonlar salomatligi, balki mamlakat iqtisodiyotiga ham sezilarli darajada foyda keltiradi

– Holat qoniqarli emas. Suqrotning shogirdi Aflotun: “Vujud va ruhiyat kasalliklarini alohida shifokorlar davolayotgani katta xato”, degan edi. Zamonaviy tibbiyot va xalq tabobati bir yo‘ldan ketmayapti, ular o‘rtasida tafovut katta. Zamonaviy tibbiyot qat’iy protokollar asosida ishlaydi, xalq tabobatida esa har bir bemorga individual yondashuv mavjud. Shu bilan birga, xalq tabobati bo‘yicha mutaxassislar tayyorlash tizimi yo‘qligi bu tafovutni yanada kuchaytiradi.

Shuningdek, to‘rt mo‘tadil iqlim sharoitiga ega O‘zbekiston hududida tabiiy holda o‘sovchi dorivor o‘simliklar ko‘pligi ham xalq tabobati uchun alohida imkoniyat yaratadi. Bugungi kunda xorijlik mehmonlar zamonaviy tibbiy uskunalari emas, balki noyob dorivor gilyohlar va Ibn Sino an‘analarini davom ettirayotgan tabiblarni izlab yurtimizga kelayotganining guvohi bo‘lyapmiz. Ularning faoliyati nafaqat insonlar salomatligi, balki mamlakat iqtisodiyotiga ham sezilarli darajada foyda keltirishi mumkin. Eng asosiysi, ushbu imkoniyatlardan oqilona va samarali foydalanish zarur.

Isiriq qadimdan xalq tabobatida keng foydalanib kelinmoqda va bugungi kunda ham u har bir xonadonda qo‘llanilmoqda. Ming bir dardga shifo ekanligi xalq orasida mashhur. Ayniqsa, yuqumli kasalliklar profilaktikasida isiriq tutunining samarasi yuqori. Abu Bakr ar-Roziyning “Chechak va qizamiq haqida kitob” asarida isiriq tutuni qizamiq va bezgak kabi yuqumli kasalliklarning oldini olish va davolashda ijobiy ta’sirga ega ekani aytib o‘tilgan. Koronavirusga qarshi isiriqning ta’sirini tasdiqlovchi ilmiy dalil bo‘lmasa-da, u umumiy viruslardan himoyalashda foydali. Keling, ayrim savollarga mavjud vaziyatdan javob izlaymiz.

– So‘nggi yillarda qanday muhim yangiliklarga erishildi va qaysi kasalliklarni davolashda sezilarli yutuqlar kuzatildi?

– Hozircha katta kashfiyotlar haqida gapirish qiyin. Ammo xalq tabiblari tomonidan diabet, yurak qon-tomir kasalliklari, allergiyalar, buyrakdagi toshlar, o‘smalar va teri kasalliklarini tig‘siz davolash yo‘llari topilgani muhim yutuq hisoblanadi.

– Zamonaviy tibbiyot va xalq tabobati o‘rtasida bog‘liqlik qay darajada?

Shuningdek, zamonaviy shifokorlar tabiblarni tibbiy ma'lumotga ega emaslikda ayblashadi. Ammo xalq tabobati bilimlari odatda avloddan-avlodga o'tadi, ba'zan ilm-fan izohlay olmaydigan tajriba orqali shakllanadi.

Hozirda xalq tabobati zamonaviy tibbiyotga qo'shimcha sifatida rasmiy maqomga ega. Biroq, u mustaqil tizim sifatida maqomga ega bo'lishi va zamonaviy tibbiyot bilan sog'lom raqobatga kirishishi lozim.

– Pandemiya organizm immuniteti va sog'lom turmush tarzining ahamiyatini ko'rsatdi. Bu borada qanday tavsiyalar mavjud?

– Ruhiy holat muhim omil hisoblanadi. Ibn Sino aytganidek, "Vujud ruhning amriga moyil". Gripp yoki boshqa viruslarga qarshi kurashishda ruhiy mustahkamlik, sog'lom turmush tarzi va tabiiy oziqlanish muhim ahamiyatga ega. "Yeydigan ovqatingiz dori, doringiz ovqat bo'lsin", degan Shayx ur-raising so'zlari bunga misoldir.

Yeydigan ovqatingiz dori, doringiz ovqat bo'lsin

Doimiy harakat ham salomatlikning asosiy garovidir. Ibn Sino: "Harakatda bo'lgan odam tabibga muhtoj bo'lmaydi", deb bejiz aytmagan. Harakat maqsadli va foydali bo'lishi kerak.

Tabiiy usulda kasalliklarga shifo izlash inson salomatligini yaxshilashda samarali va xavfsiz yo'llardan biridir. Bu yondashuv nafaqat kasalliklarning oldini olish, balki insonning umumiy hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi. Tabiat ne'matlaridan oqilona foydalanish, sog'lom turmush tarzini shakllantirish va muqobil tibbiyotni qo'llash orqali biz o'z salomatligimizni mustahkamlaymiz. Bunda shifobaxsh o'simliklar va tabiiy terapiya usullari alohida o'rin egallaydi.

Mashhura DO'SMURODOVA

SABAHATTIN ALI

(Hikoya)

SHISHA SAROY

Qadim zamonlarning birida mehnatdan ko'ra sayohatni xush ko'ruvchi 3 o'rtoq bo'lgan ekan. Ularning bita-yu bitta tashvishi – kunni tunga ulash. Borgan yerlarida ularga mehmonnavozlik ko'rsatishdan ko'ra haydab yuborishni afzal bilishar ekan. O'zingiz ayting, qo'lidan hech

ish kelmaydigan, ter to'kib, halol rizq topolmaydigan tekintomoqlarga kimning ham ko'zi uchib turibdi? Bir kuni ular uzoq yo'l bosib, katta bir tepalikdan pastdagi shaharga qarab turib, bu noma'lum joyda ularni nima kutib turganini o'ylab o'tirishardi. Shunda oradagi sukutni yorib, yigitlardan biri:

– Menda ajoyib reja bor! Yuringlar, mana shu shaharda shisha saroy quraylig-u, umrimizning so'nggiga qadar farovonlikda yashaylik, – deya taklif berdi.

– Qanaqa shisha saroy? – so'radi sheriklaridan biri.

– Yaxshisi, turinglar, vaqtni zoye ketkizmaylik, yo'lda tushuntirib beraman sizlarga, – deya ularni shaharga chorlay boshladi.

Rejaning egasi shaharga kelganlarida do'stlariga o'zlarini qanday tutish kerakligi bo'yicha tushuntirish berar, bu safargi hiyla aniq ish berishiga ishonitirardi. Ular mehmon bo'lib turgan shahar mamlakatning poytaxti ekan. Bu yerda butun xalq o'z mehnati evaziga kun ko'rar, o'zlariga bek, o'zlariga xon ekan. Odamlar dalada, bozorlarda aridek xizmat qilar, boylari kambag'allariga yordam berar, umrini urush-janjallsiz, xo'jayin-u xizmatkorsiz o'tkazar ekan. Kundalik ishlarni nazorat qilish, nizolarni hal qilish uchun oralaridan tanlangan kishilar hamshaharlariga xizmat qilishdan boshqa narsani o'ylamas, zulm qilishni xayollarga ham keltirmas ekan.

Voqea markazidagi 3 o'rtoq shaharning bozoriga tushib qolishibdi. Bu yerda oziq-ovqatlardan tortib, ro'zg'or uchun zarur narsalar, bari-bari ochiq holda turar, xaridor va sotuvchilar esa vositachilarsiz bemalol savdo qilar edi. Yigitlar o'zaro kelishib olib, gapni bir qilishdi. Bozor oralab, ko'chalar oshib, odamlarga eshitadigan qilib shunday xitob qilishdi:

– Eh Xudoyim, bu qanday ajoyib mamlakat ekan-a! Shunaqa emasmi?

Mahalliy aholi esa hayron boqib, ularga ergasha boshlashdi. Yurtimizning nimasi chiroyli ekan, deya buni bilishni istashar edilar. Nihoyat ulardan biri mehmonlarni to'xtatib so'radi:

– Nega buncha hayron qolyapsizlar?

Yigitlarning kattasi ulardan so'radi:

– Birodar, sizning mamlakatingiz Shisha Saroyi qayerda joylashgan?

– U nima narsa?

– Ey Xudoyim, qadrdonlarim, bular shisha saroy nima ekanligini bilishmas ekan! Bu yerda ortiq qololmaymiz, yo'limizda davom etamiz, qani ketdik...

Shundan keyin shahar ahli yanada qiziqib qoladi, jo'nab ketayotgan mehmonlarining ortidan yurib, "Qadrli mehmon, nima edi u shisha saroy? Yaxshiroq tushuntiring, agar juda kerak bo'lsa, biz ham quramiz uni..." deya to'xtatishga urinar edi.

– Kerak deganingiz nimasi? Shisha saroyi yo'q mamlakat ham bo'larkanmi? Yo'q, biz ketamiz!

Shunda shaharliklar bir-birlariga qarab olishdi-da, mehmonlarga yuzlanib, "Bizning boshqa shahardan nima kamimiz bor, shunchalik muhim ekan, o'sha saroyi qurib tashlaymiz" deyishdi.

Uch sayohatchi, ishyoqmas o'rtoqlar esa ularga shunday deyishdi:

– Shoshmanglar, shisha saroyi qurish oson emas, kattagina xarajat, ko'pgina xomashyo, bir qancha ishchilar kerak. Yaxshisi, bizni tinch qo'yinglar, boshqa shaharga ketamiz.

– To'xtang, hammasiga tayyormiz, boshqa shaharlardan kam bo'lishni istamaymiz, – dedi xalq bir ovozdan.

Shundan keyin hamma jam bo'lib, hisob-kitob qilindi va ish boshlanib ketdi. Tanbal og'aynilar saroyning tarhini chizdilar, xalq orasidan ishchilar yollandi. Qurilish ishlari jadal suratda boshlanib, ko'p o'tmay saroyning birinchi qavatini bitkazildi. Shunda loyiha egalari xalqqa yuzlanib, "Shisha Saroy deyarli tayyor, ammo ishlar davom etadi. Endi Saroyi muhofaza qilish kerak, unga iste'mol qilinadigan va ehtiyoj uchun barcha zarur narsalarni keltirish kerak. Qolganlarga ruxsat, biz esa Saroyning ichki ishlari bilan shug'ullanamiz", dedilar.

Xalq endi bizning ham Shisha Saroyimiz bor deb quvonar edi. O'z rizqlaridan qiyib, saroydagilarni yeguliklar, kiyim-kechaklar bilan siylashardi. Ko'p o'tmay Saroydan farmon chiqadi.

"Saroyi yana bir qavatga ko'tarish kerak, bu yer biz va xizmatchilar uchun torlik qilayotir..."

Tag'in ish shiddat bilan davom etdi. Ko'pgina aravalar, ishchilar jalb etilib, ikkinchi qavatni ham bitirishdi. Imi-jimida Saroy egalari aylangan tanbal yigitlar xalq orasidan o'zlariga foydasi tegadiganlarni tanlab, ularga vazifa yuklashdi: shu mamlakat odamlarini Saroy nihoyatda zarur ekanligiga ishontirishlari kerak edi. Ishlar shu sayl davom etar, Shisha Saroy yuksalgandan yuksalaverardi. Biroq uning ichi xizmatchilar bilan to'lib bo'lgan edi, unga kirganlarning sira chiqisi kelmasdi. Tashqaridagilar Saroyning ichiga kirishga harchand urinmasin, yo'lini topolmasdi. Bu hol uzoqqa cho'zilmadi. Saroyga xizmat qilaverib, xalqning tinkasi quridi, noroziliklar boshlandi.

– Xo'p, Shisha Saroy kerak ekan, buni tushundik, ammo buncha xonalar, bu qadar yeguliklar nimaga kerak?

Saroyboshi ularga har bir xonaning vazifasini tushuntira ketdi:

– Qarang, azizim, mana bu xonada men o'tiraman. Shisha Saroy vakolati kaminada. Mensiz bu yerdagi ishlar qanday ketadi, Shisha Saroy Shisha Saroy bo'ladimi axir? Narigi xonalar esa bosh yordamchilarimniki. Ne-ne yurtlardan kelib, Shisha Saroy bunyod qildik, buni boshqarmasak, na saroy, na siz qolursiz...

– Tushunarli, ammo mana bu bir suruv bekorchini nimaga kerak, vazifasi nima?

– Ularmi? Ular Saroyga kiradigan mollarning hisobini yuritadilar, g'aznaning boshida turadilar. Ular bo'lmasa, berganlaringiz qayerga ketayotganini bilmas edingiz. Hamma narsaning hisob-kitobi bor, busiz ko'ngil to'ladimi?

Saroyboshi yana davom etdi:

– To'rdagi xonani ko'ryapsizmi? Unda Shisha Saroyga mol olib kelmagan yoki sifatsiz mol olib kelgan, shuningdek, Saroy ayonlarini hurmat qilmaganlarni aniqlovchilar ishlashadi. Ana shunday qoni buzuqlarning boshini bo'sh qo'yib bo'ladimi, o'zingiz aytingchi? Mana bu tomonda o'tirgan yigitlar esa bino hududiga kirib chiqayotganlarni nazorat qiladi...

Xullas, xalq nimani so'rasa, javob tayyor edi. Ular har bir xonada o'tirgan xizmatchilarning vazifasi muhimligiga ishonishdi. Xizmatchilarning amakisi yo tog'asi Saroyning qo'riqchisi, yoki so'roqchisi, yo hisobchisi edi... Eng qizig'i, bu saroy xizmatchilariga xizmat qiladigan xizmatchilar ham bisyor edi. Oqibat Saroydagilar xalqning olib kelgan narsalariga qanoat qilmay, kiya-digan, yeydigan narsalarini zulm qilib bo'lsada olib qo'yadigan bo'lishdi. O'z molini himoya qilganlarni Shisha Saroy yerto'lasiga qamashdi. Xalq o'z boshiga o'zi sotib olgan bu balodan qanday qutulishni bilmas edi. Chunki Saroy odamlari bozor, ko'chalarda yurganlarida odamlarni Saroyni hech qanday kuch yiqita olmasligiga, shu darajada mustahkam ekanligiga ishontirar edilar.

Ishonmaganlarga esa ming bir zulm qilinardi. Xalq Saroy haqida nojoiz gapirishdan qo'rqib qoldi. Shu barobarda Shisha Saroyning ham ko'zi to'ymas, xirmoni to'lmas edi. Undagi xizmatchilar dangasalashib ketgan, ularni boqayotgan xalqdan qarzidor ekanligini xayoliga ham keltirmas edi. Ehtiyojlarini ana shunday oson qondirar, o'z xalqiga bir dehqon itiga ga'mxo'rlik qilganча qaramas edi. Xalq esa bu istibdodan qo'rqib, o'z qo'lidagini ixtiyorani topshiraverardi.

Va bir kuni xalqning Saroyga topshiradigan hech narsasi qolmabdi, hatto qo'rquvlari ham. Xalq Saroy yoniga to'planibdi. Saroyboshi esa yuqoridan turib, ularga shirinso'zlik bilan nutq so'zlabdi:

– Ey xalqim! Biz uchun ko'p narsalarni hadya qildingiz, boshingizdan og'ir kunlarni kechirdingiz. Ammo do'st-u dushmani lol qiladigan Shisha Saroy bunyod qildingiz! Uning hashamati, porloq kelajagi uchun 3-4 yegulik, 4-5 mol nima bo'libdi? Biz sizning shon-shuhratingiz uchun ishlayotirmiz. Hozir sizning olijanobligingiz, mehnatkashligingiz va mehringizdan bo'lak narsani sezmayapman. E'tibor bering, masalan, siz bergan qo'ylarning hammasini ham yemadik, tomog'imizdan o'tgani yo'q, bir qismini sizlarga olib qoldik.

Shundan so'ng u Saroy xizmatchilariga qarata "Qo'ylarning kallalari xalqqa tarqatilsin!" deya baland ovozda buyruq berdi.

Biroz avval o'z oyog'i bilan kirgan va kabob qilib pishirilgan qo'ylarning kallalari xalqqa ulashildi. Issiqqina kallani olib uy-uyiga tarqalayotgan xalq orasidan bir kishi qo'lidagi kallaga hayrat bilan qarab, baqira ketdi:

– Bu kallaning bo'yni qani?

Saroyboshi yuqoridan javob qildi:

– Siz bo'yinni nima qilasiz? Pishirishni bilmasangiz, uvol qilasiz-ku!

Yana bir kishi qo'lidagi kallaga ishora qilib, "Buning tili qani bo'lmasa?" deb so'radi.

– Qadrligim, tilning sizga nima keragi bor, pishira, yeya bilmasangiz?

– Ey Xudo, bu kallaning ko'zini nega o'yib oldingiz, – baqira ketdi yana bir kishi.

– Ko'zini ham yeb bo'larkanmi, askiyani bas qiling, do'stim, – deya Saroyboshi unga javob qildi.

Bo'yinsiz, tilsiz, ko'zsiz kallalarni olib tarqalayotganlar orasida jonidan to'ygan biri, "Unday bo'lsa, menga bunday kallaning ham keragi yo'q!" deb uni uloqtirib yubordi. Shu lahzada barchani hayron qoldiradigan bir ish bo'ldi. Uchib borayotgan kalla qarsillab Shisha Saroyga urildi va undan katta bir teshik hosil qildi. Oddiy xalq har doim mustahkam, hech qachon yiqilmas, qirilmas deb bilgan bu ulkan saroy shu qadar zaif ekanligini shu ondayoq anglab yetdi. Qo'llaridagi barcha pishgan kallalarni Shisha Saroyga qarata birin-ketin ota boshlashdi. Ko'z ochib yumguncha omonatgina saroy yer bilan bitta bo'ldi, ichidagi xizmatchilar vayronalar ostida qolib halok bo'lishdi. Shundan keyin odamlar u yerni tezgina tozalab olishdi. Bu dunyoda mana shu saroysiz ham yashashlarini tushunib, avvalgi farovon hayotlariga qaytishdi. Ammo ana shu xalq Shisha Saroy voqeasini uzoq vaqt yoddan chiqarmabdi. Yoshi ulug' insonlar kichiklarga bu haqda so'zlab berar ekan, "Tinch hayotingiz turganda Shisha Saroy qurib o'tirmang. Qurilgan taqdirda ham uning qudratiga ishonib qolmang. Agar u zulm qiladigan bo'lsa, eng bahaybatini qulatish uchun ham 4-5 ta kalla bo'lsa yetadi" deb nasihat qilishar ekan.

DARAXTLARNI UVOL QILGAN DIPLOMLAR

Ilmning bahosi – qog‘ozmi, tafakkur?

Diplom – inson yillab mehnat qilib qo‘lga kiritadigan, uning ta‘lim yo‘lidagi sa‘y-harakatlarini aks ettiruvchi muhim hujjat. Jamiyat nazarida u bilimning rasmiy tasdig‘i, muvaffaqiyatga yetaklovchi kalit. Ammo zamonaviy dunyoda diplomning haqiqiy qadr-qimmati tobora savol ostiga qo‘yilmoqda. U bilimning kafolatimi yoki shunchaki rasmiy talabmi? Bugungi muhitda inson muvaffaqiyatini faqat diplom orqali o‘lchash to‘g‘rimi?

Diplomga uzoq yillik ta‘lim yo‘lining mantiqiy xulosasi sifatida qarasak bo‘ladi. Biroq bu hujjat insonning bilim darajasi va malakasini to‘la aks ettira olmasa kerak. Ko‘pchilik uchun o‘qishdan maqsad ilm olish emas, balki imtihonlardan muvaffaqiyatli o‘tib, diplomni qo‘lga kiritish bo‘lib qolmoqda. Ushbu yondashuv esa inson tafakkurini o‘stirish emas, balki yodlashga asoslangan bilim olish tizimini rag‘batlantiradi. Bugungi zamonaviy dunyoda haqiqiy muvaffaqiyat diplom bilan emas, balki insonning tafakkuri, malakasi va ijodkorligi bilan o‘lchanayotgani aniq sezilmoqda. Haqiqiy bilim yodlangan ma‘lumotlar emas, balki tahlil qilish, muammolarni yechish, ijodiy fikrlash qobiliyatidir. Qanchadan-qancha bitiruvchilar diplom olgan bo‘lsa-da, o‘z sohasida erkin fikrlay olmaydi, mustaqil faoliyat yuritish qobiliyatiga ega emas. Jilla qursa, omma oldida erkin nutq so‘zlay olmaydi. Tayyorlab kelgan mavzusi yoddan chiqishidan qo‘rqishadi, bo‘lmag‘ur narsalarni “sayrab” qo‘yishdan xavotirlanishadi.

Mehnat bozorida ko‘plab oliy o‘quv yurtlarini tugatgan yosh mutaxassislar o‘z sohasida amaliy tajribaga ega emasligi sababli qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Ish beruvchilar esa haqiqiy mahorat va mustaqil fikrlash qobiliyatiga ega bo‘lgan nomzodlarni afzal ko‘radi. Shu bois, dunyoning ko‘plab yetakchi universitetlari nazariy bilim bilan birga amaliy loyihalar va innovatsion tadqiqotlarni ham ta‘lim dasturlariga kiritmoqda. Aynan shu nuqtaga kelib talabalarni xunob qilgan bir holatga boshqa rakursda nigoh tashlaymiz: diplomni qo‘lingizga olib, ish so‘ragani borganingizda, “tajriba kerak” deb oyoq tirab oladiganlarni ham tushunsa bo‘ladi. Ish beruvchi sizni tarbiyalasinmi yoki qo‘lidan ish keladigan boshqa birini tanlasinmi? Buyog‘i endi mardi maydon! Eplagan qirdan oshsin! Diplomingiz bu vaziyatda sizni qutqara olmaydi. Talabalik davrida egallagan nazariy va amaliy bilimlaringiz na sizni va na ish beruvchini ortiq kuttirishi kerak. “Bozor” faqat diplomli mutaxassislarni emas, balki real muammolarni hal qila oladiganlarni izlamoqda.

Qanchadan-qancha bitiruvchilar diplom olgan bo‘lsa-da, o‘z sohasida erkin fikrlay olmaydi, mustaqil faoliyat yuritish qobiliyatiga ega emas

Diplomsiz motivator va diplomli omadsiz

Jamiyatda diplomli, ammo o'z sohasida yetarlicha bilimga ega bo'lmaganlar yoxud omadsizlar, shuningdek, diplomsiz holda katta yutuqlarga erishganlarga ko'p duch kelgansiz. Deylik, maktabda sizdan ko'chirib uyga vazifa qiladigan partadoshingiz tunov kuni sizni o'z mashinasida ishxonangizgacha olib borib qo'ydi. Shunaqasi bo'ladi-ku, to'g'rimi? Stiv Jobs, Bill Geyts kabi bir qator shaxslar rasmiy ta'limni to'liq yakunlamaganini bilsangiz kerak, ular dunyoni o'zgartirgan innovatorlarga aylandi. Muvaffaqiyatlari siri – ijodiy tafakkur va izlanishga bo'lgan ishtiyoq. Bugungi kunda Google, IBM, Apple kabi global kompaniyalar ayrim sohalarida diplom talabini bekor qilganini aytishadi. Ular uchun qog'ozdagi natija emas, real qobiliyat muhim ekan. “Xo'sh, o'qimaslik kerakmi?” deyishga shoshilmang! Faqat diplomsiz muvaffaqiyatga erishganlarni misol qilib keltirish ham to'g'ri emas. Qo'sha-qo'sha diplom olib, nafaqat o'zini, odamlarni, jamiyatni o'zgartirganlar bisyor. Shunday ekan, ta'lim olish nihoyatda muhim, uning mazmuni, uslubi va amaliy qamrovini oshirish zarur, xolos.

Aslini olganda, ochiq ko'z bilan qaraydigan bo'lsak, diplom nihoyatda zarur matoh. Masalan, sizni diplomsiz va o'qishni chala bitirgan, ammo mahoratli jarroh operatsiya qilishini tasavvur qila olasizmi? Qo'rqib ketdingiz-a? Bunisiga nima deysiz? Avvalo har kim diplomga emas, kasbga munosib bo'lsa, maqsadga muvofiq bo'lardi. Chunki diplomlar bor, 3 bahoga yopiladi, diplomlar bor, 5 bahoga yopiladi, ammo har ikkalasi ham egasi mutaxassis. Qay biriga duch kelishingiz – peshonadan...

**Bir parcha qog'oz
uchun kimlarga
yalinasiz, kimlarning
ortidan yugurasiz**

“Diplom tizimi”ni qanday isloh qilish mumkin?

Agar ta’lim tizimi chinakam samarali bo’lishini istasak, quyidagi jihatlarga e’tibor qaratish kerak:

Amaliy bilimga urg’u berish – universitet darslari faqat nazariy bilim berishga emas, balki haqiqiy, hayotiy muammolarni hal qilishga qaratilishi kerak;

Ijodkorlik va tanqidiy tafakkurni rivojlantirish – talabalar yodlashdan ko’ra, fikrlashni o’rganishi muhim;

Diplomdan tashqari baholash tizimi – Kasbiy sertifikatlar, amaliy tajriba va real loyiha natijalari ham mutaxassislik darajasini aniqlovchi omillar bo’lishi lozim;

Ish beruvchilar va universitetlar o’rtasidagi hamkorlik – ish bozorida haqiqatan talab qilinadigan malakalar ta’lim dasturlariga kiritilishi zarur;

Raqamli ta’lim va onlayn kurslarni rivojlantirish – Zamonaviy onlayn platformalar orqali talabalar o’z malakalarini oshirish imkoniyatiga ega bo’lishi kerak.

Bular shunchaki mening shaxsiy qarashlarim. Sizniki bilan bir xilliklari bo’lsa, demak bu fikrlar bejiz yozilmadi. Ayrim kishilarning umri mo’jiza izlash bilan o’tib ketadi. Ba’zilar hatto sun’iy intellektning imkoniyatlaridan yoqa ushlab qolyapti. Bu hayratlanarli emas, do’stlar! Bu ham axir inson bolasining yaratmalaridan bir-ku! Bizni aqlan benuqson qilib yaratgan, imkoniyatlar borasida tengsiz qilib qo’ygan Zotning ishi asli mo’jiza emasmi? Mo’jiza sizning o’zingiz emasmi? Tasavvur qilib ko’rganmisiz, siz nimalarga qodirsiz!? Hozir esa bir parcha qog’oz uchun kimlarga dir yalinasiz, kimlarning ortidan yugurasiz, pora uzatasiz, tilyog’lamalik qilasiz-u umrni besamar ketkizasiz... Balki bu ne’matning badali og’ir bo’lar... O’zim ham oxiri diplom bilan kafolatlanadigan o’qishni boshdan kechiryapman. Bundan mamnunman ham. Ammo maqsadlarim ko’pchiliknikidan ayri, yo’rig’im o’zgacha. Boshqalar ham menga o’xshasin demayman, o’ziga o’xshasin, o’zi bo’lib qolsin. Va diplom uchun tonnalab qog’oz sarf qilishni bas qilaylik, uning ortidan qurbon bo’layotgan millionlab daraxtlarni asrab qolaylik! Buning uchun ham men yuqorida bildirgan fikrlarim ayrim boshlarga yuqishi kerak!

Shahriyor JUMAYEV

A portrait of a young woman with long brown hair, smiling, wearing a white lace blouse with ruffles and a small brooch. She is standing against a blue background with a yellow curved shape on the left and a white circular outline around her head.

**DONOXON
RO'ZIBOYEVA:**
"QIYINCHILIKLARDAN IMKONIYAT IZLANG..."

Ko'nglimga eng yaqin

Kamina Donoxon Ro'ziboyevaman, yoshim 24 da. Xorazm viloyatining Bog'ot tumanida oddiy oilada tug'ilganman. Maktab yillarida adabiyot va jurnalistikaga uyg'ongan qiziqishim sababli tengdoshlarim bilan tumandagi gazeta tahririyatini ijodxonamizga aylantirganmiz. Tumanning turli burchaklaridan kelgan havaskor yoshlardan iborat "Qaldirg'och" nomli ijodiy klubimiz ham bo'lgan. Hecham yodimdan chiqmaydi, tuman gazetasining so'nggi sahifasida ijodiy materiallar berilardi. Deyarli har sonda bizning xabar, maqola, hikoya va she'rlarmiz bosilardi. Bu o'sha vaqtda biz uchun yozishga "motivatsiya" bo'lgan.

Ushbu ijodiy to'garakda olgan bilim va ko'nikmalarim meni poytaxtga, jurnalistika universiteti tomon yo'lladi. 2019-yil O'zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti talabasi bo'lganman. Gazeta tahririyatida "tishimiz chiqqanligi" sababli bosma OAV jurnalistikasi ko'nglimga eng yaqin edi.

Intizomli talaba, mas'uliyatli xodim

Talabalik yillarimda darslardan tashqari gazeta tahririyatida ishlaganman. Bu men uchun universitetda olgan bilimlarimni bir vaqtning o'zida amaliyotda qo'llash imkonini berardi. Ishdan darsga, darsdan ishga rejimi talabani toliqtiradigan, ammo qalamini charxlaydigan, zavqli va mas'uliyatli bir jarayon desam adashmayman.

Talabalik yillarimni iloji boricha rang-barang qiziqishlarimni boyitib, xayollarimni jonlantiradigan tarzda o'tkazishga harakat qilardim. Jurnalistikaning har qanday yo'nalishida o'zimni sinab ko'rishga, tajriba olishga ishtiyoqim baland bo'lgan. Shu sababli 2-kursda yozgi amaliyotimni viloyat televideniyesida o'taganman. Men uchun bu amaliyot zavqli va mas'uliyatli o'tgani bilan yodimda qolgan. Qisqa muddatda juda ko'p bilim va tajribalar olganman. Ishonch bilan ayta olamanki, talabalik yillarim menda ham intizomli talaba, ham mas'uliyatli xodim qiyofasini shakllantirdi. Bir so'z bilan aytganda, jurnalistika qozonida qaynagan yillarim edi...

Bizda qiz bola farzandlarni chetga o'qishga yuborish biroz qiyin masala

Bir qo'rquv bor edi...

Hamma narsa niyatga bog'liq degan gap bor-ku, chindan ham shunday. Universitetda 2-kurs paytim edi, adashmasam. Barchamizning sevimli ustozimizga aylangan Zabarjad Bobojonova darslarda bir-ikki qoramalarimni ko'zdan kechirib, Farog'at Jabborovaning "Lanjouda o'tgan kunlarim" nomli kitobini berdilar. Unda muallifning talabalik yillarida Lanjou shahridagi bir-biridan qiziq xotiralari muhrlangandi. Negadir bu kitobni qayta-qayta o'qisam ham zavq beraverardi, o'qigan sari o'qigim kelaverardi. Ich-ichimda havas uyg'ongandi. Qachondir men ham shunday xotiralarimni kitob qilib yozaman deb niyat qilgandim.

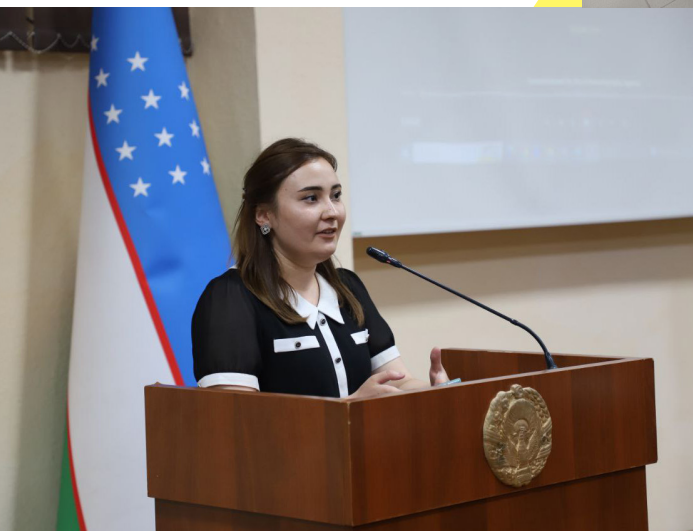

Ota-onaning ishonchi va qo'llab-quvvatlashi qiz bola uchun juda muhim

18 ga kirmasdan egasiga topshiray...

Men oilamning har qanday qarorini qabul qilishga rozi edim. Ammo baribir o'qishni xohlardim. Tabiiyki, uydagilar ham bu xabardan quvonishdi, faxrlanishdi, lekin baribir o'ylanishdi! Uzoq o'ylar va muhokamalarda so'ng Turkiyada o'qishimga rozi bo'lishdi. 5 yil oilamdan uzoqda o'qidim, ishladim. Mustaqil yashashga va qiyinchiliklarga allaqachon ko'nikkan edim.

Men uchun hayotimda yangi sahifa ochilishini va u sahifaning nuqtasidan verguligacha yolg'iz bo'lishim ham hayajonli, ham biroz qo'rqinchli edi. Nihoyat o'sha yangi sahifani jasorat bilan ochdim. Ota-onaning ishonchi va qo'llab-quvvatlashi qiz bola uchun juda muhim. Menga shu imkoniyatni bergan, hamisha tirgak bo'ladigan oilada tug'ilganimning o'zi katta yutug'im deyman. Shukrki, 18 ga kirmasdan egasiga topshiray deb emas, men qancha qiynalsam ham, bolam o'qiydi degan o'y bilan yashaydigan insonlarning farzandiman.

Universitetni tugatib ishlayotgan vaqtimda "Turkiya Burslari" grant dasturiga qabul ochilganligi haqidagi xabar topdim. Aslida, bir yil oldin 4-kurs paytimda hujjat topshirishni reja qilgandim, lekin ayrim sabablarga ko'ra hujjat topshirolmagandim. Ichimda bu yil aniq topshiraman degan o'y tinchlik bermasdi. Nihoyat hujjatlarni topshirdim va yana ishga sho'ng'idim. Bir necha oydan keyin intervyuga chaqirishgan. Inyervyu bosqichidan ham muvaffaqiyatli o'tganimdan keyin Turkiyaning Trabzon universitetiga magistratura bosqichiga qabul qilinganim xabarini olganman. Bu xabarni oila a'zolarimga sevinib aytganman. Ammo yuragimda bir qo'rquv bor edi. Bilganingizdek, bizda qiz bola farzandlarni chetga o'qishga yuborish biroz qiyin masala.

Trabzon haqida

Turkiyaga o'qishga ketayotganimni eshitgan yaqinlarimning ko'pchiligi tili, madaniyati bizga o'xshash xalq, ovqatlari ham uncha katta farq qilmaydi deyishgan. Kelmasimdan oldin bu yerdagi muhit, jamiyat haqida xavotirlanib o'ylardim. Chunki o'ziga xos, sal qiziqqon insonlar yashaydigan shahar deyishgan. Iqlimi haqida esa umuman bilmasdim. Kelganimdan keyin bu yerlik insonlar haqida eshitganlarim xato ekanini bilganman. Men joylashgan xususiy yotoqxonada chetdan kelgan talabalardan ko'ra, turk qizlari ko'p edi. Birinchi kun hujjat ishlari bilan universitetga borishga to'g'ri kelgan. Shaharni umuman bilmayman, aksiga olib yotoqxonam ham universitetdan uzoq bo'lgan. Turk tilini oz bo'lsa-da bilganim uchun qizlardan yordam so'raganman. Ulardan biri "Sen hali shahar yo'llarini, manzilingga qanday borib-kelishni bilmaysan" deb men bilan universitetimga borgan. Judayam xursand bo'lganman, chunki birinchi marta ko'rib turgan insoniga o'z darSIDAN qolib, yordam berish hammaning ham qo'lidan kelmaydi. Qisqa muddat ichida yotoqxonadagi ko'p qizlar bilan do'stlashdim. Kechki ovqatdan keyingi choy soatlaridagi qizg'in suhbatlar bizni yana-da yaqinlashtirdi. Trabzonda meni hayratlantirgan narsalardan biri iqlimi bo'ldi. Tez-tez yomg'ir yog'adi va atrof yashilikka burkangan. Hozir qish bo'lishiga qaramasdan, hamma joyda yashil daraxtlar, o'tlar, hatto gullar ochilgan. Havosi namli va judayam toza. Dengiz bo'yidagi shahar bo'lgani uchun quyoshli kunlarda insonlar sohilda dam olishadi.

**Bolam o'qiydi
degan o'y bilan
yashaydigan
insonlarning
farzandiman**

Sog'inchi hissi

Bu yerda meni hayron qoldirgan jihatlardan yana biri qizlar va o'g'il bolalarning alohida yotoqxona yashashlari, bizda vaziyat biroz boshqacharoq bo'lgani uchun boshida ozgina hayratlanganman. Bundan tashqari, yotoqxonalarda 2 mahal ovqat beriladi. Universitetlarda ham ovqatlanish arzon va sifatli. Dars jarayonlari faqat zerikarli ma'ruzalardan iborat emas. Universitetlarda o'qituvchi va talaba munosabatlari erkin, xuddi do'stiga gapirgandek bimalol gaplashishadi (Hatto shu darajada yaqinlik borki, dars tugagandan so'ng birga chekishadi). Magistratura bosqichidagi darslarim endi boshlanganligi sababli hali o'rganish jarayonidaman. Shunday bo'lsa ham universitetimdagi o'qituvchilarim biz uchun ham ustoz, ham maslahatgo'y sirdosh, beminnat yordam qo'lini cho'zuvchi insonlar deya olaman. Oiladan uzoqda, begona yurtida o'qish o'g'il boladan ko'ra qiz bolaga qiyinroq deyishadi. Lekin chidamlilik jihatdan qizlar ustunroq deyishim mumkin. Ya'ni begona muhitga tez moslashishadi. 5 yil oilamdan uzoqda yashaganim foyda berdimi, bilmadim, menda uncha qiyinchilik bilinmadi. Lekin atrofimdagi endi oila bag'ridan kelgan tanishlarim qiynalgani bor gap. To'g'rirog'i, oila sog'inchini ko'proq birgalikda yengishga harakat qilamiz.

TOMER kursi

"Turkiya burslari" grant dasturi chetdan kelgan talabalarga bir qancha imkoniyatlar beradi. Jumladan, birinchi marta kelish va o'qishni tugatganingizdan keyin qaytib ketish biletingiz, yotoqxona, ikki mahal ovqat, oylik stipendiya. Ayrim shaharlarda avtobus uchun imtiyozli kartalar beriladi. Shuningdek, turk tilini bilmagan talabalar uchun 1 yillik turk tili kursi va uning to'lovlari qoplab beriladi. Turk tilini o'zmi-ko'pmi bo'lsa ham bilardim lekin, C 1 darajada sertifikatim bo'lmaganligi sababli til kursida o'qishga to'g'ri keldi. Oktabrdan to fevralgacha til kursida turk tili bilimlarimni mustahkamlab, C 1 sertifikatini oldim va fevral oyidan 1-kurs magistratura darslarini boshladim. Trabzon universitetidagi TOMER kursi nafaqat til kursi, balki Turkiyaning madaniyati, urf-odatlarini, o'ziga xosligini his qildiradigan kurs deyishim mumkin. Turkiyadagi bayramlar darsini o'rganar ekanmiz, ustozimiz darsga kolonya va shirinlik olib keldi. Koloniya atirga o'xshagan suyuqlik bo'lib, odatda, bayramlarda mehmon kutib olganda mehmonning qo'llariga quyiladi. Biz kolonya to'kish marosimida ishtirok etdik, o'sha atmosfera, o'sha hayajonni his qildik, bu juda ajoyib edi. O'qituvchilarimiz har mavzuga kreativ yondashishga harakat qilishadi. Bu esa bizning Turkiya haqida taassurotlarimizga yana ham rang qo'shardi. Til kursi darsimizda 17 talaba turk tilini o'rganardik. Ular ichida Braziliya, Misr, Amerika, Jazoyir, Falastin, Somali, Qirg'iziston, Tojikistondan kelgan talabalar bor edi. Darslarimizda nafaqat turkiya, balki boshqa mamlakatlarning ham rang-barang madaniyati bilan tanishardik. Har bir talaba o'z o'lkasi haqida o'zgacha hisda to'lib-toshib gapirardi. Darsda o'rgangan bilimlarimiz va o'qituvchilarimizning Turkiyani batafsil tanitishi natijasida bizning bu yerga moslashishimiz yana-da oson bo'ldi.

O'rganish va o'rgatishga tayyor

Trabzonda ta'lim olayotgan o'zbek talabalari bir-birimizga yordam berishga, iloji boricha oila o'rnini bosishga harakat qilamiz, bu esa bizni bir millat sifatida yana-da birlashtiradi. Yaqinda xalqaro talabalar tashkiloti binosida o'zbek va qirg'iz talabalar birgalikda osh pishirdik. Buni ko'rgan turklar haqiqatan ham birdamligimizga qoyil qolishdi. Turk talabalari ham ko'pincha biz bilan do'stlashishga, o'rganishga va o'rgatishga tayyor. Trabzon shahridagi insonlar biroz qiziqqon va asabiyroq ekanligi to'g'ri, lekin chet eldan kelgan talabalarga, musofirlarga yordam berishdan, qo'llab-quvvatlashdan qochishmaydi. O'zingizni begona yurtga kelganingizni his qildirmaslik uchun xuddi o'z yurtdoshi kabi munosabatda bo'lishadi, o'zbekligimni bilishsa yoki Markaziy Osiyodan kelgan talabalarni ko'rganda, biz hammamiz Turkimiz, qardoshimiz deyishadi. Ularning ko'pchiligi O'zbekistonga borishni juda xohlashadi. Umuman olganda, musofirda yurgan talaba uchun sen begonamassan degan his ishonch bag'ishlaydi, kuch beradi. Men qayerda bo'lsam ham, hamisha to'g'ri joyda ekanligimni his qildiradigan insonlardan minnatdorman.

Chet elda tahsil olish – bu nafaqat akademik o'sish, balki shaxsiy rivojlanish uchun ham katta imkoniyat

Bilim olishdan zavqlanang!

Turkiyada insonlar noroziliklarini bemolol namoyish qila olishadi va buning orqasidan hech qanday tazyiqlarga uchrashmaydi, bizga nisbatan so'z erkinligi yuqori deyishimiz mumkin. Yoshlar ham bu jarayonlarda faol. Bundan tashqari, talabalar uchun ta'limdan boshqa ijtimoiy faoliyatlar, tanlovlar va forumlar muntazam tarzda o'tkaziladi.

Hozirda magistratura darslarimdan va ilmiy izlanishlarimdan tashqari, turli tanlovlarda qatnashayman. Shuningdek, xalqaro talabalar tashkiloti tomonidan o'tkazilayotgan ijtimoiy loyihalarda ishtirok etishni ham reja qilganman. Instagramdagi blogimda grant dasturi, Trabzonning borib ko'rishga arizgulik joylari haqida muntazam postlar va hikoyalar joylab boraman. Men sababli qaysidir yurtdoshimda havas uyg'onib, katta yutuqlarga erishishiga ishonaman.

Chet elda tahsil olish – bu nafaqat akademik o'sish, balki shaxsiy rivojlanish uchun ham katta imkoniyat. Ushbu tajriba yangi bilimlar, turli madaniyatlar bilan tanishish va mustaqillik sari muhim qadamdir. Albatta, chet elda yashash va o'qish o'ziga xos qiyinchiliklarga ega bo'lsa-da, har bir sinov bizni yana-da kuchli va tajribali shaxsga aylantiradi. Muhimi, siz ushbu yo'lda yolg'iz emassiz. Shunday ekan, har qanday qiyinchilikni imkoniyatga aylantirib, bilim olishdan zavqlanang!

(“O'zbekison talabasi” jurnali uchun
Turkiyadan maxsus)

JANOZA

Ayolning joni bomdod nomozi vaqtida uzildi. Ayol omonatini topshirdi. Tugadi, barchasi tugadi, azoblar, jon og'riqlari, qalb og'riqlari, ko'ngilsizliklar... Ayolning o'limi haqida eshitganlarning eng avval ko'ngliga qarigan chog'ida uning boshiga shuncha tashvishlarni solgan bemehr o'g'ilning ahvoli nechuk ekan, degan savol keldi. Boyaqish... Onaning hayoti shunday achinarli yakun topdi. Ona notavon o'g'il va kelini uni to'ng'ich o'g'linikiga haydab yuborgandan buyon, ich-ichidan uning kelib kechirim so'rashini, xato qilganini tushunib yetganini va pushaymon ekanligini aytib, uyiga qaytarib olib ketishini kutdi. Kutdi, har kuni, har soniya kutdi.

Yuragidagi barcha iztiroblarni ko'z yoshlari bilan chiqarib tashlamoqchi bo'ldi, shekilli, faqat yig'lar edi, o'ksib-o'ksib yig'lar edi, xuddi yosh boladek ko'zlari jovdirab yig'lar edi, alam bilan yig'lar edi. Hech kim bilan gaplashishni ham istamay qoldi so'nggi paytlarda. Jigarlari, to'ng'ich o'g'li, qizi, jiyanlari, nabiralari qanchalik ko'nglini olishmasin, o'z uyidan, vatanidan quvilgani, ozgina mehrni undan ayashgani uning butun vujudini, shuurini yemirar edi. Singillari qayeringiz og'riyapti, qayeringiz bezovta qilyapti, deb so'rashsa, faqat ko'kragini, aniqrog'i yuragini ko'rsatar edi. Inson kimdandir qattiq xafa bo'lsa, ko'ngli og'risa unga malham topishi juda qiyin bo'lar ekan, ayniqsa o'sha kimdir o'z farzandi bo'lsa...

Ko'z – qalb oynasi, deyishadi. Hech kim o'g'ilning ko'zlarida nimalar bo'lyapti, nimalar qilib qo'ydim, nega onamdan kechirim so'ramadim, nega uning oyoqlaridan o'pib, kechirishini so'rab, roziligini olmadim, degan nado-matni ko'rmadi. Afsus, afsus...

Ayolning janovasi peshinga belgilandi. So'nggi yo'lga kuzatish uchun yig'ilgan qarindosh-urug'lar, do'st-yorlar Onaning jasadini yerga qo'yishdan avval, o'g'il bilan ularni bog'lab turgan rishtalarni ko'mib bo'lish-gandi...

Aslida Ona o'g'li uni uyidan haydab yuborgan kuni o'lgan edi. To'qqiz oy davomida u sho'rlikni nega, nima uchun, degan savollar ayovsiz qiynar edi. O'g'il oliy ma'lumotli, toparman-tutarman, kelin ham oliy ma'lumotli o'qituvchi. Aslida o'qituvchi fidoyi, sabr-toqatli va, albatta, insonparvar bo'lishi kerak. Kelinda yuqoridagi fazilatlar yo'qligidanmi, o'qituvchilik kasbini tashlab, savdo-sotiq ishlariga o'tib ketdi. Uydagi qari qaynota va qaynonaning issiq-sovug'i, yeb-ichishi o'g'ilni ham, kelinni ham tashvishlantirmay qo'ydi. Ko'ngli tusagan taomni tayyorlab berish, hech bo'lmasa, tayyorini keltirib berishga ham yarashmadi.

Onaning sog'lig'i yaxshi emasligi, oyoq og'riqlari o'g'il va kelin uchun odatiy holga aylanib bo'lgandi. Kunlardan bir kuni bunday hayotdan charchagan Ona hayotidan nologandek bo'lganida, o'g'il va kelin Ona-zorga to'ng'ich o'g'ilning uyiga olib boradigan yo'lni ko'rsatib qo'yishdi. O'g'ilga qarindoshlar qanchalik pand-u nasihat qilishmasin, u hech kimning gapiga quloq solmadi, xato qilganini anglamadi, tan olmadi. Bu voqea ayolning ruhiyatini ezib, sog'lig'iga jiddiy ta'sir ko'rsatdi. Endi u umuman gapirmay qo'ydi, aniqrog'i gapirishni xohlamadi, bora-bora xotirasini yo'qotib, yaqinlarini tanimay qoldi.

Hamma achindi, qarindoshlari, jigarlari, qo'ni-qo'shnilari, qishloqdoshlari, hamma-hamma afsuslandi. Ayol chiroyli hayotga, o'g'ilning mehr-muhabbatiga loyiq edi. Keksalik nafaqasiga-cha o'qituvchi bo'lib yoshlarga ta'lim-tarbiya bergan ayol, ming afsuski, o'z o'g'liga tarbiya berishda xatoga yo'l qo'ygandi. Onasini haj ziyoratlariga olib borib kelayotgan farzandlar qancha, ularning duosini olish uchun tun-u kun xizmatlarini bajo keltirayotgan qobil o'g'illar qancha... Ammo bu o'g'il o'zining xudbinligi, dunyoga hirs qo'rganligi sababli farzandlik burchini unutgan edi.

Rohila AMINOVA
Denov tadbirkorlik va peda-
gogika instituti o'qituvchisi

SA'DIYANING BEZOVTA RUHI

Shamshod jurnalistika fakultetining uchinchi kurs talabasi edi. U yozuvchi bo'lishni orzu qilardi va ba'zan kechalari universitet yotoqxonasining eski kutubxonasida qolib, maqolalar yozishni mashq qilardi. Yotoqxona juda eski bo'lib, universitet qurilganidan buyon ta'mirlanmagan, uning devorlarida qiziqarli tarix yashirin edi.

Bir kuni kechqurun Shamshod do'stlari bilan vaqt o'tkazib, so'ng xonasiga qaytdi. Yurakdagi qandaydir noaniq his-tuyg'ular uni derazadan tashqariga qarashga undadi. Yotoqxona hovlisiga qaratilgan deraza ortidan qora kiyimli bir qizni ko'rib qoldi. Qizning oq rangdagi yengil sharfi qorong'uda miltillab turardi. Qiz Shamshodga qaradi va asta-sekin yotoqxona eshigi tomon yurdi. Shamshod tezda pastga tushib, kimligini bilmqchi bo'ldi. Biroq hovliga yetib kelganida hech kim yo'q edi. Atrofga alangladi, lekin qizni topolmadi. Bu voqea yuragida g'alati bir bezovtalik qoldirdi.

Ertasi kuni Shamshod kutubxonaga bordi. Kechagi voqea xayolidan ketmayotgan bo'lsa ham, maqolasi ustida ishlashga harakat qildi. Kutubxonaning eski, chang bosgan javonlaridan kitoblarni tanlab olayotganda tasodifan qadimiy qog'ozlar to'plamiga duch keldi. Qog'ozlarni titkilab, yotoqxonaning tarixiga oid eski yozuvlarni topdi. Unda yotoqxonada avval yashagan talabalarning ismlari va hayotiy hikoyalari yozilgan edi. Birdan uning e'tiborini bir ism tortdi: Sa'diya Qodirova. Uning yonida esa shunday yozuv bor edi:

“1947-yil 13-oktyabr kuni, kech soat 22:30 da Sa’diya Qodirova sirli tarzda yo’qolgan. Uning jasadi topilmagan. Ko’plab talabalarning guvohlik berishicha, keyin ham uni yotoqxona kutubxonasida ko’rishgan, lekin tezda ko’zdan g’oyib bo’lgan. Uning sharfasi haqida ko’p gapirishgan, biroq hech kim bu sirni ocholmagan.”

Shamshodning yuragi shuv etib ketdi. Kecha u ko’rgan qiz Sa’diya bo’lishi mumkinmi?

Kechasi Shamshod uxlashga yotdi. Biroq u hali uyquga ketmagan paytida yotoqxonadagi eshik qarsillab ochildi. Kimdir xonaga asta kirib kelayotgandek tuyuldi. Shamshod seskanib, chiroqni yoqdi. Hech kim yo’q edi. Faqat deraza yonida oq sharf bor edi! Bu sharfni u kecha ko’rgan, haligi qiz taqib olgan edi. Hayron qoldi Shamshod.

Shu zahoti chiroqlar o’chdi. Xona sovuq tortdi. Shamshodning yuragi tez ura boshladi. Birdan tizza ostidan shivirlagan ovoz eshitildi:

– Mening sirimni ochishga qiziqayapsanmi...?

Shamshod dahshat ichida ortga tisarildi. Yuragi qattiq urayotgan bo’lsa ham, o’zini qo’lga olib:

– Kimsan? – deb so’radi.

Shivir yana eshitildi:

– Men Sa’diyaman. Meni hech kim eslamaydi. Hali ko’rasan...

Shu zahoti Shamshod xuddi og’ir tushda yashayotgandek, boshqa olamga borib-kelgandek bo’ldi. Atrof o’zgardi. U eski yotoqxonada turardi. Hamma narsa 50-yillardagi kabi edi. Deraza yonida esa Sa’diya turardi.

– Men shu yerda yashaganman, – dedi u. – Lekin meni yovuz kuchlar olib ketdi. Men esa hali ham shu yerda qolib ketganman. Shamshod dahshatdan qotib qoldi.

– Qanday qilib seni qutqarishim mumkin? – dedi u.

– Mening ishim bitmagan... Men haqiqatni fosh qilmoqchi edim...

Shu payt to’satdan qattiq shamol esdi, atrof qora tuman bilan qoplandi. Shamshod hushidan ketdi. Tongda u yotoqxona hovlisida uyg’ondi. Uxlashga xonasida yotgan bo’lsa-da, qanday qilib bu yerga kelib qolganini tushunmadi. Ammo qo’lida bir qog’oz bo’lib, unda eski yozuvlar bilan shunday satrlar bitilgandi:

“Sa’diya Qodirova 1947-yil universitet kutubxonasida muhim hujjatlarni izlash jarayonida yo’qolgan. Uni shu yerdan izlang...”

Shamshod yana kutubxonaga yo’l oldi. U yerda chuqur izlanib, eski kitoblar orasidan Sa’diyaning kundaligini topdi. Unda universitet rahbariyatining sirli jinoyatlari haqida yozilgan edi. U qizning nima sababdan g’oyib bo’lganini anglab yetdi. Shamshod bu haqida maqola yozishga va universitetning o’sha davrdagi sirlarini fosh etishga kirishdi. Bir necha kundan so’ng u yana tushida Sa’diya bilan uchrashdi. Bu safar qizning ko’zlari porlab turardi.

– Rahmat... Ruhimga xotirjamlik berding.

Shamshod uyg’onganida yotoqxona endi unga oldingidek qo’rqinchli tuyulmasdi. Sharpalar yo’qolgandi. Faqat birgina narsa Sa’diyaning oq sharfi deraza yonida osilib turardi...

Ahrorbek SULTONOV

DUNYONI O'ZGARTIRGAN ASAR –

“MAZAXCHINI O'LDIRISH”

“Haqiqiy jasorat bu - oldindan
yutqazishni bilgan holda
ham kurashish va oxirigacha
chidashdir...”

“Dunyoni o'zgartirgan asar”? Rostdanmi? Balki o'quvchining diqqatini tortish uchun o'ylab topilgan marketing hiylasidir? Sizga ham shunday fikrlar kelib turadimi? Kitobni sotib olishdan avval u haqdagi barcha narsalarni o'qib chiqdim: taqrizlar, fragment, faktlar, rosmana haqiqatlar...

Keling, avval muallif bilan tanishaylik-chi, u kim, qanday davrda ulg'aydi... Nelle Harper Li 1926-yilning 28-aprelida AQSHning Alabama shtati janubi-g'arbiy qismidagi Monroeville shaharchasida tug'ilgan. Amerikalik mashhur yozuvchi. Uning otasi gazeta muharriri va huquqshunos bo'lgan. Lining hayoti va ijodida otasining ta'siri yaxshigina seziladi. Ayniqsa, "Mazaxchini o'ldirish" ("To kill a mockingbird") asarida bosh qahramon Attikus Finch ham advokat va gazetxon sifatida tilga olinadi. Harper Li maktabni tugatgach ayollar kolleji, undan so'ng Alabama universitetida huquqshunoslik sohasida o'qiydi. Biroq advokat bo'lishga u qadar mehr qo'ymaydi va o'zini adabiyotga bag'ishlaydi. Balki huquqbon bo'lib, atrofidagi adolatsizliklarga barham berishdan ko'ra kuchliroq qurol – adabiyot bilan butun bashariyatga hayqirmoqchi bo'lgandir. Harholda, shu qarash to'g'ri bo'lardi. Bilasiz, bugun o'zini go'yo demokratiyaning "cho'qintirgan otasi"dek tutuvchi AQSHda ham yaqin-yaqingacha qora tanlilarni odam o'rnida ko'rishmagan. Faqatgina og'ir ishlarga, xonadon xizmatigagina yollashgan. Ochig'i, qul qilishgan-da! (Bizda ham haqorat va mazax uchun ishlatiladigan "negr" so'zi qayerdan paydo bo'lganini tushunsangiz kerak) Harper Lining hayotida ham "Skotsboro ishi" katta voqelik bo'lgan deyishadi. Alabamaning Skotsboro shahrida ikki oq tanli ayolni to'qqiz qora tanli yigit zo'rlaganlikda ayblangan sud bo'lib o'tganida Li hali go'dak edi. Ayollarning zo'rlanmagani haqidagi tibbiy dalillarga qaramay, oq tanli hakamlar hay'ati ayblanuvchilarni aybdor deb topadi va sudlanuvchilarning eng kichigi – o'n uch yoshli bolakaydan tashqari hammasini o'limga hukm qiladi. Bu "ish" yosh Harper Lida unutilmas taassurot qoldirib, ko'p yillar o'tgach, bu voqeani o'zining "Mazaxchini o'ldirish" romani uchun asos qilib olganligi taxmin qilinadi. Li toq yashadi, farzandlari ham bo'lmagan, shaxsiy hayotini ochiqlashni istamagan, intervyu berishga unchalik ishqiboz bo'lmagan.

Nelle Harper Li 2016-yilning 19-fevralida o'zi yashagan Alabamadagi kamtarona uyida vafot etadi. U hayotligidayoq qahramonga aylanib bo'lgandi, birgina asari bilan adabiyot tarixiga kirdi, menimcha, armoni ham qolmagan bo'lsa kerak. Romanning muvaffaqiyati uning nashr etilishi AQSHda fuqarolik huquqlari uchun harakatning boshlanishiga to'g'ri kelganligi bilan izohlanadi. "Mazaxchini o'ldirish" dunyoni chindan ham o'zgartirgan edi. Roman 1960-yilda nashr etilgan bo'lib, bir yil o'tar-o'tmas badiiy adabiyot bo'yicha Pulitser mukofotiga loyiq ko'riladi. Shuningdek, Amerika adabiyotining ajoyib asarlari ro'yxatiga qo'shilib, mamlakatning 80 foiz maktablari o'quv dasturiga kiritiladi. Asarning shuhrati shular bilangina cheklanib qolmaydi, BBC talqiniga ko'ra, 2003-yili eng yaxshi 200 kitob ro'yxatining ilk o'ntaligidan joy oladi, "Patqalam" mukofoti ham nasib qiladi. "The Guardian" nashrining talqiniga ko'ra, ingliz tilida yozilgan eng yaxshi 100 kitob ro'yxatidan joy oladi, kitobning butunjahon tiraji 40 milliondan oshadi. Xullas, bitta eng yaxshi badiiy asar erishishi mumkin bo'lgan barcha yutuqlarni qo'lga kiritadi.

Harper Li.

“Mazaxchini

qoldirmaslikka, eng yaxshi ota bo'lishga intilayotgan va ular oldida vijdonini pok saqlayotgan shaxs edi. Buning uchun o'zi va oilasi hayotini garovga qo'yayotganini chuqur his qilib turgani ham mardona-vorlik belgisi. Nega deysizmi, asarning og'ir tosh bosadigan qismi shundaki, qora tanlilardan bo'lmish Tom Robinson o'rta qatlam, chiqindilar bilan kun ko'ruvchi Yuellar oilasiga mansub Mayellani zo'rlaganlikda ayblanayotgan edi. Tom asli nogiron, oqko'ngil, oilali yigit. Mayella va otasi Bob Yuellar uning o'sha jamiyat qoidalariga ko'ra, otuvga hukm qilinishidan umidvor, to'g'rirog'i, ishonchi komil edi. Attikus esa Tomning davlat tomonidan himoya qiluvchi advokati. Oq tanli va qora tanli o'rtasidagi biror bir sud negrlarning g'alabasi bilan tugamasligini u juda yaxshi bilardi. Ammo shunga qaramay bu ishni rad etmaydi. Nega? Uydagi xizmatkori, bolalariga onasidek qarovchi qora tanli Kelpurniyaning hurmati uchun? Yoki Tomga bergan va'dasi uchunmi? Balki farzandlarining ko'ziga tik qaray olish uchundir? Biroq Meykomb ahli bu harakatlari uchun Attikus va uning oilasiga tahdidlar qilar, sha'niga kurakda turmas haqoratlarini yog'dira boshlaydi: Negrparvar! Otasining bunday haqoratlarga beparvoligi esa Skaut uchun yana bir jumboq. Attikusning mazlum qora tanlilar himoyasiga otlangani ana shunday jihatlari bilan ham xavfli edi.

Yozuvchi qizaloq tilidan hikoya qiladi, butun voqealarga norasidaning fahmi bilan ta'rif berib, unga ortiqcha og'ir bo'yoqlar yuklamaydi. Mahorat ham shu qadarki, o'quvchi buni sezmay, asarni suv ho'plagandek oson qabul qilib ketaveradi. Voqealar 9 yoshli Skaut ismli qizaloq va uning akasi Jem Finchning o'yinqaroqliklarga boy kundalik hayoti bilan boshlanadi. Ularni ayni daqiqalardan to asar so'ngigacha qo'shni hovlidagi Redli alvasti (Artur Redli) xavotirga solar, ammo uni ko'rish istagi o'n chandon yuqori edi. Redli – sho'xliklari sabab otasi tomonidan uyiga qamab qo'yilgan yigit. Bolalarning otasi Attikus Finch esa advokat, ular yashaydigan Meykomb shaharchasining eng mohir mergani, ziyoli qatlam vakili. Ayni chog'da asardagi eng namunali qahramon. Kattalarning bolalar oldidagi suhbatida hech bir istihola yoki yashirib gapirishni ko'rmaysiz. O'zbek kitobxon sifatida hozir bolaga “Skaut, bor xonangga, Teyt amaking bilan muhim masalada gaplashib olishimiz kerak” deya qattiq gapirib qoladi, deb o'ylashingiz mumkin. Vaholanki, Attikus farzandlarining hech bir savolini javobsiz

o'ldirish"

Maydonda kurashganlar emas, ko'proq tomosha qilganlar yutadi. Yengilasanmi, yutasanmi, baribir, atrofdagilar tomoshadan maza qilib olishadi. Shunday ekan, qora tanli Tom Robinsonga nisbatan adolatsizlik, janob Yuelning qo'li baland kelishi ularning har ikkisi ham jabr bo'ldi. Nazarimda, ular singari Attikus ham jindek xatoga yo'l qo'ygani edi. Balki qora tanli mijozini ruhlantirishi, alaloqibat "demokratiya" o'rnatilishiga chuqur ishonitirishi kerak edi. Biroq u sud-dagi xatti-harakatlari va aynan quyidagi so'zlari bilan barcha qora tanli-larning sevimli qahramoniga aylangan, ko'pgina oq tanlilarning fikrini tamomila o'zgartirib yuborgan edi: "...lekin bu yurtida barcha odamlar teng bo'ladigan yagona joy bor – sud. Sud kambag'alni Rokfeller bilan, nodonni Eynshteyn bilan, johilni har qanday universitet rektori bilan tenglashtiradigan yagona muassasadir". Romanda ham, filmda ham sud sahnasi sizni tinmay bezovta qilaveradi. Kulminatsion cho'qqisi ham ayni nuqtada. Kitobxonni mana shu qarama-qarshiliklar aro bir necha savollar, o'y-xayollar qiynab qo'yishi tabiiy, zero muallifning o'zi bunga zamin yaratgan, sizga xatolarni tuzatishni o'rgatgandek. Qizcha va otasi o'rtasidagi suhbat chog'ida aytilgan gap – "Haqiqiy jasorat bu – oldindan yutqazishni bilgan holda ham kurashish va oxirigacha chidashdir!" – chorasiz qolgan inson uchun bundan ortiq ilhomlantiruv-chi so'zlar bo'lmasa kerak...

Bo'ldimi, shugina, xolosmi, deyotgan bo'lsangiz, sizga shoshilmang deymen. Asarni o'ndan birini ham ochib berganim yo'q hali. Chunki mutolaaga endi kirishayotgan ayrim kitobxonlar uchun bu yomon holat. Yaxshisi uni diqqat bilan o'qish tavsiya etiladi. Darvoqe, roman nashr etilishidan ko'p o'tmay 1962-yili rejissyor Robert Muligan u aso-sida 2 soatlik film ishlaydi. Film Oskar mukofotining 3 ta nominatsiya-sida g'olib bo'lgan, jumladan, Eng yaxshi erkak roli (Gregori Pek)

uchun. "Mazaxchini o'ldirish" Amerikaning eng yaxshi filmlari qatoriga kiritiladi. Attikus Finch obrazi esa adolat va insonpar-varlik timsoli sifatida mashhur. Filmni ko'rish ham sizga o'zgacha tassurotlar bag'ishlashi aniq.

Asar nega "Mazaxchini o'ldirish" deb nomlandi? Ikki yo uch o'rinlardagina bu qushga murojaat qilinadi, xolos. Bu romandagi eng muhim ramz. Ya'ni mazaxchi o'zimizning bul-bul kabi chiroyli sayrovchi beo-zor qush. Uni o'ldirish eng katta gunoh hisoblanadi. Bolalarni ham uni o'ldirishdan ogohlanti-rishadi. Mazaxchi kim yoki nima desangiz, kitobni o'qib bo'lib, bu savolga javoblaringiz ko'payishi ehtimoli bor. Masalan, mazax-chi Tom Robinson ham bo'lishi mumkin, Redli alvasti va hatto siz hayotingizda taniydigan biror

inson. Aslida, mazaxchi qush asarda beg'uborlik va adolatsizlik qurboni bo'lgan begunoh insonlarni ifodalaydi. Xuddi shu pallada xayolimdan "vijdon" degan so'z aylanayotir. Agar tarjimon "Vijdonni o'ldirish" deb o'g'irganida o'quvchiga xuddi chaynab bergandek bo'lar ekan. Demak hozirgi nomi ancha durust. Ochig'i, romanni o'zbekchalashtirgan tarjimon Mushtariy Mamadaliyeva o'z ishini boplabdi. "Akademnashr" ham kitobxonlar ommasini uchun bebaho sovg'a tuhfa qilgan.

Xullas, romanni o'qib ichingizdagi dunyo ham o'zgarishi mumkin. Yaxshiliklar bilan siylanib turib, birdan razilliklarga la'natlar aytasiz, o'rta tushib "negrparvarlik" qilishingiz ham mumkin. Tun yarmida razolat changalidagi begunoh bolalarni qutqarayotgan farishta aylanarsiz, ehtimol. Balki Tomning ayoli va go'daklari uchun motam ham tutarsiz. Ehtimol, real hayotga qaytib, har bir odamni, u xoh nogiron, xoh aqli noqis, qora, sariq yoki oq, barini bir ko'zda ko'rishni o'rganib, hech bo'lmaganda, o'zimizdagi mahalliychilik – poytaxtlig-u viloyatlik deb masxara qilishni butunlay tark qilarmiz. Bunisi esa ichimizdagi "mazaxchi"ning hali "o'ldirilmagan"ligi bilan bog'liq bo'lsa kerak...

Otash YASHIN

Asardagi tagiga chiziladigan gaplardan (lekin siz kitobga chizmang):

- Bizning o'rnimizga yoqimsiz ishlarni qilish uchun dunyoga kelgan odamlar bor. Ularning bittasi sizning otangiz...

- Negr dema, Skaut, bu beadablik bo'ladi...

- Tentaklargina o'z qobiliyatlari bilan faxrlanadilar...

- Attikusning aytishicha, insonlar bilan o'zimizga yoqqan emas, balki ularga qiziq bo'lgan mavzuda gaplashish xushmuomalalik belgisi ekan...

- Insondagi ko'pchilikka bo'ysunmaydigan yagona narsa uning vijdonidir...

- Balki, bizning bolalar politsiyasiga ehtiyojimiz bordir...

- Kishini qo'l bilan ko'rsatish odobsizlik belgisi...

- Odamlar atrofida o'zidan aqlliroq odam bo'lishini yoqtirmaydi...

- Bir insonning hayotini yashab, uning o'rniga o'zingizni qo'yib ko'rmaguncha uni tushuna olmaysiz...

- Kattalar ko'pincha qilamiz degan ishlarini qilishmaydi...

- Ba'zi bir odamlarning qo'lida Injil bo'lishi, boshqa bir odamning qo'lida viski shishasi bo'lishidan ham yomonroq...

- Qonunlarga aloqador oilada bo'lganingda hech nimaning aniq javobi yo'qligini bilar eding...

Internet blogs have become integral tools for knowledge sharing and learning in the digital age. This study investigates the educational impact of blogs, focusing on informal learning, collaborative knowledge sharing, and challenges related to content credibility. Through an online survey of 100 respondents, we found that blogs are widely used for learning, though concerns about credibility persist. These findings highlight the potential of blogs as educational resources while emphasizing the need for critical engagement with content.

The rise of Web 2.0 technologies has revolutionized the way information is shared, with blogs emerging as a key platform for communication and knowledge dissemination. These interactive and accessible tools empower individuals to share insights on a wide range of topics, fostering informal learning and collaborative knowledge exchange. Their ability to connect users globally and encourage participation has made blogs an influential medium in education and beyond. However, blogs face criticism regarding their credibility and the absence of formal quality control, which raises concerns about their reliability as educational tools. This duality—offering vast educational potential while grappling with issues of trustworthiness—makes blogs a subject of significant interest in the context of learning strategies. This study aims to explore how blogs contribute to informal learning, their role in collaborative knowledge sharing, and the challenges related to their credibility and quality. By understanding these aspects, we can better

ing students, educators, and professionals who regularly use blogs for learning, participated in the study. An online survey was distributed to gather information on how often participants use blogs, the topics they prefer, their level of engagement in discussions, and any challenges they face. The survey included both multiple-choice questions for quantitative data and open-ended questions for qualitative responses. Quantitative data were analyzed using statistical tools, while qualitative responses were examined through thematic analysis to identify common patterns and themes.

integrate blogs into educational practices, leveraging their strengths while addressing their limitations. This balanced approach can help maximize their effectiveness as tools for knowledge creation and dissemination.

Blogs are increasingly recognized as platforms for knowledge sharing. According to Nardi et al. (2004), blogs enable individuals to share insights, experiences, and expertise on a wide array of subjects, making them effective tools for both informal and formal education. Research by Powell et al. (2012) underscores that blogs foster a community-driven approach to learning, where contributors create knowledge collaboratively. Informal learning refers to learning that occurs outside of traditional classroom settings, often driven by personal interest or professional needs. Blogs, as self-directed and easily accessible platforms, serve as key facilitators of informal learning. A study by Usman and Oyefolahan (2014) found that blogs offer flexible learning opportunities, allowing users to engage with content at their own pace. Additionally, blogs support diverse learning styles by providing varied forms of content, such as articles, tutorials, videos, and podcasts, making learning more engaging and adaptable. One major issue is the lack of credibility control, as anyone can publish content on a blog without peer review. This lack of regulation often results in the spread of misinformation or incomplete knowledge. Future research on blogs in education should focus on improving the quality of blog content and evaluating their long-term impact on learning outcomes. Blogs have the potential to be more effectively integrated into formal education settings if best practices in content creation and digital literacy are established. Furthermore, developing frameworks for evaluating blog credibility could enhance their use as reliable educational tools.

Methods. This research used a mixed-methods approach, combining both quantitative and qualitative data. A total of 100 respondents, ranging from 18 to 50 years old, includ-

Developing frameworks for evaluating blog credibility could enhance their use as reliable educational tools

improve reliability. Integrating blogs into educational settings can complement traditional methods by promoting independent learning, critical thinking, and global collaboration, enriching the learning experience and fostering a more interactive, dynamic environment.

This study emphasizes the role of blogs in both learning and collaborative knowledge sharing while highlighting concerns about credibility and content quality. To maximize their educational potential, these issues must be addressed. Educators should incorporate blogs into curricula and teach students how to critically evaluate sources. Bloggers should focus on

Results. 75% of participants used blogs for informal learning, particularly on topics like technology, health, and education. Blogs were appreciated for their accessibility, offering diverse perspectives and concise information, making them valuable for quick learning. Additionally, 62% of participants engaged by commenting or sharing posts, facilitating collective learning and idea exchange. Despite these advantages, 45% of respondents expressed concerns about the reliability of blog content, citing the lack of citations and author credentials as significant issues. Outdated and biased information were also frequently mentioned as drawbacks. Trusted blogs were characterized by cited sources, user-friendly designs, and engaging content. Respondents favored blogs that demonstrated transparency in sourcing, which enhanced the perceived credibility of the information. Furthermore, a well-organized and easy-to-navigate layout contributed to a positive user experience. In conclusion, while blogs were widely valued for informal learning and idea exchange, concerns about reliability and content quality highlighted the need for more rigorous standards in blog publishing.

Blogs offer accessibility and interactivity, making them effective tools for informal education. Their flexibility caters to diverse learning preferences, from text-based content to visual elements, and the comment sections foster engagement and idea exchange. This interactivity helps learners connect with the material and each other, enhancing the overall learning experience. To maximize the educational benefits of blogs, educators should teach students how to assess the credibility of blog content, encouraging the use of citations, author credentials, and multiple sources for verification. Bloggers, in turn, should follow best practices, such as citing sources and updating content regularly, to

Bloggers, in turn, should follow best practices, such as citing sources and updating content regularly

transparency, accuracy, and proper citation to enhance trustworthiness. Researchers should investigate the long-term impact of blogs on learning and explore strategies for improving blog content quality. Further research is needed to assess the educational effectiveness of blogs and develop methods to enhance their credibility in academic settings.

Marvabonu MAHAMMADALIYEVA
EFL student at Fergana State University

QIZIM

Qish kunlaridan biri edi. Qizaloq qorong'i xonada yolgiz ko'z yoshlarga belanib yotardi. Shunchalik ko'p yig'laganidan u yotgan ko'rpacha ham ho'l bo'lib ketgandi. Yetmaganidek xona ham "chaqib oladigan" darajada sovuq edi. Uning ikki yuzi mana shunday sovuqdan qip-qizil loladek bo'lib qolgandi. Birgina so'zni qayta-qayta takrorlardi: "Oyijon, sovuqot yapman..."

Bir necha yillar oldin uning onasi tirik edi. Har kuni erta tongda uni quchoqlar, shiringina shirinliklar tayyorlab berardi. Onasi o'limidan oldin qizining so'nggi tug'ilgan kuniga ikki yuzi qizilgina qo'g'irchoq sovg'a qilgan edi. Onasi o'sha paytlarda og'ir kasal edi. Tug'ish mumkin emasligiga qaramasdan mana shu jajjigina qizni dunyoga keltirgan edi.

Yillar o'tgan sari uning ahvoli yomonlashib borardi. Qizalog'iga bor mehrini hadya etgandi. Qo'g'irchoqni berayotganda: "Qachonki meni sog'insang, qattiq quchoqla, xo'pmi?" degandi. Mana, bugun u juda ham sovg'otiyapti, lekin...

Qizaloqning otasi ayolining vafotidan so'ng ikkinchi marta turmush qurdi. Bu esa qizaloq uchun "qora" kunlarning boshlanishi bo'ldi. Hozirgi holati esa buning yaqqol misoli edi. Ertalablari otasi ishga ketishi bilan o'gay onasi uni xonaga qamab qo'yardi, toki dadasi kelguniga qadar o'sha xonada och va yupun holda shu qo'g'irchoqini quchib yotardi. O'gay onasi esa kuni bo'yi uyda "kimdirlar bilan o'ynashardi".

Hozir qish bo'lganligi uchun na hovlini tozalar, na uylarga qarab qo'yardi.

Qish boshlanganiga bir oy to'lgan bo'lsa-da, qizaloqni hali hanuz o'sha xonaga qamab qo'yardi. Kun sovuqligidan qizaloqda kasallik boshlangan edi. Kundan kunga zo'rayib borardi. Yetmaganidek uning kuni bo'yi hech narsa yemasligi ahvolini bat-tar og'irlashtirardi.

Kech kirdi. Otasi ham ishini tamomlab uyiga qaytdi. O'gay ona esa kuni bo'yi qilgan "ishlarini" yashirish uchun yotoqxonani tuzatish bilan ovora edi. Uni ko'rgan turmush o'rtog'i esa kun bo'yi charchab uy ishlarini qilgandir deb o'ylardi. Aslida esa...

Otasi so'radi:

– Qizimizni borgan sari kasali kuchayayapti, do'xtirga obor-dingmi?

– Voy, albatta-da, olib bor-dim, tezda o'tib ketadi deyishdi, hecham xavotirlanmang, – deya qayg'urgannamo ohangda erini ishontirishni epladi. Ota:

– Mayli, ovqatingni suz, – deb e'tiborsizgina qizini quchib qo'ydi.

Qizcha gapirishga ham qo'rqardi.

Ertasi kuni yana shu holat tak-rorlandi. Qizaloqni yana o'sha xonaga qamaldi. Xonada yotar ekan, issig'i chiqib boshladi. Haro-rati ko'tarilib borardi. Ko'zlari-ni oldi xiralashdi. Boshi aylanib qattiq og'rir edi. Qorni ham och, ertalab otasining majburlovi bilan ikki burda non yegandi, xolos. "Qizalog'im..." Ovoz qizchaning qulog'iga sekin eshitildi. "Oyijon, sizmisiz?" Boshi aylanib zo'rg'a yuqoriga qaradi. Oppoq kiyimda yuzlaridan nur yog'ilib turgan onasi unga kulib boqardi:

Hovlining burchagidagi kichkinagina uychadan kelayotgan tovushlarni eshitardi: “Ketmang, oyijon, meni ham olib keting”. Ota qalbini birdaniga chuqur qayg‘u qamrab oldi. Biroz qo‘rquv hissi ham bor edi. Shoshib xonaning qulfini buzdi. Qizini yuqori isitma bilan yupqa ko‘rpacha ustida yotganini ko‘rib ko‘zlaridan yosh oqa boshladi, tinmay: “Qizalog‘im, senga nima bo‘ldi?” deya qaytarardi. Ko‘tarib to‘g‘ri mashinasiga soldi va shifoxona tomon haydadi.

Qizaloqni shifokorlar yotqizib isitmasini tushirishga harakat qilishdi. Qizchaning ko‘zlaridan bir tomchi yosh oqdi. “Oyijon, iltimos, ketmang, meni ham olib keting”. Bosh shifokor oq qalpog‘ini boshidan tushirdi. Xohlamaygina achingan tovushda qizaloqning otasiga chiqib ushbu xabarni yetkazdi. Otasi ikki qo‘li bilan boshini changallagan-cha shu so‘zdan boshqa gap aytishga holi qolmadi:

“Endigina 6 yoshga kirgan edi-ku!..”

Mohinabonu MADAMINOVA
talaba

– Meni sog‘indingmi? Yur, seni o‘zim bilan olib ketaman, yuraqol...

– Mana, boryapman, hozir, oyijon, ketmang, men o‘rnimdan turib olay.

U qattiq chiranib turishga harakat qilardi, lekin hech turolmasdi. Kun ham botib qolgan edi, otasining keladigan payti ham yaqinlashgandi. O‘gay ona esa yotoqda “sherigi” bilan uxlab qolgandi. Turmush o‘rtog‘ining kelganini sezmedi. Qizaloqni ham xonadan chiqarmagan edi. Er ishdan charchab keldandi, shuning uchun to‘g‘ri yotoq tomon bordi. Eshikni ochdi va noxush manzaraga guvoh bo‘ldi. Xotinining jonholatda aytayotgan gaplarini eshitmasdan qizalog‘ini qidirishga tushdi. G‘azab butun vujudini qamrab olgan edi. Hovliga chiqdi va qizini chaqira boshladi.

SNQVIAR

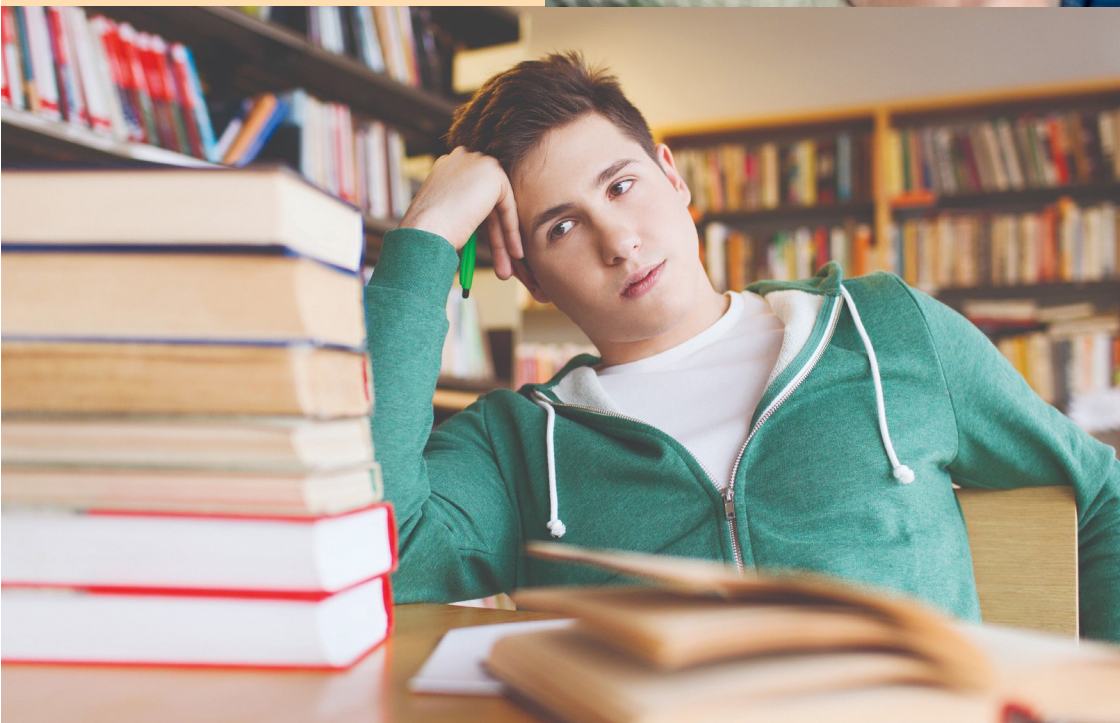
VA

SARGUZASHTLAR

Talabalik - bu faqat dars qilish va imtihon topshirish emas. Bu mustaqillik sari qo'yilgan ilk qadam, yangi do'stlar, uyqusiz tunlar, stipendiya tugashi bilan boshlanadigan "ekstremal rejim" va albatta, unutilmas xotiralardir. Har bir talabaning hayoti o'ziga xos, ammo ularning barchasini birlashtiradigan umumiy jihatlar bor. Keling, talabalik hayotining eng muhim qirralarini birgalikda ko'rib chiqamiz.

DAVRI

Eng og'ir tanlov

Talabalik hayotining asosiy qoidalaridan biri – bu uyquni minimal darajaga tushirish. Ko'plab talabalar kechasi dars qiladi, kimdir kurs ishi yoki diplom ishi ustida ishlaydi, yana kimdir serial yoki TikTok videolarini tomosha qilib, soat 3:00 bo'lganini sezmay qoladi. Ertalab esa darsga yetib borish uchun budilnikka qarshi kurash boshlanadi.

Agar dars ertalab 8:00 da bo'lsa, har qanday talaba ikki asosiy strategiyadan birini tanlaydi:

1. Oldindan yotish va ertaroq turish. Bunday talabalar juda kam uchraydi.

2. “Bir soat uxlab olaman” degan xayolda tun bo'yi hushyor yurish. Ushbu strategiyani tanlaganlar odatda birinchi partaga o'tirmaslikka harakat qiladi, chunki o'qituvchining nigohi ostida “mizg'ib olish” oson emas.

Aytishlaricha, uxlayotganda bilim miyaga tezroq singadi. Bu ilmiy jihatdan isbotlanmagan bo'lsa ham, talabalar bu usulga qattiq ishonishadi.

Darslarga e'tibor bermagan talabalar sessiya oldidan kitoblarga sho'ng'iydi

Hayotni saqlab qoluvchi yegulik

Moliyaviy mustaqillik sari qo'yilgan ilk qadam – stipendiya. O'zbekistonda davlat stipendiyasi o'rtacha 500 ming so'mdan oshiqroqni tashkil qiladi. Stipendiya olgan kuni talaba uchun haqiqiy bayram: restoranlar, fast-fudlar, do'stlar bilan uchrashuvlar... Lekin bu bayram faqat bir necha kun davom etadi.

Keyin esa haqiqiy iqtisodiy strategiyalar paydo bo'ladi. Talabalarining ovqatlanish sxemasi odatda quyidagicha:

Stipendiya bor payt: osh, kabob, burgerlar.

Bir hafta o'tib: makaron, tuxum, non va choy.

Stipendiya tugaganda: tayyor lapsha, qaynatilgan kartoshka va do'stlarning mehmondo'stligiga umid.

Talabalar orasida “Ko'rishmaganimizga ancha bo'ldi, seni sog'indim” degan ibora ba'zida “Sizlarda kechki ovqat bor-mi?” degan ma'noni ham anglatadi.

Bir kechada daho bo'lish san'ati

Semestr davomida darslarga unchalik e'tibor bermagan talabalar aynan sessiya oldidan kitoblarga sho'ng'iy boshlaydi. Kutubxonalar gavjumlashadi, nusxalash markazlarida navbat paydo bo'ladi, oldingi darslarga qatnagan talabalar esa to'satdan kursdoshlari uchun eng qadrli insonlarga aylanadi.

Sessiya oldidan har bir talaba o'z yo'lini topishga harakat qiladi:

Imkon qadar ko'proq material yod olishga urinadiganlar. Bular darsni oxirigacha o'qishga harakat qiladi, lekin vaqti yetmaydi.

Muhim savollarga e'tibor qaratib, tanlab o'qiydiganlar. "Shu chiqsa kerak" degan taxmin bilan yodlaydigan talabalar.

Konspekt yoki "spisok" tayyorlaydiganlar. Ularga omad tilashdan boshqa chora yo'q.

Imtihon kuni esa auditoriyada haqiqiy jang boshlanadi. Kimdir bilimiga suyanadi, kimdir yon-veriga ko'z tashlashga harakat qiladi, yana kimdir "o'qituvchi yaxshi kayfiyatda bo'lsa, baho qo'yadi" degan umidda javob varag'iga harakat bilan to'ldirilgan jummalarni yozadi.

**Moliyaviy
mustaqillik
sari qo'yilgan
ilk qadam –
stipendiya!**

Talabalik – hayot maktabi

Talabalik nafaqat dars va imtihonlar, balki mustaqil hayot kechirishga o'rganish, muammolarni hal qilish va do'stlar bilan unutilmas xotiralar yaratish davridir. Bu davrda o'rganilgan bilim, to'plangan tajriba va orttirilgan do'stliklar inson hayotida juda muhim o'rin tutadi.

Yillar o'tgach, uyqusiz tunlar, stipendiya tugab, tayyor lapsha yeyishga majbur bo'lgan paytlar, imtihon oldidan kechasi bilan tayyorlangan "spisok"lar – bularning barchasi eng shirin xotiralarga aylanadi. Talabalik yillari shunchaki o'qish emas, bu – haqiqiy hayot maktabi.

Agar siz hozir talaba bo'lsangiz, bu davrdan maksimal zavq oling! Chunki bu yillar ortga qaytmaydi, lekin xotiralari doim yuragingizda qoladi.

Tilov BOBOYEV
O'zJOKU talabasi

X X X

“Sizdan sekinroq yuradigan odam ahmoq, sizdan tez yuradigan odam esa jirkanch ekanligini hech payqaganmisiz?” - Jorj Karlin

X X X

“Agar ularni o‘z aqlingiz bilan qoyil qila olmasangiz, hech bo‘lmaganda bema‘nilik bilan gangitib qo‘ying” - Uilyam Klod Filds

X X X

“Men ilgari mebel sotib kun ko‘rardim. Muammo shundaki, ular o‘z mebellarim edi” - Les Davson

X X X

“Qo‘mita - daqiqa bayonnomasini yuritib, soatlab vaqtini yo‘qqa chiqazadiganlar guruhi” - Milton Berl

X X X

“Bugun dunyo tugaydi, deb xavotir olma. Avstraliyada allaqachon ertaga bo‘lib ulgurgan” - Charlz Monro Shults

“Hech bo‘lmasa
MAVHUM BO‘L...”

X X X

“Muvaffaqiyat sari yo‘l doim ta‘mirlanayotgan bo‘ladi” - Lili Tomlin

X X X

“Bank - agar senga pul kerak emasligini isbot qilsang, qarz beradigan joy” - Bob Houpp

X X X

“Psixoterapevtim aytishicha, men qasos olish haqida haddan tashqari ko‘p o‘ylarkanman. Buni hali ko‘ramiz!” - Styuart Frensis

X X X

“Bitta odamdan g‘oya o‘g‘irlash - bu plagiat. Ko‘pchilikdan o‘g‘irlash esa - ilmiy tadqiqot” - Stiven Rayt

X X X

“Men muvaffaqiyatsizlikka uchraganim yo‘q. Faqat ishlaydigan 1000 usulni topdim, xolos” - Tomas Edison

X X X

“Har bir buyuk erkakning ortida ko‘zlarini lo‘q qilib turgan ayol bo‘ladi” - Jim Kerri

X X X

“Erkak otasining haq bo‘lganini anglagan paytda, allaqachon o‘g‘li uning noto‘g‘ri yo‘lda ekaniga ishongan bo‘ladi” - Charlz Vadvort

X X X

“Yoshim ulg‘aygan sari hech qachon sodir bo‘lmagan narsalarni tobora aniqroq eslay boshlayapman” - Mark Tven

X X X

“Nega biz eng arzimas voqealarni eslab qolamiz-u, ayni shu voqeani bir odamga necha bor aytganimizni eslay olmaymiz?” - Fransua Laroshfuko

X X X

“Ishsizlikda zavq yo‘q; zavq - ko‘p ish bo‘lib, ulardan hech birini qilmaslikda” - Mary Vilson

X X X

“Qarilik ham boshqa hamma narsaga o‘xshaydi. Agar uni muvaffaqiyatli o‘tkazmoqchi bo‘lsang, yoshlikdan tayyorlana boshlashing kerak” - Teoder Ruzvelt

X X X

“Dushmanlaringni doimo kechir; bundan ular juda g‘azablanishadi” - Oskar Uayld

X X X

“Dunyoda gapirishdan ham yomonroq narsa bor, bu hech kim gapirmay qo‘yishidir” - Oskar Uayld

X X X

“Odamlar pul baxt kaliti emas, deyishadi. Lekin men har doim pul yetarli bo‘lsa, kalit yasatib olish mumkin, deb o‘ylaganman” - Joan Rivers

X X X

Odam telbalarcha sevib qolganida, mast bo‘lganida yoki saylovga nomzodi qo‘yilganida, uning har qanday gapiga yopishib olishga urinish befoyda” - Shirli Makleyn

X X X

“Hamma narsani bilaman deb o‘ylaydiganlar ular bilganini biz ham bilganimiz uchun juda g‘azablanishadi” - Isaak Asimov

X X X

“Farzandlarni qanday tarbiyalashni hamma biladi, bolalari bor odamlardan tashqari” - Patrik O‘ Rurk,

X X X

“Farzandlaringiz o‘spirin bo‘lganida uyda kimdir sizni ko‘rib xursand bo‘lishi uchun it saqlashingiz juda muhim” - Nora Efron

X X X

“O‘tgan kecha men haqiqiy chiroyli oilaviy restoranda ovqatlandim. Har bir stolda janjal bo‘lardi” - Jorj Karlin

X X X

“Baxt bu boshqa shaharda katta, mehribon, g‘amxo‘r, ahil oilaga ega bo‘lishdir” - Jorj Berns

X X X

“Hamma Yerni qutqarishni xohlaydi, hech kim onasiga idish yuvishda yordam berishni istamaydi” - Patrik O‘ Rurk

X X X

“Shamlar tortdan qimmatroq bo‘lsa, qariyotganingizni bilasiz” - Bob Houpp

X X X

“Men olomon oldida gapirish o'rtacha odamning birinchi raqamli qo'rquvi deb hisoblangan tadqiqotni ko'rdim. Ikkinchi raqam o'lim edi. Bu odam uchun dafn marosimida maqtoov aytishdan ko'ra qutida bo'lish afzal ko'rinadi” - Jerri Zaynfeld

X X X

“Yoshingiz ulg'aygani sayin uchta narsa sodir bo'ladi. Birinchisi, xotirangiz ketadi, qolgan ikkitasini eslay olmayman.” - Norman hikmati

X X X

“Qariganimda hayron bo'ldim. Men har doim bu boshqa birovning boshiga tushadigan narsalardan biri deb o'ylardim” - Jorj Karlin

X X X

“Yosh qolishning siri - halol yashash, sekin ovqatlanish va yoshingiz haqida yolg'on gapirishdir” - Lusill Boll

X X X

“O'lim tabiatning “Dasturxoningiz tayyor” deyishidir” - Robin Uilyams

X X X

“Birovni tanqid qilishdan oldin uning oyoq kiyimida bir chaqirim yurish kerak. Shunday qilib, siz uni tanqid qilganingizda siz undan bir mil uzoqlikda bo'lasiz va uning poyabzali sizda bo'ladi” - Jek Handey

X X X

“Mening xushxabarni tashvishga aylantirish qobiliyatim faqat tashvishni iyak jarohatiga aylantirish qobiliyatim bilan raqobatlasha oladi” - Tina Fey,

X X X

“Agar ularga imkoniyat bermasangiz, odamlar sizni aqldan ozdira olmaydi” - Mayk Bextl

X X X

“Hayotni juda jiddiy qabul qilmang, undan hech qachon tirik chiqolmaysiz” - Elbert Xabbard

X X X

“Optimist biz barcha narsa mumkin bo'lgan eng yaxshi dunyoda yashayapmiz, deb e'lon qiladi, pessimist esa bu haqiqat deb qo'rqadi” - Jeyms Branch Kebell,

X X X

“O'zimni hech qachon orqamga quyosh kremi surtmoqchi bo'lganimdan ko'ra ko'proq yolg'iz his qilmayman” - Jimmi Kimmel

X X X

“Har kuni o'rnimdan turib, Forbes jurnalining Amerikadagi eng boy odamlari ro'yxatini ko'rib chiqaman. Agar sahifalardan ismimni topolmasam, ishga ketaman” - Robert Orben

X X X

“Men har doim ofisga kechikib kelaman, lekin erta ketish orqali buning o'rnini to'ldiraman” - Charlz Lamb

X X X

“Ko'pchilik ishdan bo'shatilmaslik uchun yetarlicha mehnat qiladi va ishdan ketmaslik uchun yetarlicha maosh oladi” - Jorj Karlin

X X X

“Mehnat dunyodagi eng buyuk narsa, shuning uchun biz har doim uning bir qismini ertangi kunga saqlashimiz kerak” - Don Gerold

A portrait of Mirzo Kenjabek, a man with a grey beard and a black cap, wearing a blue suit jacket over a white shirt. He is looking directly at the camera. In the background, there is a blurred image of a mosque with blue domes and arches.

20 FEVRAL
- MILLAT MURABBIYI, SHOIR
MIRZO KENJABEK
TUG'ILGAN KUN!

Mirzo KENJABEK deydi...

* * *

Yolg'onning ham, yolg'onchining ham umri uzundek tuyuladi. Lekin yolg'onchi uchun intiho bo'lgani kabi, yolg'on dunyo uchun ham intiho bor. Oddiy odamlarning yolg'oni xatarli emas, ular faqat o'zlarini halokatga olib borishi mumkin. Lekin katta shaxslarning yolg'oni xatarlidir. Ularning yolg'oni butun boshli tuzumni, jamiyatni xatarga olib boradi.

* * *

Tarix saboqlari: oddiy hayotiy masalalarda siyosiy aybnomalar taqash, vasvasa bilan xalq ichidan dushman qidirish, biryog'du ko'rganda yong'indan bong urish, odamlarga ko'tarinki hayot baxsh etish o'rniga, ruhni o'ldirish, shaxslarni parchalash, soxtakorlik - istibdod davridagi hayot tarzimiz ana shu edi.

* * *

Guruhbozlik va mahalliychilik insonni nohaqlik va adolatsizlikka sudrashni mumkin. Guruhbozlik aslida "olomonchilik"ning bir ko'rinishidir. To'g'ri, har bir ijodkorning o'z samimiy suhbatdoshlari, davrasi, ko'ngil tortar do'stlari bo'ladi. Bu tabiiy hol. Lekin insonlar yomonlikda va nohaqlikda birlashsalar, gunoh, adolatsizlik, tubanlik va egri ishlarda hamkorlik qilsalar, bundan adabiyotga, jamiyatga, xalq va millatga ulkan zararyetadi.

* * *

Maktab faqat uchinchi sinfdan iborat emas. Boshqaruvchi ustoz birinchi sinfga ham, beshinchi va o'ninchi sinfga ham layoqatli, qamrovli, farosatli, zakovatli va kengfe'lli bo'lishi shart. Tarix guvohki, butun aholisi bir xil fikrlaydigan jamiyatlar halokatga mahkumdirl.

Hayronman, kim kimga o'tayapti o'q,
Na o'qni to'xtatdim, na bo'ldim qalqon.
Kecha okopidan chiqmagan askar,
Bugun tirikman deb bo'lsa qahramon...

SO'ROV

Hayronman, ne uchun Haq demas tilim,
Yoki o'chirdimmi dildagi cho'g'ni?
Nega ko'nayapman haqsizlikka jim,
Menga bir qaranglar, o'lganim yo'qmi?

Najmiddin ERMATOV

Rassom Muhammadjon SATTOROVning
2021-yilda ishlangan "Askar" kartinasi